

NYPL RESEARCH LIBRARIES

3 3433 07586730 3

Wallenberg

NIQ

700
140
Min Son på Galejan,

eller en

Ostindisk Resa,

innehållande

Uttahanda Bläckhornskram,

samlade på

Steppet Finland,

som

afseglade ifrån Götteborg i Dec. 1769, och åter-
kom dersammastädes i Junii 1771.

Jacob Wallenberg

Första Delen.

Femte Upplagan.

Stockholm,

Elméns och Granbergs Tryckeri,

1835.

Till Läsaren.

Auctor, som war begäfrad med ett eldigt snille, och hade berämlig insigt i flere wetskapar, blef år 1769 antagen i Swenska Ostindiska Compagniets tjenst, och följde med skippet Finland, till Canton i China, såsom Embetsman.

Under den ledighet som hans Embete kunde medgifwa, sysselsattes hans lefwande och lefande inbillningskraft med hwarjehanda föremål.

Resan war så beswärlig som lång, och fordrade något nöje. Wår Auctor utwalde sitt ämne: att hålla Dagbok öfwer allt hwad som kunde ådraga sig hans uppmärksamhet. Som han ägde ett rikt förråd på tankar och infall, samt en flytande penna, så kostade hans arbete honom ingen plågsam möda. Öfwer allt munter, tydlig och otwungen, förnörjer han Läsaren med angenäma betraktelser, lustiga beskrifningar, tokroliga reflexioner och fintliga uttryck. — Affigten war att måla, men ej försända. — Hans goda, glada och alldeles Swenska hjerta röjer sig allestädes.

Jag har ej fånt denne Hedersmannen. Jag har allenast på begäran behdrigen öfwersett denna artiga berättelsen, som han lemnat oss öfwer sin mödosamma resa. En berättelse, hwilken utom twi-

Min Son på Galejan. 1:a Delen.

wel blifwit mera ståbad, mera riktab, om han icke så hastigt slutat sin jordiska wandring.

Om han förtjent sine Landsmäns högaktning för lärdom och wackra insigter i ättskilliga wetenskaper, så bdr han äfwen wårderas, för det han förstått hushålla med nöjet, och ej misbruka detsamma. — Nöjet är lifwets balsam. Det är willfarelsen, det är misbruket, som förbyter nöjet i last. — Beklagom de olyckliga warelser, som icke kånna det som kan förstötma lifwets bitterhet. — Nöjen gifwa våra sinnen nya krafter, sätta våra tankar och begär i mera frihet, lindra våra beswår, och knyta de band fastare, som böra fdrena menniskor. Men wid alla nöjen bdr själen rådfrågas.

C a n d i d.

Första Finska Tåget,

ifrån

Ödtheborg till Norrige.

Kap. I.

Parturiunt montes — — —

S den tiden, då Swedenborgske andarne uppensbarades i tryckta Protocoller i Ödtheborg; i den tiden, då smursen är diupast på Stockholms gator, och Fruntimren slandra som mest i sina Kbl och Skafferier; med ett ord: i den gyllene Korsriden år 1769, fick jag, som nu skrifer, befallning att iusinna mig på Swenska Ostindiska Compagniets Slepp Finland, hwilket låg segelfärdigt till Canton, under Hert Capten E. G. Elebergs befäl.

Wdstringen skebde. Men wi fingo ännu en wettas anderum, att bka våra gamla skulder i land. Ännu kunde man dricka med wännerna; ännu astorka några dmma tårar hos en älskad Geslinde; ännu höra en och annan sparlakanslära. Wäre gynnare och bekante bewårdade oss hederligt, förmodeligen på bodmeri. Man fann öfwer allt goda wårdar och glada ansigten; ty de wiste, att de snart skulle slippa oss; och att den som bestode en Ostindiefarare två rus wid harrresan, kan få stanton igen wid hemkomsten.

Om Klippans behagligheter.

Vina bibant homines, animalia cetera fontes. Ovid.

Om morgonen d. 8 December (innan ännu den waksamme Måster N.... uti grannskapet bdrjat med sina Gefäller hamra ottesfängen på kopparpans norna,) hade jag besök af Compagniets Waktmästare. Han kom, förande sina ben rätt waktmästerligen, och berättade winden wore god, man måste till sjö. — Wäl, Fader Waktmästare, skall så ske. — Jag gåspade någre gångor och fastade mig i klåberna, tagande, utan synnerlig hjertångslan, affled utaf mitt ensamma ungarleksläger. Swilken förman, att wid dylika tillfällen ej oroas af en gnällande hustru.

Utansför porten råklade jag en swärm Ostindiske wänner, som fått samma ordres.

Wi strax med långa steg åt Stibergs wägen haste,
Fast högar utaf smuts på halfwa benen stå.

Att Staden då och då en sorgsen blick wi kaste:

Men ad! dit klubban will, dit måste wiggen gå.

Salopper, Rappor, hjertans ungar,

Susanna, Eloris och Lisbeth!

Farwål, aj, aj, farwål! hwart hållst of wägen gungar,

Skall ni i våra bröst besitta all er rätt.

En slängtyf wi till slut åt edra hyddor sände.

Wår trohet råcka skall till werldens andra ände,
Aminstone till Cap:::

Undteligen hade wi nu hunnit wada of igenom Wasthugget, och fingo den fåra Klippan i ögnagfigre. Wi wore ännu i öfwerläggning, om man icke

borde berfådes pusta ut en smula, när den artige gubben Carnegie förefom of. Han hade den dagen gjort sig en besynnerlig mdda, till att uppsnappa Ostindiefarare; tillåt ej heller of gå förbi, utan fattade of i armen, med den vegennyttiga kompliment: „Mine Herrer! I må icke före pengor ur landet, thar är mot Kongens Förordning.“ „I. h. hap god red Win, Kapuiner, Harer, Puding . . . What ye please, Gentlemen . . . A toast for your Sweethearts, before you are going away . . .“

Man måtte ju hast en björnsjäl, för att kunna göra någon inwänning emot ett anbud, som beledsagades af så många wälstekta skäl, och underskiddes på köpet af ett ögonkast, från the young Mistress herself, who stood smiling behind; till förtigande af lilla Etinas nåtta fot, hwilken hade ställt sig liksom på försåt uppå föfströskeln. Wännerne bestormade dörren in genom köket, klappade Etina på wägen, och intogo den sörsta salen, med det ädla beslut, at kringflansa sig der, bakom en obfwerwinnerlig wall af bälkar och buteljer. Jag som genom argumenter a posteriori undfått i ungdomen af min Skolmästare den läran:

Ulula cum lupis, cum quibus esse cupis,

jag följde hopen efter och gick med. Jag frågar aldrig, huru det smutsiga Masthugget hängde of ännu på hälarne, och huru wåre bestöflade aftertafar, till hela sin längd, in lewenezgröfse insträcktes på golfwet wid hwarje steg.

Wården gjorde sitt bästa: Wårdbinnan trippade lättare; stekwåndaren fick en hurtigare gång. Redan hade wi en Töfse på bordet. Efter kom en Kapun; och midt emellan presenterade sig hela jords

Flotet i en flotrund pudding. Men hwad duger fasta landet, om det icke wättnas af hafwet? En hel insjö med punsch sattes jemte jordflotet, och här och der såg man en ström af röda hafwet inflyta i glaset. War himmelen mulen ute, så herskade solken på allas ansigten inne. Hade skilsmessan från Gdteborg lemnat några melankolliska skrynflor på våra pannor, så wisste Carnegie hemligheten att utplåna dem. Kort sagt:

Här sista fyrken gick: på bordet buros fram,
 De forpulentaste af husets alla bälar;
 Man glädjeströmmar drack i karlawulne skålar;
 Befymret flunk för flunk med punschen nedersam.
 Stor sak i slägt, i wån, i slicka:
 Man glömmet allt, så när som dricka.

Wouteljer spricka,
 Bröddren nicka,
 Sjunga, hicka,
 Fullt till pricka,

Gilebom, bom, bom, Pitehdja.

Men med allt detta woro wi alle ganska nycktra och om man gick något illa, så hårrörde det af den wingelwanan som sjöman ej kunna annat än ådraga sig på ett skepp, hwarest de måste gå mycket ojemt för slingringens skull. Nej, nej, Ostindiefarare äro icke det wärsta folket heller. Fråga på wårds hus och i jungfruburar, så skall Ni få höra de ha godt beröm om sig.

Wårt Finland, så wäl som det andra skeppet Prins Gustaf, hade emellertid ankrat wid Elfsborg; dock utan slott; (ty man hade för mycken höflighet för fillen, att kunna wisa någon för Kommandanten). Wi gjorde oss berföre icke brottom. Wår wård undfågnade oss till slut på aftonen, med samma förnöjda uppsyn, som en kråmare i Grenna sål-

jet en fjerding rutton strømming åt en bondfåring,
för två styfwer stycket. Och sedermera för att icke
åfwen tyra wåra ben, satte han öf om bord med
sitt eget fartyg.

K a p. 3.

Om ett besynnerligt slags Slepps- rättor.

- - - nascetur ridiculus mus;

Horat;

Här blefwo nu sleppen liggande under fåstningen
hela fjorton dygn, i förwäntan af god wind. War
det hett om dronen 1720, när Lördenslödska flota-
tan torrdnade här utanföre med 48-pundare, så
war det nu så mycket kallare. Julfrosten i det
stora stillastående Svinland under Norrpolen, kunde
wål alldrig wara starkare, än den nu war på wårt
flytande. Utan pålsar och brånwinskaggar hade
det varit ute med öf. Wålgwantar gjorde öf god
tjenst. Det war en ömskan, att se Matroserne wid
relingen hacka tänder, stoppa fingrarne under skinn-
pålsen, och mellanåt slänga ett par sorgna dygn
åt Klippan och Masthugget, med samma mine
ungefär som en hungrig Meinekafuchs tittar på ett
halft dusin feta gås, dem han icke kan råcka.

Andteligen Juldagen om astoneu begynte den
efterlångtade winden blåsa upp. Enligt befäl, an-
ställdes en strång jagt efter Sleppsrättor, i anled-
ning af ett inritadt misßbruk bland besättningen,
att undansticka wisa saker i sleppet, wederbörande-
owetterligen, hwilka på sidsn ligga Compagniet till
last. Här handlas likwål icke om fyrfota rättor;
ty de höra under kattens lagsaga; utan om två-
benta. Man fann tre eller fyra, men till wår

flora fbrunbran hade de hvyta strumpor och fjortlar.
 Linné nämner dem icke, hwarken i senare eller
 förra upplagan af sitt system, icke heller har jag
 sett dem beskrifne hos Meaumur eller Buffon.
 De likna alldeles fruntimmer, ända från hjeskan ned
 till fotabjället, ha ögon, dron och bröst, gå på två
 ben, äro mycket tania, och sofwa gerna på ryggen,
 som andra menniskor. I London är slägtet ganska wäl
 bekant under namn af Ladies of pleasure, och
 på Boulevarden i Paris har jag hört dem kalla-
 sas: Femmes d'amour, på Swenska Kärleks-
 ungar. Wår Rapten fann dem icke nödwändiga
 till Compagniets tjenst; låt derfdre straxt bringa
 dem i land med jullen, mången till hjertlig af-
 saktad.

K a p. 4.

Fullt med Rim.

Nos patriæ fines et dulcia linquimus arva., Virg.

Morgonen härpå, innan hdnsen wakenade under
 däck, bdrjades den wanliga sjdmusiken i windspelet,
 Ankaren lyftades; Matroserne lupo rundt om, lif-
 som hästar ikring en quarn, och hade infall i mun-
 nen lika så låckra, som deras tuggbussar. Dagen
 syntes; seglen sattes till; farwål, Fader Lots!

Farwål med lek och tidsfördrif,
 Men östans andedragt i seglen blåser lif.
 På wågens höjda rygg wårt tunga Sinland waggas,
 Och hafwets tryckta skum för Wogen flyr och
 fraggas.

De Swenska bergen smått ur ögnasigtet fly,
 Och redan synas de blott som en svartblå sky,
 På hwilken himlen tycks sin flora rundel hwila.

Att mitt Swenska blod helt sorgsna känslor äro;
 Jag forar åt mitt land, och ser med harmsen själ,
 Hur lusten det allt mer mitt äga undanstjäl.

Förväl, min Fosterjord, Gustafwers dyra moder,
 Du land, som prunka kan med Carlars ärestoder.

O, gamla Swenska bygd! Din mistning smärtar
 mig,

Och hjertat saknar fröjd, när ägat saknar dig.

De begge Swenska skeppen plöjde nu Rattegat.
 Neptunus i sitt majestätiska åkdon, med sin stora
 treudd och sina lekande Tritoner omkring sig, para-
 derar mindre på wattenytan, än wåre fullstakade
 seglare. Finland, likt en gammal stormagad Tu-
 na-Prost, som icke brädfas efter något fetare få-
 rahus, waggar sig öfwer wågen med en warsam
 och högwärdig gång. Prins Gustaf beremot, ruls-
 lade snabbare fram, och war öf andra dagen ut-
 sigte.

K a p. 5.

Hwarjehanda, ganska tjenligt att läsas
 af dem, som behöfwa kråkas. Devis
 har jag ingen denna gången, om ej
 min wälborne Läsare behagar håll-
 la till godo följande:

--- Procumbit humi bos, Virg.

Hy så ynglingarne skämma ut sig! Redan så ful-
 le, att de vomera. = = Ja så, förlåt mig! är det
 sjösjuka, som graferar så = = så = = Jag tog det
 för helt annat. = = =

Får jag låf att beskrifwa min arme vomerande
 nästa? Rullningen hade redan skakat ballasten lös

i våra nykomna sidsmän. Jag förgätes alldrig huru många små lustiga sorgspel detta förorsakade inom bord. Min mage war alltför ärbar, till att följa exemplet; deßhellre skrattar jag åt de andres.

De manhaftigaste höllo sig i fria luften på bäck, och utsprutade deras elände längs efter sidan. Men de swagare måste börja deras upproriska tarmfår i wederbörande fejour. I den ena wrån låg en fullbytterad Kadett, med kindbenen utspände, så som tvåanne suckpipor; i den andra satt en frusen Jungman, med en pyts emellan benen, lefwererande med full hals hela sin årtranzon tillbaka. En staccare hade ställt sig wid relingen tvärs emot wind, så att halfwa hans dosis stadnade honom på skinnpälßen. Wär arme Kocksmat nedkom från bäcket med ett stycke lött, och årnade sig till kabysan; men hade den olyckan att i brådsfan snafwa öfwer ända i slipprigheten, hwardfwer han swor erbarmeligen och önskade träpluggar i halsen på allt hwad som war otått.

Ett ännu bedröfligare öfwentyr hände wår ärbare Hönswaktare: han satt i sin menlösa stillhet på en lista, till att dricka Compagniets thewatten, owetande att en sjösjukling låg uppöfwer honom i hängmattan. Med mycken begärelse förde han den fåra stensfålen till sina torstiga läppar; men råkade intet bättre ut, än att den andre i det samma gjorde en framförtning, och besprutade det ena med det andra, till och med hans filtmdösa, så att strömmarne fluto honom i femton bugter öfwer ansigtet, hwilka alla liksom efter öfwerenskommelse stötte tillsammans i hans beage mungipor. Wär olycklige Hönslung kände den wederbärdiga smaken, och begynte kråkas liksom hjertligen som de andre. Han wille swärja; men det blef intet annat än

fragmenter. * * Wi som sågo denne fräkdansen, hade så när skrattat of till sjdsjukan, i symmerhet, sedan en af Matroserne kom att spela nachcomedien. Får jag berättat? Wäl, min Herre, men tag er en pris Havana förut.

Denne gynnaren hade liksom de andre sin släng of skeppets fullbyttering; men N. genom den wägen, som bommas till när man sitter. Han stod nu och besåg den fattiga Hönswaktarens öde, hwar öfwer han utbrast i ett så skakande löje, att hans skuta tog en stor läck i afterluckan. Han wille bärga hemligheten. Men hans otåta squallersamma widbyror förrådde densamma för allas ögon. När jag sedan kom i min hytta, skickade jag en tanka till Swenska Flottan. * * * * * Min gamle Dvidius låg mig för ögonen, och wisade mig en vers, som passar långt bättre här, än en Bonddräng på ett rangskepp.

Apta magis Cœteri, quam sunt tua corpora Marti,

Swilket jag sålunda öfversätter:

Sjdmån fare på sjön och Landtman plöje sin åker.

Huru kunde jag då annat än önska, det våra handelsflottor måtte så utwidga sig, att de wid åkommande tillfällen wore i stånd förse den förra med öfwade och besarne Matrosar. Så går det till i England.

Kap. 6.

Hvars innehåll hvar och en kan se, som
will läsa.

L'amour vit dans les orages.

Mad. de l'Enclou.

Den gynnsamme vinden, som hjälpt oss ett stycke
ut i sjön, fagnade oss icke länge. Snapt hade man
sett en skymt af Hettland, fdr än en storm jagas-
de oss halfwa vägen tillbaka, hwarefter man åter
arbetade sig upp, under ständiga urväder inemot
Ferrdarne, belägna 64 gr. N.

Man kan tänka hurudane våre Nyårsdagar
woro i detta luftstreck. Jag försäkrar er, solen
bränner ej bråmet bort på pålsarne, om ni kom-
men hit midt i Januarii. Wi hadt all möda,
att skåta snön ifrån oss. Rålden war bister. Wats-
turdren hade säkert frusit till på alla ställen, så
framt icke vårt lofwärda Nederi dragit försorg der-
emot, genom en hop wålgdrande medfånnde Bränn-
winskaggar. Jag är bgonwitne till det, att nå-
sorne på många förlängdes 6 a 8 tum genom fast-
frusne istappar. Skåggstubben liknade en frostig
enrisklase på en stark-wintermorgon, och subfos-
warne lågo quar på bgonbrynen, som på ett par
fönsterlister.

Kärleken är en segliffwad skalk. Skulle man
icke trodt, att han, såsom wan wid de warmare
himlar, borde frysa fingrarne af sig i 64 graders
winter? Men jag måste säga här, såsom de kär-
lige Fransoserne, då de woro uppe i vårt kalla
Lappland.

Pour fuir l'amour,

Envain ou cour

Jusqu'au cercle polaire.
 Dieu! qui croiroit,
 Qu'en cet endroit
 On trouveroit Cythere.

På Swenska öfversatt, om jag rätt minnes,
 af N. Celsius:

Utt kärlekslag
 Må ha fördrag,
 Man fåfångt far åt polen.
 Ly Frdja har
 Dock värma quar,
 Der ingen fås af solen.

Till att döma, af hwad jag såg här, skulle jag tro, att quicksilfret alldrig faller till fryspuncten i en ung gøfes hjertbarometer. Ispiggar hångde i nåsan på mine wänner; men lilla Cloris låg dem lika fullt i munnen. De buro snödrifworne på ryggen och stungen i barmen. Man drack och sjöng skålar för de sfdna. Huru skulle då Ferrd-winter kunna tränga sig igenom? Jag mins ännu några af gøfarnes infall;

I luften falla wäder hwina;
 I hjertat sommarwärma dr;
 Ly lilla Sara lefwer der.
 Så länge hennes ögon skina;
 Jag solen i mitt sldte bår ::

Ett annat:

Käsa, winter, som du wll;
 Du ej till ett hjerta hinne,
 Som för Lisa ewigt brinner:
 Denne dricker jag nu till.

En Broder, hwars hjerta kärleken alldrig wä-
gat bestormas, af fruktan att drunkna i hans stru-
pe, kallade de andre bröderne för kammargytisar och
begynte tralla:

Bort, Venus! — Låt oss glaset fylla,
Jag supas skall, tills jag blir full,
Och sen på Skutans waggning skylla,
Om någon ser mig ragla full.

Kap. 7.

För de Lärde.

Non dubito fore plerosque. Corn. Nepos:

För att gagna den boksynte werlden, bär jag gä-
ra följande anmärkningar. Såsom hörande till
Swenska språket, torde de kunna tjena till bihang
för något Glofarium eller Ordbok. Sjdmån äro
store språkförwändare.

Hela werlden wet hwad det är, att ta sig en
sup; men här på skeppen kallas det ta sig en
Nisse eller Lasse. Det förra betyder en half
jungfru bränwin, det senare en hel. Här får
man icke å ta som annat folk, utan man måste
skaffa. Yrra en menniska, är i land det sam-
ma, som spela sin nästa ett skalkstycke. Här be-
tyder det, boppna en dörr, stryka på foten och såga:
nu är det sju glas, hwilket åter skall utmärka
hwad flockan är. Till att kasta en trefantig bråd-
lapp återut, som hänger i ett snöre, bebun-
det här och der med blå eller röda flutar, det
falla de med ett ord Logga. En fyrkantig kaju-
ta bär namn af rundhuset, hwilket är snödrätt stri-
dande mot Euclides, som bewisar, att en rund
fyrkant är omdjelig. Likaså hade en trollringest,
med någre påskrufwade glasbitar, icke mer än tre

hden, men lika fullt får han beta en octant eller ärfkant. Det är ju till att slå Mathesen idelig bråfilar! Man hör här mycket talas om Båtsmans mat, Konstapels mat, Timmermans mat, o. s. w. I bdrjan trodde jag, att det wore salt kött eller stockfisk; men när jag såg, att det war lefwande menniskor, mistänkte jag Båtsman, Timmerman och alle andre med mat i ändan, för Anthropephager, kunde derföre i förstone intet annat än se surt på dem, såsom jag kom ihåg den store menniskofråtaren Polyphe-mus, om hwilken Homerus berättar, att han uppslukade Ulyssis resekamrater, men lofwade nå-digt, att äta hjelten sielf aldrasist. Kunna de för-tära andra menniskor, tänkte jag, så lär wäl bär-den äfwen komma till mig. Gick dem ej heller någonsin förbi på dådet utan en hemlig rysning, ända till dess jag märkte, att de intet mer än an-nat godt folk, spisa Christet kött. Ty på skepp betyder mat i änden det samma, som vice fram-före i land. Så att om jag skulle bruka sjömans-språket hemma, borde jag förwandla en Vice Hå-radshöfding till Håradshöfdings-mat, en Vice Borgmästare till Borgmästare-mat, en Vice Pastor till salig Gubbens-mat o. s. w. De små trinna et cetera som samlas efter boskapen och fåren, tituleras här för plommon, hwarföre och plomgraf-ware svarar alldeles emot ladugårdspiga. Quar-termästar M... sade för några dagar sedan till Matroserne: Gosar, ni skall hala efter som jag sjunger. Derpå begynte han med ho, ho, ho; hwilket i naturlig Swenska bdr beta b d l a, men icke sjunga. U p a wet nu hwar bonde i Östergyl-len, betyder ett ludet creatur med fyra fötter. Jde beskmindre får ett litet mellansjegel bära det blnamnet här. Waktens från kl. 1 till 4 om nat

ten falla de Hundvaktten, men må ingen ny-
 Kommen taga det efter bokstafwen; ty då torde han
 på begge sina skuldrors befofnad få lära, att man
 på skeppen esomoftast säger ett och menar ett an-
 nat. Dagg, hwad är icke det för en wälsignad
 Guds gåfwa på landbacken, synnerligen under en
 lång torka? Här åter, det bedröfligaste ting på
 hela Skutan, den förfärligaste stump bland hela
 rådgwerket: fråga Jungmännen. Swampbosor,
 de artiga möbler, som göra det täcka könet så
 mycken tjenst wid små Fransyska mattbeter, små
 wälborna dänningar, hafwa alldeles blifwit wanhe-
 brade här; ty så har jag hört dem falla ett par
 heftiga widbyror. Sådana och flera förderfwade
 talesätt förkomma på sjön, och det ömar mig så
 mycket mer, som efter allt utscende samma mis-
 bruk lär inrita sig äfwen på landet; ty jag har
 många gånger med bedröfwelse hört galas om, ha-
 la till sig en flicka, refwa en fjortel,
 braßa, åntra m. m.

K a p. 8.

Subsequitur clamorquo virum stridorque rudentum.

Virg.

Wi woro nu midt i Januari Månad 1770, och
 hade hunnit förbi toppen af Skottarnes land. Den
 ofantliga sjögången började minska något litet.
 Jag tänkte nyttja lugnet, gick ned i min hytta,
 högg en wak i mitt tillfrusna blåckhorn, och tog
 pennan i handen; men ack! det trödså hafwet!

Jag skrifwer, att jag föll, som **Björkman**^{*)}
hjelp mig opp.

Aj, aj, jag tog et snåfwels hopp.

Hwad felas? — aj storm! — se hyttan står
på ånda:

Pulpetet, bådér, glas med mig på nåsan wända.
Uti mitt lilla hus ett Babel målas af.

Mitt blåck fring mina tio fingrar,

3 femton swarta floder slingrar,

Der alla mina rim bedröfligt gå i quas.

Fort, **Björkman**, luckan till, så sjön från glug-
gen frusar.

Iskråckt och kall och wåt jag ur min hytta rusar.
Ur wågen Skepps-Secter! aj, aj, det bår på sned.

Wi asa begge två på åndan bort i led.

Bewars, skref wår Secter, så skutan bårjar skaka!

Deh for så samma wåg med samma skjuts tillbaka.

Två ben förmå ej mer, att båra rätt en kropp.

Jag åndtlig fröp på dåck, på alla fyra opp.

Kapten ur en basun här ropar: bårja, bårja;

Matroser storma fring på dåck, i wånt och rår,

De skrifa och de dra, de slinta kull och swårja.

Om pissa hwarje stump fring deras dron slår.

3 tacklen skott på skott af sletna segel hydras.

Deh pumpar under dåck med långsamt gnifsel rdras.

Hwar wåg, som wåltrar fram, tycks öpna öf en
graf.

Än fastas wi åt skyn, än hotas wi med quas.

Wår uppsyn lusten lik förkunnar skräck och fasa.

De grymma wådreus barn från alla werldens rum

kring djupets wilda rymd med bistra låten rafa,

Deh spruta himmels högt ett snöhwitt bubbelskum.

Ett swart förfärligt måln, en fastlig natt öf tyder.

Wårt skepp i swallen wråkt ej robret mera lyder,

*) Författarens då warande Dräng.

Vår hjetle under oss ger svigt med långa brast,
 Och Finland vältras nu för wind och våg, som
 vraf.

Denne här beskrefne storm förföljde oss hela 24 timmar, och var så mycket wädligare, som han bar gerad åt Skottlands klippor tillbaka. Stormbönen lästes om aftenen på våra knän och ordres utdelades att intet öga skulle slutas den natten. Timmermännen stodo städse färdige att lyfta yran mot masterne. Stångerna hotade hwart ögonblick att falla och öfwer hufwudet, och man hade möda nog till att hålla sig fast på stället.

Följande midnaden lindrades wädret något litet, men endast för att hämta nya krafter. Elementerna tycktes ha sammanswurit sig emot oss. Hela sex veckars tid ansågo wi en måttlig storm för en lycka; så wane wos wi wid de hårda. Skulle man hålla dagbok öfwer denna vår oerhörda krykning fram och tillbaka, kunde den intet annat än bli så här: — Måndagen storm. — Tisdagen storm. — Onsdagen dito. — Torsdagen dito o. s. w. hela veckan igenom, ända till medlet af Februarii, då windarne likwäl, ehuru mindre wätda samme, ännu fortforo att blåsa oss midt i stäfwen. Det war wårt öde, att öfwerumplas här på dessa höjder af alla naturens förskräckelser. Då hafwet förföljde oss med stormar och starka strömsfättningar, war himmelen hotande öfwer våra hufwuden, med blodröda norrsten och stumma ljungeldar, till förtigande af långa, mörka och frostiga winternätter. Att beskrifwa det allt, skulle wara ewigt. Men en Ocean (handen barrar ännu af förskräckelse), en Ocean, som wi hade den 24 Jan., lämnade alltför djupa intryck i skeppet och i våra hjertan, till att kunna förgätas.

Kap. 9.

Om Jerusalems jammertliga förstörelse.

Monstrum horrendum, informe, ingens. Virg.

Orcon, förfärlige Buse! näst den blodige Segerwinnares tummelfält, det ohyggligaste spektakel som öddligt öga kan se. Huru skall jag kunna måla dig för andre? Konsten har än icke blandat färgor, fula nog, till att draga din bild. Men efter du en gång skrämt hjertat så långt ned i mig, måste jag hämnas så godt jag förmår. Om jag lefwer, skall folket på landbacken få wita, hwad du är för en öfwerdådig tyrann på sijn.

Om morgonen började han med en häftig blåst, och war i stadigt tilltagande ända till aftenen. Seglen gjordes fast. Rår och stänger ströflos. Tre gånger sattes Alpan till, och tre gånger slets hon i tras. Jag bjuder icke till att afmåla den döms bådande horisonten, de tjutande wådren, eller de öddshotande wattenbergen, hwilka liksom murbräcker för anstötte sidorna, kastande öf ömsom upp och ned, ty det öfwerträffar all föreställning; men, jag är elak nog till att önska, att ett dusin af wåre wålmående Pudersheltar der hemma, warit här, tre eller fyra minuter bara; ty en hel dag hade de stackarne alldrig uthärdat: Jag är säker på, att de mera skulle betraktat sin öddlighet, än sina wålkrusade hårlockar. Utminstone låra de icke påstått, att Voltaire har långt bättre Religion än Luther. Det är wist, att Finland understundom låg så begrawet emellan skyhöga swall, att jag ej såg himmelen öfwer mitt hufwud färrer, än en af forntidens ordindra styffjortlar. Detta lärde mig bäst förstå min älskwärde Raso, när han säger:

- - - totidemque videntur
 Quot veniant fluxus, ruere atque irrumperere
 montes.

Den instundande mörka natten blöte vår fasa. Vi balancerade öf till bordet; fingo litet i magen och mycket på kläderna. Man skulle sagt, att de stekta hönsen vi hade för öf, woro lefwande; ty de wille hwart ögonblick flyga från lofwart i lå. Man befallte sig i den Högstes händer med den wanliga Stormbönen, och lämnade Skutan åt wind och wåg, förbidandes i tyfthet utgången här af.

Klockan slår 10 — ur wägen, ur wägen! — En störtfjäd, en dödsförsträckelig buse, så hög ungefär, som Drillan, och så bred som Hisingen, rusade i detsamma in från förn, slungade ett ofantligt ankar inpå däck, krossade reling och röst, slåpade öfwer bord med sig spirorna, jullen och slupen, oaktadt deras dubbla surringar; rasade åter ut, kastande öfwer ända allt hwad honom förekom, släckte lamporna wid kompasserue, och spörlade en hel klunga Matrosar, som packat sig ihop i uti Rundhusgången, ända bort till Halsmänan. Vår waksamme gråhåriga Kapten, samm själf fram och tillbaka på däck, och utom en wälsignad tågskump, som lyckligen föll honom i händerna, hade wårt Finland och Fru Ekeberg warit ett par bebröfwade enkor. Andra och fjerdre Styrmännen, Döctorn med flere, som suto wid bordet, under sunndäck, fullbyterade hufwudstupa öfwer detsamma, ballänges bort i lå, hwarest de, mellan bänkar och Matrosar summo flere minuter af och an, menandes sig redan wara uti hafsbotten. Hwad, utom vår Herres not, hade kunnat bärga dessa dessa fiskar? Synnerligen som sjön hade utslagit luckorna på den

Sedan de flöto. Hvar och en kan tänka huru mycket som var öfwan watten, när Supercargen, Assistenterna och jag, uti Rundhuset wadade upp till smalbenet i det wäta. Mellan däck, trappan utfdre, nedrusade sjön med en fart, som icke kan liknas utan wid Trollhättans, krosade dörren på Skeppsstrifwarhyttan och lemnade efter sig en liten insid i hwar wrå. Medan två timmarne efteråt, när jag kom ner i min lilla stuberstuga, besunnos sängkläderna ett skeppund tyngre än wanligt; Schenbergs stora Lexicon flöt på golfwet som en mudderpräm, efter seglade mina begge röda tofflor, liksom ett par sillbåtar, och det som wärs te war, min arma perukask war med i farwattnet, hade tagit låck och förderfwade hela labbningsen. Ack! hwarföre låt jag icke försäkras i Hamburg?

Händelsen är för allvarsam, att med leende mun berättas, kunde man säga. "Wäl, jag medger det. Men ho wet icke, att faran sågnär, när hon är öfwerstånden. Utom des i en så allmän förwirring, på ett skepp, som hyser 150 personer om bord, kunna wäl intet annat, än några löjliga uppträden blandas med de sorgliga. Här ligger en stackare med en afbruten pipa i handen, och wäntar sitt slut. Der ser jag en annan med stöpet för munnen, rulla hals öfwer hufwud bort åt andra sidan. Den tredje läser. Den fjerdte letar efter sin mössa. Den ene gråter öfwer sin krosade arm; den andre öfwer sin krosade punschbål. Någre tidarellingarne mellan på en soffa, och de öfrige simma, som stora råckor, hela däckert rundt omkring.

Emellertid war det ingen, som icke trodde sig segla åt botten. Ty medan skeppet war under watten, tog det i synnerhet tre förskräckliga puffar, icke annorlunda än det skulle flöte på en klippa,

och af bråkningen dömdes wi, att det måtte rema
nat i tre stycken. Swart man wände d'gat såg
man intet annat än lefwande lif, ända tills vår
Kapten sjelf hunnit skaka saltjön utaf sig, och sa-
de oss, att faran wore redan förbi: ett ord, som
gaf oss lika så mycken glädje, som stormen sdr
skräckelse.

Hurudan färgen war i mitt ansigte, skall jag
ej kunna säga. Men det mins jag, att alldrig
har pulsen så skenat på mig. Dock ingen häre för-
det. Döden är bister, när han gapar ur djupet;
och sjelfwe den orådde Carl, som log åt honom
när han rusade fram ur dunbrände Kanonmynnin-
gar, bleknade likwål då bdljorna frusade öfwer
den lilla farkosten, under hans öfwerfart från det
beslutna Stralsund till Vstad. Pumparne gnista-
de oss sömnen ur ögonen hela den natten. Vår
wälsignade Skuta höll stånd mot den uppretade
vägen, och bar oss ännu allesamman i sitt trogs-
na stöte. Slaktda fick hon likwål; ty då rum-
met undersöktes, befunnos Kanonerne lösa. Glas-
bruken om bord ledo ansenligen, och hela vårt Ehis-
na gick i kras. Vår Öpperstyrman blef sänglig-
gande förmedelst ett fall, som han gjort under wils-
terwallan. Hofmästaren hade brutit armen af sig,
och Quartermästaren nästan med likja stor smärta
saknade en Brånwinskagge. Någre af besättningen
sade sig med sjöns framrusande hafwa blifwit spo-
lade öfwer bord, men med den sammans tillbaka
studsande åter infastade på däck; hwilket dock lå-
ter mer otroligt än det Utiken betygade, nemligen,
att watten steg ända upp till honom på förtoppen.

Dagranden tittade nu fram på himlen, och
glädjen på våra ansigten. Såsom jag alldrig haft
bedröfligare natt, såg jag ej heller sågnesammare
morgon. Hoppet upplifwades i alla bröst. Like

Trojanerne som efter Grekernes aftåg med ndje betraktade de fält hwarest deras hjeltar stupat under fiendens klingor, gingo wi nu med fågnad på vår walplats, upphämtade mörkor, wantar och peruler, hwilka war aftågade wåte fiende lämnat efter sig. Anslönt rodet war skadadt, och remningar bejunnos här och der i däckat, kunde wi dock icke annat än glädjas öfwer vår egen bergning.

Söndagen derpå hölls en Lacksägelsepredikan öfwer Texten: Jesus sof i skeppet då det stormade, Math. 8. Och kort derefter gjordes ett besderligt sammanskott åt en enka med 3:ne små barn, efter en Matros, som i detta hårda wådret hade blifwit kastad ifrån Gockmasten neder i sjön.

Kap. 10.

Blift alla de föregående.

Natu tremefecit Olympum.

Föregående hotande och långvariga motgång hade förlängt våra ansigten till en god del. De woro lifa luster, twåra och fulna. Emellertid kunde man intet annat än se Guds finger, besynnerligen i denna sista händelsen. Stora ofantliga tyngder, håstade med dubbla linor, kastades öfwer bord, och af 50 personer, som gingo löse och ledige på däckat, saknades dock ingen. Det war ju ett synbart underverk. Denna föreställning uppryckte min själ till det Höga Wäsendet, som byggt himlen till thron och jorden till fotapall. Jag lät min angenäma känsla flyta fram i följande så kallade serfota verser. Min skaldmål må ju och en gång göra mig en förnuftig tjenst.

Sångend! war elfwarsam, och tyfthen, I lefande
toner!

Andakt helge min sång! ty jag will quada den
Högste,

Och min dödlige läpp framstamma den Ewiges
under.

Gack, min frälsade själ, och låna dig wingar af
Ornen.

Fly bland stjernornas här till himalens renare luftar,
Att du må finna den thron, der den Ewige Duns
draren herskar,

Makalds i Majeståt, fringglänsad af tusende solar,
Delande lif åt allt, tillbeden af talldse werldar,
Fruktad af helfwetes troll och firad af himmelens
söner.

Rasta dig här tillbedjande ned och tacka din Herre;
Tala med Gud, men sätt fdrsoningsmantlen emel-
lan,

Ty din dödlige syn kan eljest ej bära des anblick;
Tala för oss, och såg: Se der i de lågare kretsar,
Der på det ånbldsa djup i de sprutande hwalarnes
hemwist,

Flyter en bräcklig spån, med suckande menskor i
sfdtet,

Rastad ikring uti flyhdga swall af tjutande stor-
mar!

O Du, som åker i skyn på dundrets rullande
wagnar,

Kallar ur hemliga rum de långwåga brusande wå-
dren,

Andas ifull de fastaste slott och ljungar i molnen;
O! försträcklige Gud! lägg bort ditt hämnande fos-
ger,

Och war nådig igen. Ditt namn är ju Fader och
Guder.

Sänd dock en bemande blick ned på det bedröfwade
Finland.

Rakta ditt bga till oss. Ditt leende, mäktige Fa-
der,

Är all warelles lif; ditt hot all warelles ånde.

Herre, du wiste din arm, och håren restes af håp-
nad,

Dagen slukades upp af nattliga frostiga mörker,
Djupet sprutade skum, din himmel slungade flams-
mor,

Straffet bådades oss ur stormarnes öddsbasuner,
Och wi sågo war graf! = Men din förbarmande
godhet

Lystade till våra rop, = Du nåpste de trotsans-
de bdljor.

Wäldige Gud! som synes i allt, och fattas
af ingen,

Ödblygt bga går ej Ditt heliga dunkel igenom;

Men en rebblig suck, en bön kan hinna Ditt dra.

Derföre tacke wi Dig:

Härligt är Ditt namn, Du skyarnes ewige
Konung.

Lofwe Dig himlarnes här! allt lefwande quäde
Din ära,

Ly du frälsar i nåd. = I djup, förkunnen Hans
allmagt.

Sjungen er Skapares nåd, i luftens quittrande
söner,

Och du frälsade folk! ack wörda din herskande Fa-
der.

Som förtjenar att läsas, efter det är
så kort.

Navita de ventis, de tauris narrat arator. N. N.

Strånge Herrar regera icke länge, plår man säga. Wi hoppades nu att de västlige stormarne, som i denna sista tycks förenat sin styrka, skulle med densamma upphöra; men förgåwes. Windarne, som i sin natur äro ostadige, woro nu till vår olycka alltför beständige. Hade wi någon gång wäddret med oss i luften, så hade wi de förrådige strömmarne mot oss i wattenet. Wäre äste sjömän tillstodo sig alldrig warit så illa utkomne. Underliga saker hända fuller på det djupa; men att ett så wäl utrustadt och wissligen regeradt skepp, som wårt Zinland, blir tillbakafäst nästan ur Spaniska sjön ända bort till Norrige, lärer wara bland de händelser, som tillbraga sig en gång hwart tusende år.

Emellertid anmärkte jag, att ingen ting är så ondt, att det ju har en smula godt med sig. Dese stormar förskaffade folket mången hjertstyrkans de extra-läse. Ty så snart omwälden hwinte i tacklen, klingade bränwinsklockan på däcket. Af deras glada uppsyn kunde man lätteligen döma, att de förres förfärlige bastoner förskräckte dem mindre, än den senares ljusliga discantstamma fågades dem.

Den som ser Ostindiefarare de första 14 dagar efter hemkomsten, tar dem gerna för oregerlige båtlar. Ty så länge hemkomstidlet warar, får mången robb kappas stiga i rännsten för en raglande konfinsrebjo; och jag mins sjelf huru många

gångor jag blifwit armbågad ur vägen för dem i Masthugget. Men på sjön äro de spåle som lamm, och det som synes otroligare, de äro äfwen gudfruktige. Orsaken skall jag ei kunna säga. Men förmodeligen går det mycket till saken, att det finnes dagg på skeppet och inga fjortlar eller frogoskyltar. Att hafwet stormar då och då, torde och bidraga dertill. Ly jag hörde vår Kapten säga en gång: Qui nescit orare, discat navigare.

K a p. 12.

Sammanliknelse emellan Staden Kongö backa och Skeppet Finland.

Humano capiti cervicem pictor equinam Iungere si velit.

Horat.

Homerus liknar den drifstige Achille's wid en fluga. Hollberg, med ännu mindre skäl, sätter Christian IV. i bredd med vår Gustaf Adolf. En Holländsk Skeppare jämförde sin skönas näsa med rodrer på sin skuta, och en Prest i Norrige sade, att menniskan är lik en skinnfäll full med ohyra. „Mine barn, ropade han på predikstolen, menneffet är ligt ett ludit skin, det är opfyldet med luus og gueder. Luusene kand de vel skrabe fraa sig, men guederne icke saa; thi de ere inbedne i det ludne haar allt för meget. Lige saa kand de vel blive udav med den gørlige synd, men arssynden förmaa de aldrig blive qvitt.“

Kunna sådana liknelser vinna bifall, twiflar jag icke, att min förtjenar förbrunran. Öfwerens skämmelsen är äminstone långt mera synbar emela

lan Kongl. Sjö- och Stapelstaden Kongsbäck, och
Svenska Ostindiska Compagniets Skepp Finland.

Mycken boskap finnes der; så går det här och
I Kongsbäck äro två långgator; dylika ha wi
på Finland, nämligen Babols-gatan och Styrbols-
gatan. Räkna de många tvärgränder hos sig, så
kunne wi uppvisa hos oss en Smedgränd, en Res-
pareban, en Våtsmansgång, m. m., allt efter
som våre verkstäder ge anledning. Öfverträffa de
oss i antalet af frogar, så öfverträffe wi dem i
konsten att dricka. Vårt Rundhus svarar emot
deras Rådstuga, liksom och vår Mesansmast osläms-
mandes kan jämföras med deras Kyrkostapel; ty
begge äro af trä och rödfärgade. På Torget i
Kongsbäck ser man alltid en hop gamla timmers
och brädstycken liggande, och på planken rundt om-
kring hänga quinnfolken hvarjehanda linnkläder att
torfas. Samma utsigter har man här fram på
backen, om jag annars får låf, att likna Matros-
fernes linne med de förenämnda. Uti sinheten är
väl föga skillnad; men jag fruktar det är obeles-
wadt af mig, att så nära undersöka Wamsellernas
nedandelar, och än mer att omtala. Derföre ti-
ger jag dermed. De ha en låf der. Wi ha stors-
masten här. Wid den förre risas H. . . r. Wid
den senare daggas Jungmän. Det ena sker efter
Landslag. Det andra efter Sjö-Artiklar. Större
delen af Inwånarne der äro fattige, och gå bar-
fota om sommaren; de fleste på Finland äga intet
mer än tröjan, och bruka i wärman allenast de-
ras naturliga skor. I Kongsbäck såg jag en puce-
kelryggad Skräddare; en dylik Kamelunge ha wi
äfwen här att beskåda. Kan en storm riswa bort
vårt toppsegel, så kan deras Stapelrättighet
wid något annat tillfälle förloras. Med ett ord,
om jag undantar träskor, hwilla jag hert slams-

ra på deras gator, men som jag icke funnit i vårt samhälle, lär hela den seende werlden medge, att Svenska Ostindiska Skeppet Finland alldeles liknar Sjö- och Stapelstaden Kongsbacka; och skule begge sättas under Auktionsklubban, fruktar jag, att förförelsen för den sednare blef mycket mindre.

Kap. 13.

Med hwilket jag hoppas förtjena wänskap af de sköna, och synen full med puder af Sprättbilar.

Nescit, quid somina pos it. Ovid.

Jag börjar med wår krykning på sjön. Om morgonen den 7 Febr. höpnade man öfwer att se Hetslands klippor om Babord. Man hade orsak att tro sig närmare Spanska sjön, än dem; tog dem således i förstone för ett stående moln. Men den uppglänsande dagen öppnade öf snart ögonen. Man såg här mer än någonsin i hwad wäda strömsättningar kunna bringa en seglare. Till att widare baras emot elementerna, ansågs för orådligt. Herrar wederbbrände togo i öfwerwägning, så wäl att skeppet wore utan fart, som att provianten kunde brista, i händelse af en långsam resa till den förordnade platsen, som war Kap. Det ena ansågs öfwen så nödwändigt för skeppet, som det andra för magen; hwarföre beslutet blef, att man worde såla någon säker hamn, och Norrige befants i det hänseende allra bequämligast.

Knappt wände wi nåsan åt Norrpolen igen, fördrån den föreställningen, att hela två månader ha flitit så mycket ondt utan minsta nytta, gjoro

De mig helt harnsen, synnerligen, som det bedröf-
 liga Norden som snart måste åter påbjas å nyö. I
 förtreten kallade jag den bäre, som först byggde
 skepp, och gifvade förmätne segel på det stormans
 de djupet. Den gamle wise Cato rann mig i
 hägen, hwilken hade föresatt sig trenne saker: att
 alldrig förtro en hemlighet, åt en quinna; att in-
 gen afton gå i säng utan att hafwa gjort en god
 gerning, och att ändtligen alldrig resa till sjö,
 när han kunde komma fort till lands. Jag ef-
 tergrundade orsaken, hwarföre menniskor, hwilka
 naturen gifwit fötter att gå, men inga fenor att
 simma, kunna ha hjerta nog till att sätta sig på
 några hopspikade plankor, och med lifsfara öfwer-
 swäfwä fiskarnes rike, bort till andra ändan på
 jordklotet. Penningen, penningen föll mig straxt
 i sinnet. Men jag frågade mig åter, hwarföre
 den kunde wara så begärlig? Och se mitt hjerta
 swarade mig å alle Sjöfarandes wägnar, att Söta-
 ungen, ett litet wälbyggt beläte, tio quarter högt,
 med ett par eldiga ögon, med en rosenläpp, med
 en kärleksandande barm, med en nått fot, med =
 med = ack, o eja! = En wacker flicka, med ett
 ord, är rått driffjåbern både till det ena och an-
 dra. För hwem släpe wi arme gossar, om icke för
 en Cloris? Lilla wännen, lilla grynet, lilla sö-
 dgar, är och blir medelpunkten af våra omsorger.
 Alldrig hade skuta gjort skeppsbrott i sjön, om
 intet öga förut fört på 2:ne försåtliga blindklip-
 por, som dölja sig ibland wågorna i den södas
 häfwande barm. Våra begärelser må taga så män-
 ga dikrokar de wilja, så flyta de dock alle tillsam-
 man i brudfången, lifsa naturligen, som floderna
 föta till hafwet. Hwarföre seglade Grekland till
 det oflägsna Troja? — För Helena, ho länade

wingar är den Store Gustaf Adolf, när han på 24 timmar sldg ifrån armeen wid Calmar ända till Stockholm? Kärleken, och Ebba Brabe. För hvad orsak utsatte sig den armstyrwe Hercules i så många blodiga lifsfaror? — Go till att göra sin tåka Dejantra till nöje. Omnia vincit amor, säger den blödfinte Dvidius.

Hvarföre rese vi då till Indierna? Swaret må läsas i ögonen på det Swenska könet. För en talande blick af en wacker flicka löpe wi jorden omkring. Wi segle långt ifrån dem, för att en gång komma dem så mycket närmare. Ho skulle wåga sig på ett skepp, der öddar sitta rundt omkring på relingarne, utan för en så dyrbar belöning? Länka på de sköna och bli Poet, är allt ett. Jag känner redan versådran öpnas i mig; låter hennene dertföre rinna papperet utföre — ding dong...

Ät Swea Rikes Mör, I våra hjertans Rungar!
Tillbedjanswärda barn och Nordens skönsta blöf,
Som fitten hemma nu och kanske glömmen öf,

Det är för er, I stygga ungar,
Som wi stå ut så mycket ondt.

Att I wid läckert the må jollra bort en timma;
Wi på en bräcklig spån till andra werlden simma;
För hägra lappriskär, som leka er i båg,

Wi fånar trotsse wind och wåg,
Och löpe fara till att sjunka,

Att I må på en bal med Chinas grannlåt prunka;
Och sen kanske en Sprätt, Frisdrens händers werk,
Som utom lilla Lisas s. . .

Har alldrig segel sett, och tror att skepp i sldn,
Lifsom en hyrluckwagn på stora Drottninggatan,
Af häflar dragne bli; en sådan pudrad satan

Hos dig, du stack samma könn,

Som oftast snattar bort vår dyrtförtjenta lönn. . .

Ad Fickor, Ibnen då wår mdda!
 Hvad duga Språttens toma ad,
 Mot blomster, sidentyg och rack?
 Det anor ge ej heller fdda.
 Låt då galonen med sin pil,
 Omkring en trumma sig förskansa,
 Med oss är bättre till att dansa.
 Viasters klang är wår musik.
 Viasters klang är wår musik.

Kap. 14.

Wår ankomst till Norrige.

Troje sic fata ferebant.

Virg.

Wi hade nu d. 10 Febr. 1770. Förr hade jag
 trott himlen skulle falla ned, än att wi den da-
 gen skulle se Norriges klyftor. Men det war så
 skrifwit i stjernorna. Det war wårt öde, att fry-
 sa här just på den tid wi tänkt solbrännas under
 linien. Ho kunde tro hemma, att wi efter två
 månaders resa på ett skepp som war i stånd att
 på en gång utbreda 32 segel, icke hunnit mer än
 en dagsled ifrån Göttheborg.

Naturen, liksom för att råtta de oredor hwil-
 ka den oroliga Nordsjön förorsakar, har byggt så-
 fra hamnar öfwerallt i Norriska slårgården, och
 tillifa planterat längs efter stränderna ett grof-
 lemmadt slågte, hwaribland finnas de bästa lotsar
 i werlden. Snappt hade Konstapeln anmält oss med
 en dunbrande hålsning, förr än fyra eller fem små
 båtar kommo framkrypandes ur klyftorna. Luffen
 war tjock, men de luktade krutdråken, och anlände
 rättigt om bord.

Den gråbaggen wi fingo till wågwisare war ett lång reslig Fätte, med en näsa som skulle rekommendera en friare hos de Frantimmer som föstå sig på proportionen, hwilken likwäl ofta bedrager. Den stod, ut lik en bäge, och intog åtminstone en tredjedel af hela ansigtet., Pipan som efterträdde tuggbuxarne uti hans begge mungipor, hant icke påföra denna näsans spets, utan syntes gjord till ett råfaltar för hertne. Hon bar ock alla märken af luftstreck, rödfrusen och hårdad, lik hans öftrige lemmar. Mannen war rast, och fömmerade rade rodet med en trygghet, som röjde att han kände hwar sten i farwattnet. Klokan 4 om aftonen hade han brogt öf in i Swindsrund, hwaräst nu wårt utmattade Finland ankrade, sedan det blifwit likt ett Frantimmer som under en lustresa på wattnet iråfat en storm, tappot handskarne, förlorat kornetter, fått sönderrisna manchetter, och hinnet ändteligen med utslagna hår och tårar i bagonen den rådbande stranden.

Dyrbara Nortrige! förtrycktes så wäl som bedragares yttersta gömhål! Huru skall jag kunna beskriwa dig? Gemförelsen med det ångsliga djupet gjorde dig till ett paradys i våra dyon. Dina nakna berg förwandlade sig till lustgårdar; dina skarekojer blewo palats, och dina paltiga böträt underföna Prinsessor. Sjön hade utträttat detsamma på öf, som Romaner på Riddaren af Mancha: Hans inbillning skapade Krogar till Konungaslott och Wäderquarnar till Resar. När han omsåmnade den smutsiga Maritona, trodde han sig hålla i armarne en ånglaffdn Prinsessa, hwilens fina kläder luktade idel Umbra och kostbara råfeller. Samma lyckliga förtjusning intog wår landbypaus de ungdom nu.

Min Sou på Salejan. I Delsen.

Vårt wistande i Swindsund.

Nos convivias, nos praelia virginum cantamus. Horat.

Våre Herrar Supercarg och Kapten begynte strax med skeppers angelägenheter och förbättringar. De hade tagit sitt högkvarter hos en General-Skeppsmaler wid namn Galtrup, en berest, munter gubbe, som hade sett alla spökelser i naturen, ända till fonden sjelf, hans mamma och närmaste släktingar, de helige Inquisitions-Fäderne i Spanien och Portugal. Han undfagnade sina gäster med sagor och stekta kråkor, hwilka han kallade en smuck willebraad. De förra roade dronen, ty gubben satte hop artiga osanningar, och war i stånd att utdraga en sex quarters historiestump till en hel kasbellängd; men de senare hade ej samma werkan på smaken, hwarfdre Herrarne nödgades upphämta Rajut-Rocken till att förestå Herr Generalens kök. Herr Galtrup sjelf, så wäl som hans Wäg-Ferråd, en flottrund blstomme, till embetet en Skeppare, funno begge vår Swenska matordning mycket solid, och bewisade det också med deras alltslukande matlust.

Våre ynglingar rakade emellertid alle närliggande byar omkring, slåpande med sig bdsor, fioler och winbuteljer. Förmiddagarne jagades i bergsskrefsworna. Afstjerten von H. höll öf med wildt hela tiden. Wi spisade ånder och willgås, medan kråkstekar wankade hos Generalen. Bland annat fälde han en ofantlig drn, hwilken satt högst på en klippa. Denne stupade hållen utför, men syntes ännu wilja förswara sig, hwarpå följde ett lustigt handgemäng emellan begge partierna, till dess åns

teligen den skutne måste bita i gräset under ett slag af skyttens böfestoç. Hans pennor fick jag till att skrifwa detta Kapitel med; och vår fintlige fjerde Styrman har sedan af begge hans fötter låtit göra sig ett par ståtliga husstakar. Eftermiddagarne bestormade man bondstugorna. Schwart wi kommo blef ett gästebud. Lidsorna rycktes från spinräden upp till slångpollstor, och hulps oss med mycken willighet att skafa skörbjuggen ur lederna. Swar och en fick se en Dame de ses pensées. Här lektes gdmme, här skiftades makar, här tros lades: Adam hade sju söner, m. m. Dock föregingo inga felaktigheter, ty vår Skepps-Pogstor war med, och hotade oss med offentlig lys kopligh.

Går jag låf att beskriwa våra Norriska Guldinnor? Cui bono? kunde man infasta. Men, min gånstige Läsare, fall mig icke i talet med denna ledsamma frågan: alltför få af mina Kapitel uthårda dermed, och hwilken oräknelig swärm folianter skulle icke wråkas ur våra boksamlingar, om man måtte dem med denna måttstöç? Droa mig derföre icke med ert cui bono: jag ber en gång för alla.

Så stigen då hit; mina skönheter, lilla Gunilla, stora Gunilla, Märtha, Hsele, Agnil. Jag skall som kortast afmåla er.

Lilla Gunilla war vårt alles ögon lita till dig; en snutfager brunögd unge, med swarta extremiteter, nio quarter högd och jemnstöç, åtminstone så länge wi woro der. Skulle hon efteråt utwidgas på något ställe, ware sak hennes. Stora Gunilla war en femtonpundig föttunna på två ben, hwilka uppbyros af ett par fötter, som tycktes uppsluka tillhan hon gick på. Den som wille jaga på spår, kunde alldrig mislebas; ty hwar hennes fot sattes ned i snödrifworna tog den med

fig en hel quadrat aln. I sele rullade ett par winda bgon, hwilkas tjugande blickar delades på flere tillika, och hade så när bragt ynglingarne bårs ihop, såsom hwar och en wille tillägna sig fleste skrålarna af detta irrbloß. Mårt ha prunkade med tvenne alltför täcka händer: den högra hade ingen mafa mer än den vänstra, och denna åter kunde icke jemföras, utan med dynggrepen. Ullfwärda par! Kyse dem hwem som will! = = Agni! Der emot war ett litet nått stycke, som man alldrig kunde se på, utan att harnas på det bedröfliga icke i Sjette Budordet. Hon war snygg, wäl tecknad, munwig, sertonärlig och raff, korrt sagt, det felades henne intet mer, än en smula lättja, för att äga alla egenheter af en wäl uppfostrad flicka; men i den delen war hon rätt bondis. Sy, de der landtullorna! De woro intet bättre de andra heller. Piastrarnes språk, som så hjertans wäl begripes i Cadix, och dito i Wastbugget, såsades här lika så fruktloft som bgonens. Landets wintter hade sträckt sig ända till deras hjertan. De woro så dumma; de hade intet begrepp; de wille intet; skada, att de ej fått lära sig någon werld.

Frukten då icke, mina hemmawarande. Swea Mör! I som tron er äga rätt till några hjertan på Finland! Jag kan säga er i förtroende, att Gosarne här gjorde ingen erbring. Träffa de slika egena Gunillor på Cap och i Canton, så bli de er alldrig otrogne.

Såsom i förwandtskap med föregående, will jag här bifoga följande underrättelse om trenne brudeparers boga-wigning, som wi hade tillfälle att besse uti Spangry kyrka, Söndagen d. 18 Febr. Brudeparaden kom samt intågande par om par i trenne kolonner. Utem de låra föreställde, prunkade i bopen den ärbara Fru Ferr d h, utmärkt med en simo

mande majestätlig gång, och en fotsid lattunsräd, smälfwen af Socknens wackraste Jungfrur. Min märkande inbillning målade Dido och hennes Nympfer för mina ögon, och den lysiga gråstensmuren bragte tanken mycket naturligen på hennes swalande gråtta. Wi Swenske ynglingar, som uppstållt och i rad på sidorna, pillade fruset fram ur bröfket och satte halpåsen i god ordning, i hopp att njuta ett ögonkast af Swinders ankommande Dido. I sjelfwa werket rullade hon och ett par nådiga ögon åt wår kant, men wi hade swårt wid att dömma, hwem som wore den lycklige. Ty de sköto ej ditåt de pekade, såsom Hjeltinnan i den delen liknade förendämde Asele. När Presten läste trodde jag att hennes blickar stodo åt himlen, men jag har uträknat sedermera, att det werkligen war mig hon såg på.

Hwad nu Brudparen angår, så war det första en ung Dräng, med en Jänta af samma ålder. Gossen steg fram med en triumferande uppsyn; men rösen hade en tår i ögonen, förmodligen af meddelkan öfwer åskådarne, som gifwade galit. Det andra paret syntes wara en enkling, och en tjuguarig flicka; men det tredje war alldeles olika. En uppstufwad ful låring, som hade hundraåriga fåror i pannan och redan räknat tio höstar sedan hon miste sista tanden, hwars långa skrumpna haller swigtade under ett barrande hufwud, hwars öfra kindben woro försedde med twenne kindlar, hwilka stodo ut liksom ett par bastioner att betäcka hennes insjunkna ögon; en busse, med ett ord, som alldrig borde nalkas Ryrkogården utan för att samlas till sina Fäder, hade fått en adertonårig Dräng wid sidan, och skulle nu bindas med kärlekens band. När Presten upprepade dessa ord öfwer dem: Werxer till i barn och blomma, blef det ett all-

månt Udje i bänkarna. Men jag satte hatten för
ögonen och gret; ty mitt hjerta sade mig, att det
endast förtjente tårar. Dycklig den som tager
trollet för gullet. Det wär låf, jag älskar
inga antiquiteter.

Drimligheten af sådana giftermål faller för myc-
ket i ögonen, till att behöfwa nämnas. Jag slut-
tar med twenne verser af Nicander:

Summor wånte sig hugg, som taga orakade Goss-
far;

Gubbar wånte sig horn, som taga ostadiga Flickor.

P. S. Under predikan hade några barn bärjat
stoja, hwardfwär den nitiske Läraren slog handen i
predikstolen och sade: Børn, hwis I wil snæ-
ke, saa wil jeg tie. Detta infall fölgde öf,
tillika med Prestmannen sjelf, om bord, hwilken
öf spisade middag på skeppet.

Kap. 16.

Som är det nästa efter det föregående.

Laudat mercator, quas vult extrudere merces. N. N.

Under detta war här en daglig marknad på skeps-
pet. De kringgränsande byar bragte landets läckers-
heter hwar morgon om bord. Matroserne köpte fins-
kel och surt öl utan all ånda, och Kadetterne druck-
to så mycket mjölk, att man till slut kallade dem:
Die Dehs-Madame ihre Herren Södhne,
d. å. kalfwar. Fiskarebåtar flögo omkring skeppet
såsom ungar omkring en stor gås, och de nästliga-
gande bergen wöro hwitmenade med skjortor, lakan
och halfärmor, som quinsolkens i neyden twättat åt
besättningen. Ferröb dref isynnerhet en indrägtig

Handel på Finland. Han war färdig att utbjuda allt, utom sin smucke kone. Säckar, sirap, orar, får, hudar, brånwin, wantar, allting war falt.

Jag förglömmier alldrig hur han sölade ned bänkarne under sundäck med sine Siraps-fjerdingar, och med hwad wältalighet han låckade till sig blanka Piasstrar = = = Det wore hans nöje att tjena de Swenske; han ansåge dem för sine wärdaste landsmän; men Jutarne, sy! = = „De maatte waere be-
 „tryggede paa, att han kunde söge waere dem till
 „tjeneste, men icke att skinde dem = = Warene wa-
 „re gode. Tyderne wilde ej faa dem till så godt
 „pris; men Swenskerne ere wore brödre.“

Tre weckor bleswo wi här liggande: en gyllende tid för hela grannskapet, midt i deras jernålder. Ty wåre quarlemnade Piasstrar ha satt dem i stånd att undgå Fogdens utmätningar, åtminstone i år. Norriges flyktingar kallas en fristad för fremmande flyktingar, och (det jag ej will tro) ett tråldomshus för landets infödda barn. Skatter trycka dem, och sällan kommer någon Norrman till en sybla af wårde i sin hembygd. De mäktige dricka Allmogens råror ur guldsålar, såsom en ofånd Författare uttrycker sig. Jag kunde icke höra deras suckar, utan att wålsigna min stjerna, som låtit mig födas i det urgamla Sverige.

Men jag ser jag kommer för långt från det målet, hwaråt mitt motto synes peka. Det hånder mig icke första gången nu, lär ej heller hånda den sista: ty hwarfdre skulle jag följa regler, när det jag skrifer om, har inga? Följande måste, äfwen intrugas här, fast det ock skulle ske med domkraft.

När har man hört Christna menniskior wilja dansa på ett grafvt? Nog berättas det, att Anthropophagerne i Amerika löpa slångpolskor kring elden, då de steka någon af sine medbröder. Men

icke hade jag trodt finna dyligt i Lutherdomen . . .
 Vår förste döde, som war en Matros, fick kyrko-
 gård i Norrige mot En Riksdalers afgift. En del
 af hans kamrater hade smuglat en fiol med sig i
 jullen då de skulle ledsagan till sitt hyslorum, och
 woro icke fdrre komne i land, än de började trip-
 pa Branicula med quinsolken. Hade icke Prästen
 ryckt stråken ur handen på dem, råds jag att de
 dansat ännu.

Kap. 17.

Om en rar Fisk.

Distu mirabile monstrum, Virg.

Den 25 Febr. fryshade wi på fjärl-jagt i Ekå-
 gården. Andre Assistenten sände en rånnkula efter
 en af desse fjdhundar; men förmådde icke dyka så
 snällt som han, hwarföre bytet gick of ur händer-
 na. Wi stego i land på en liten holme; och som
 sövädret här och der hade blottat gråsmarten för
 våra ögon, fick jag lust att bli Naturalist. Bland
 rara stenar fann jag här vår Swenska gråsten.
 Af foglar sågs här stäcksvis de så kallade fiskmå-
 sar, och den märkwärdigaste wårt jag såkade war
 den ewigt grönskande Juniperus eller Enrisbusken,
 hwilken hos Turkarne förwaras i krukor såsom en
 helgedom. Vår lårgirige Slepps-Secter låttade
 mycket min möda. Han hade funnit ett stycke sten,
 stort som ett ägg och svartstrimmigt, hwilket han
 wisade mig, sågande det wara den besynnerlige La-
 pus petrificatus eller Korpstenen, hwarmed man
 kunde trolla fruntimmer till sig om nätterna. Han
 hade läst derom hos den lärde Författaren Herr
 Orbus Spicus Likaledes hittade han en kristal-
 liserad Snäcka, hwilken han stoppade i wäskfickan,

men hade den harmen att deruti wara mistagen; ty då wi gått en stund, begynte den smälta och flöt sidan utbredt, såsom det ej war annat, än ett islupit keplummon. Han hade handteradt det med wantar på händerna; kunde således icke strax märka bedrägeriet. Wi wandrade vidare, och blefwo worse ett obekant sporr i snön: min skarpsynne följeslagare kollade på wåre skottar och ropade, att här wore ett Afgstånd i neiden: de sommo och wi lupo strax alle tillsammans efter spårstrefet; men till wår stora förundran förwandlade sig dessa afgstånd allt mer och mer till fruntimmers skor. Dock blef icke jagten wårre för det. Man klättrade berget upp förre och upptäckte en liten stuga omgifwen af några nakna trån, hwilka i förstene gjorde herne osyrlig, liksom för att undanstjåla de ensamne åboret för den spejande fråmlingens öga. Wår häg för naturalier lockade oss närmare. Men huru besörte blefwo wi ej, då två skygga nymfer, holmens endaste inwånare, med håpna skrif lupo till skogs wid wår blotta åsyn. Wi sågo på hwaransnan, liksom för att utforska, hwilkens uppsyn kunde wara grym nog till att förersaka sådan förskräckelse. Ecetern skylide på assistentens böfkor; denne åter lade hela felet på hans stora nåsa. Emedlertid wille man ändtligen uppjaga flygtingarna. Wår Skeppspredikant, som war med i sällskapet, wunn ändtligen så mycket förtroende genom sin swarta råck, att den ena kom tillbaka. Men systern rymde sälltet utan att en gång se sig om. Hon gaf oss litet mjölk, som wi begårte, men med så darrande hand, att wi lätteligen märkte hon fruktade något; lepp afwen ifrån en tillbjuden Piaster med samma skygghet, som en Swenssk Drång ifrån wårswarepenningen; talade ock ingenting. Wår Lots berättade sedermera, att det war ett par gamla Jungfrur, af

hvilka den ena icke kunnat få och den andra ej w-
 lat ha Gåstman, sedan hon blifwit beswiken i sin
 första kärlek. Två eller tre gånger om året kom-
 ma de till kyrkan; leswa för öfrigt ensamma i de-
 ras lilla koja, hwilken slågtingarne byggt åt dem.
 En ko och några kryddsångar skaffa dem lifwets
 förnödenheter, och en hatad mans fot öfwersteg för-
 modeligen alldrig dessa Westalers tröskel, förre än
 nu. När alltså mina naturforskningar icke lyckats
 bättre, måste jag göra ett knåfall för Hans Ma-
 jestät af Detriket, Hertig öfwer krolodiller och hafs-
 fruar m. m. samt Herre till fyrfota djur, fjäder-
 få och insecter, wår store Riddare von Linnee,
 anhållande ödmjukast om befrielse från dessa sten-
 ga excursioner, både här och på andra ställen dit
 jag vidare kan komma. Jag öhgaktar hans öjams-
 förlige insigter och trampar ögera ihjäl någon
 af hans små krypande wänner; men kröcker och nd-
 digt min rygg efter dem, ty min lust är med mens-
 niskjors barn. Och så länge jag icke hatas af des-
 sa, lär jag icke älska de andra. — Dehutom kån-
 ner jag mig född mer att åtnjuta, än beundra na-
 turen. — Jag tycker mer om en wälluktande bloms-
 ma, än en besynnerlig, och om min förundran
 skall stadna wid någon wacker ros, måste hon we-
 ra på en sextonårig flickas kind.

Emellertid will jag doe denna gången fågna
 honom med en liten insect, sådan som jag undfått den-
 samma af Norriges Lotsar. Det är Kraken, el-
 ler den så kallade Krabbfisken, hwilken under-
 stundom såges besöka dessa watten. Han är icke
 stor; ty hufwud och stjert inberåknade, lär han ej
 wara längre än wårt Dland utanför Calmar. All-
 le Fiskare weta här att tala om honom. Han hål-
 ler sig wid sjöbotten, städse omringad af en oräk-
 nelig skara småfisk som tjena honom till föda, och

fbbas af honom igen. Ty hans måltid, om jag
 mins rätt hwad Biskop Pontoppidan skrifwer*),
 räcker inter mer än tre månader i sänder, och an-
 dra tre månader ätgå till att smälta maten. Un-
 der denna tid nårer han hela Armeer af smårre fi-
 skar med sina ofanteliga excrementer. För den or-
 saken uppleta landets Fiskare genom lodning hans
 lägerställe, och idka der med bästa fördel deras
 handtering. Efter hand höjer han sig mer och mer,
 och så snart han nalkas wattenbrynen på tio eller
 tolf fannar, är det hög tid för båtarna att flyt-
 ta sig ur grannskapet; ty i det samma rusar han upp,
 lik en flytande S, sprutar trollhätteströmar fram
 ur sina förfärliga näsbårer, och slår omkring sig,
 så att wattnet i stora utwidgande rundlar yrar he-
 la milen ikring. Männe denne icke är Jobs Le-
 wiatan? Han wore ju artig att ha, allenast Her-
 rar Naturålskare behagade först tinga hustrum åt
 honom.

Kap. 18.

Ödretal till den gunstige Läsaren.

Exul eram, requiesque mihi, non fama, petita est.
 Nas o.

Således har mitt blåckhorn redan ynglat sutton
 ungar, alla älskwärda bytingar. Nu är det åter
 drågtigt, förmodeligen med den sifte af denna ful-
 len. Tänk, min Läsare, deras tokroliga uppsyn
 har så behagat mig, att jag fullt och fast beslus-
 tit erkänna dem för lögliga. I början hade jag
 ärnat försicka dem såsom oägtingar långt, undan
 din ärbara åsyn. Men jag har sedermera lystrat
 till naturens rådt. Mitt ömma fadershjerter till-
 låter mig icke denna hårda medfart emot egna barn.

*) I Norriges Natural-Historia.

Jag förklarar dem alltså för ägta födda, och be-
meriemmar dem till Din bewågenhet.

Utskillige ha för mig kastat Dig i armarne dy-
lika Ostindiska foster. Men hwart och ett synes
ärst för mycket af sin faders alsmarsamhet. Bre-
lin står på Ascension och narrar Dig tårar ur
ögonen. Osbeck, nyttig, proppar Dig händer-
na fulla med naturalier. Och Torén, glädly-
tare än de andre, hade kanske kunnat roa dig med
sina små råda belantskaper i Suratte och China;
men du såg ju lifwet flyta ur honom, tillika med
sista droppan i blåckhorner. Desse låra således ej
lämnat efter sig andra intryck än tragiska. Till-
låt då min jällrande afwel utplåna dem. Jag är
en fiende till rynkade pannor, och önskar kunna
sprida ungdom i alla ansigten.

Friboren i samhället, tål jag intet twång i
studerstugan. Scaliger är lika så mycket min
buse i den senare, som Machiavel i den förra.
När det politiska ofet icke trycker mina skuldror,
hwi skulle jag då bebrda min hjärne med det
grammaticaliska? Nej; stadne Donater och Quinti-
lianer på Skolbänken. Reglor äro intet annat än
dåde tyngder på ett lefwande snille, hwilka nedtryc-
ka tänkekräften, och inskränka farten för en snäll
flygande föreställning. En jernkula om foten, hjes-
per hon löparen löpa?

Ware då snillet sin egen wägledare. Känslan
af det höga, det wackra, det naturliga, är den
icke i din själ, så kan ej Aristoteles meddela
dig den. Homerus hade icke varit Homerus,
om han låst våra Poeticor. Plinius den yng-
re talar om en Orator på sin tid, som war myc-
ket noggrann och regelbunden, men föga eldig och
högt: „Han har intet mer än ett fel, sade han,
och det är det, att han har allsintet.“

Ett ansigte der naturens hand lifsom i bröds-
skon utkastat små wårdsida behagligheter, inkräk-
tar flera hjertan än den allbrassnaste Venus, som
är utpenslad efter cirkel och måttstock.

Var Helena en künhet efter regler, och! hvil-
ke narrar waror då Grekerne, som, hela tio år här
luggades om henne!

En släck hår och der sätter våra fullkomligheter
i klarare dag. Betrakta Celinde. Ni skall twifla
hwad som pryder henne måst, antingen den lilla
swarta lappen på hvara tinningen, eller de två
närgränslande flyttstjerner, om skimra fram under
bågarna af hennes täcka ögonbryn. Naturam ex-
pellas furca, tamen usque recurrit, säger Ho-
rattius. Naturen flyter ofwanpå, lifsom skum-
met i ölbågaren. En Författare kan icke ödlja sig
sjelf på papperet. Hans temperament sticker fram
uti allt hwad han skrifer. Ni skulle snart tän-
ka, att han doppar pennan i sin egen blod. Hwad
under? Sonen liknar Fadren; skriften Skribenten.
Ett tungsint hufwud, huru kan det fbra en lätt
hand, eller en glättrig tunga quada melankoliska
toner? Hwad dag hörde ni Korpen ropa kuku och
Öfken tras? Får icke då hwar fogel sjunga efter
sin nåbb? Jag är mera fallen för att skratta, än
gråta, och härmar hellre en lustig Scarron, än
en djupsint Hobbesius. Desaken till begge de-
larne flyter i mina ådror. Sådona wättskor, å-
dana infall. Jag låter mitt temperament regera
min fjäder. Är det muntert i dag och sorgset i
morgon, - så har ni strax två olika Kapitel.

Inspårrad nästan aderton måader på ett slepp,
och städse omgifwen af ett tröttsamt enahanda, må
jag icke få söka mig wederqueckelser i snille spel?
Den scylande staten kortmöter sin tid med lokaliz-
nan, den handlande med sifferlångder; hwart skul-

le jag gbra utaf min, om man förbbbe mig blåca
ka bort honom?

Det jag skrifwer är werkliga händelser. Ty hur
ru wågar jag ljuga, när 150 dgonwittnen dageligen
kunna stå upp och beslä mig? Poetiska hiefswåldet
kan wål insmyga en eller annan falsk wara i mis
na rim; men min prosa är alldeles pålitelig.

Lård är jag icke. Önskar ej heller, att de La
tinske skyltar jag uthängt öfwer ingången till
hwarje Kapitel, måtte derföre anses. Dock gdr
jag mig en heder af att bruka dem; fast ock en
nymodig liten Herr Puderparnaß wille säga: de luk
ta af Skolan. Ty jag är icke lik en det förnåme
handwerkare, hwilka skåmmas för att ha de
ras ämbetsmärken hångande öfwer porten, sedan
de börjat, med en blå Papprock öfwer förskinnets
rådplåga om statens bästa wid ett kanslörbord.

Östindiska Resebeskrifningar ha wi till öfwer
flöb: hwi skulle jag trampa spåren efter hundra?
Nej, jag skall öppna mig en egen wäg. Jag will
wara ny, och såsom ett prof deraf slutar jag den
na boken med det hwarmed andre skulle börjat: jag
menar med Företal till den gunstige Läsa
ren.

Loft jag skrifwit hit intill,
Loft lär äfwen efterfölja.
Ty ho kan sin skalk fördölja,
När han utur hjertat will?
Skriften liknar sin Skribent;
Wådren lik, dem han beskriwer,
Han sin egen målning gifwer,
När han sätter slift i pränt.

Andra Finska Tåget,

ifrån

Norrige till Goda Hopps-uddent.

K a p. I.

Redit in tumidas naufraga puppis aquas. Ovid.

Den 6 Mars 1770 lyckönskade wi hwarannan till god wind, och satte till alla våra wingar. Vid middagen sldgo wi Norrska Näset förbi, och två dagar derefter hunno wi, med glädje i hjertat och frisk wind i seglen, fram mellan Hetländska kliporna, kommande den 11 Stocal i sigte, hwilken reser sig upp såsom en Fyrbåk midt i dyra sjön. Den högste tycktes enkom ha befallt wädren blåsa för oss, på det wi måtte förgåta vår första motgång.

Emedlertid hade vår föregående långsammas fryssning planterat öbben i skeppet. En rötfeber hade innästlat sig under däck, hwaruti wi, oaktadt vår Doctors wäl använda skicklighet, förlorade sju personer på mindre än tjugo dygn. Jag minnes en dag, då tre lif på en gång förte öfwer relingen. Detta bragte oss med bedröfwelse till hägkomst af Finlands olycka under dess första resa, då en sot sjukpest bortryckte snart sagt halfwa besättningen på några weckors tid, och nödsakade wederbörande att förhyra i Cadix ett hoppskrapade pack af allahanda färgor, hwita, swarta och blackota, för att ersätta de afgångne. Men denna sot upphörde, Gud ske lof, med de sju förenämde, hwilkas mistning likwäl war oss kånbar nog, såsom lotten hade drabbat de dugligare ibland våre Matrosar.

Till att bota förlusten af våra fartyg, dem Dracanen d. 24 Januarii borttagis, hade man i

Swindsfund tillhandlat sig det bästa som fanns, ett stycke tjäradt baktråg, hwilket, sedan det blifwit förstärkt med nye pålagde relingar, gjorde oss en draglig god julle. Men slup feladas ännu. Gummans Finland måste derföre yngla, och till allas vår förundran bar hon inom fyra veckor framt en alltför wacker simmande skeppunge. Wår Kapten, som ej allenast förstår regera en seglare, utan och bygga en om det gäller på, låtit upprätta ett litet skeppshwarf midt på däck. Tjenliga knån och planker hade han medbragt från Norrige. Arbetet begyntes under hans insende af våra fyra Timmermän, och inom 8 dagar hade wi en slup på stapeln.

Medan de således hamrade på det nya fartygget, hade wi uppselat de stände windarne, tillika med sommaren. Väret lärades redan på wårre Sweniske pålsar, och wåstarne woro knappt draglige. Den 22 började man andas Maderas ewiga wår, och den 25 följande hade wi sigte af Sarsne Palma, Gomera, Teneriffa och Picos himmels höga spets. Den som icke råckte dem med ögat, kunde lufta dem med näsan, så widblifftigt spridde sig dessa Klimaters wålsignelse rundt omkring.

Kap. 2.

För främlingar, som önska bese Finland.

- - Vento bene fertur amico. - -

Uti dessa farwatten är resan angenäm, som sjelfwa luften, och kan anses för en lustgård. En leende himmel öfwer oss; ett jämt småskokande haf under oss; en lätt susande kulning, som underhåller buken i våra segel och hålsan i våra lungor;

ett luftstrek det man hvarken quäljes af hetta, eller haffar tänderna för köld: hvilka förmåner på ett ställe! När jag nu tillägget, att wi ha Ralfstekar för magen, och Madetawinet för strupen; äck hwad kan en dödlig önska sig mer?

En åregirig tyrann, som med fulla segel swäfwar fram på lyckans haf; en samwetslöds wäldswerkare, som wadar upp till wälde och rikedom uti de undertrycktas tårar; en tilltagsen råakspelarke som ställer kofari åt en båtande beställning, och på wågen seglar förtjentare medsökande öfwerända; ett gåldbundet Familjehufwud, som under en god Sticksdagewind upphinner Latituden af Subsidielobbet; en ung Präst som med Hofpassaden skjuter den bästa fart till ett fett Pastorat, och blåset caa lotterna af hundra gråhåriga Kappelaner; alla dessa kunna wäl tycka sig ha en fågenesam seglats; men jag bedyrar, att min glädde mig ändå mera i dessa behagliga nejder.

Jag frågar wina wänner, om de någonsin haft en nössammare lustresa? Och de woro obillige nog till att swara mig Ja. „Detta är toligt, sade de, men huru föga betydande mot det nöjet att ta sig en wintertripp i Sverige efter en appellastad slädtrafware, och sjelpa full i inddrifwatt med en liten Cloris.“ Jag gick från dem, och mumlade sagta fram: Boys will have Toys.

Man glimmar bort allt man är på sjön, när allt fogar sig så wäl. Skäpet flyger stadigt som jorden, och wisar mig en mängd omwärlande föremål inom sjelfwa relingarne. Frampå batten ser jag två sötiga Cycloper, slaggande på ett smedjestäd så att gnistorna rågna ned ifrån det röda jernet, och hantsmarslagen fördubblas af ett skallande echo från kops

parfittlarne i Kabyfan. Wänder jag mig åt åter, finner jag ett par ärbara Segelmakare krökte öfwer deras arbete, under musil af en saklande orchester af höns, gås, kalkoner, och ankor. Spåserar jag till stormasten, ser jag ett liter fartyg wåra upp emellan händerna på drifwande timmermän; och en smula längre fram spinnes tåg och garn, historiestumpar, lögndandar, squallerhårswor, och understundom slängpålsskor *). Lutar jag hufwudet öfwer relingen, så råkar mit öga en hop hungriga Najar i wattenbrynet, blandade med Delphiner och Lumlare. Litar jag upp på Bramtoppen, får jag skratta åt utfiken, hwilken ropar att han ser en seglare babol om solen, eller styrbol om nåsan **).

Men här är mycket mer att anmärka. Behågar min Herre följa mig under dåd? — Wäl. — Se här återut bor Herrskapet på Finnland. — I denna hyttan mötes Witterhetsällskapet två gånger i weckan ***). Näst intill drickes på namnsdaggar. — Der twårs öfwer bor den som mördar folk, och tått utmed den som begrafwer dem. Denna listan med segelduken öfwer, förwarar bdden och lifwet †), tjénar på en gång till Apotek och Predikstol. — Men vidare. — Låt oss först gå Babols-långgatan utföre. — Afsta er likwäl för hängmattorna; ty de äro lefwande; ni kan råka i fejd med Jungmännernes frypande lustbewartare. — Detta är andra Bordet, hwarest H. D. pliktat fem Piastrar, efter han ej förmodde sluka tre höns i ett mål, såsom han lofwat i wad. — Wakom står

*) Fram på baden, hwilken kan kallas Finnska squaller-torget.

***) Babol och Styrbol swarar mot höger och wenster.

***) Se följande 7, 8, 9 Kapitlen.

†) Medicinskistan, der predikan hölls på utresan.

ett mindre, der Kadetterna äta ärtor och hårlugs-
 gas. — Här på höger räknar ni 50 stycken Får, hvil-
 ka tid efter annan ryckas ur denna middosama werlden,
 för att hederligen jordfästas i våra mögar. Midt emot
 härbergeras deras fåra anbdriiga, getterna, samt
 allabanda swinkreatur. Se, här står vår ärliga
 skepps-amma; en ärbär ko-mattora från Hising-
 ren, och syster till den wigtige exbrodern, som Hå-
 radeöfvingen fick af Dannemannen wälförståndige
 J. P., på det han skulle befordra honom till Her-
 redagsman 1765. Hennes sista son har redan gått
 igenom lockens händer in i ewigheten. Hon ger
 oss dageligen mjölk; dersöre skone wi och hennes
 lödt. — Desß randa småsaker kallas plommon om
 skeppsbord. Flera dylika finner ni uti D = = S
 Naturaliesamling. — Stig nu litet längre fram,
 fast det råder. Detta är köket; främsta spiselden
 är för Herrarnes bord; och i det stora köpparhaf-
 wet der bakom, kokas ransonerna för hela Backs-
 lagen. — Håll, håll, min Herre, gå intet dit,
 det är Gallion. — Låt oss nu wandra Styrbols-
 gatan tillbaka. Der inunder stå tre st. orar. Be-
 trakta dem. — Med hwad tålmod bära de icke
 sina horn. — Will ni se vårt pligtankar-tåg, så
 är det här. Kan ni göra det fast i månan, så
 är jag man för att wi kunna hala ned honom der-
 med. — Hör ni något bullra under däck, liksom
 kistorna woro lefwande? Det är två Jungmänner,
 som supit ut bränwinet för hwaranan och nu luga
 gas på saken. Den der med de draglande mun-
 giporna, som skrattar åt dem, är vår Snickare;
 och den andre med stopet i näsven, är en Finne,
 som dansar bjudndansen bara när ger honom en sup.
 När ni går förbi här, så håll för bronnen; ty der
 bor en som lär sig spela. — Förlåt mig, k. Herre,
 jag kan ej följa er längre; mina lungor fordra

friskare luft, lifsom och min tdrst erinrar mig, att någon namnsdag måtte sdas upp i min Almanach.

Kap. 3.

Om bdrjas med 11000 Jungfrur och slutas med slagsmål.

Facundi Calices, quem non fecere disertum. Horat.

God dag, mine Herrar Bibancer, Riddare till rackflaskan och dskannan! hwad ha wi fdr en namnsdag nu? Hwad säger Almanackan? Elfwa Tusen Jungfrurs dag! Ha, ha, så många Jungfrur-liga warelser finnas knappt i hela Påsweddmiet. Det måtte wara en Munkhistoria. Lifgodt. De berättas alla blifwit Martyrer på denna dagen; kom låt oss dricka grasdl; första skålen är fdr dem. s s

Legender säga oss, o Bachi Kamerater,
Att Elfwa tusen Mdr ha fallit denna dag,
Fdr swårdsågg menar man, men jag tror fdr sol-
dater,

Ly Munkars wittnesbdrd tål litet undantag.
Når Jungfrur falla ned, så stå de upp Mamsel-
ler. s s s s s s s s s

Gråt, Wälle, gråt oss glafen fulla.

På denna dagens sorgfåst:

Den sdrger bäst, som dricker måst.

Skål fdr vår hela Martyrrulla s s s

Som Jungfrur ddr i dag och stått Mamseller
opp!

Hwad skall det nu bli? — Finlands wålgång!

Finland, du vår Hedersgumma!

Ingen bdr din skål försumma.

Svar mah, för din målgångs skull,
 Dricker sig med nöje full.
 Winden följ dine wingar,
 När du öfwer djupet swingar!
 Strömmar, sjöar, wäderkast
 Hote aldrig mer din mast!
 Hunger, törst och sjukdom wike
 Ur ditt lilla Finska Rike!
 Men för all ting, låra Mor,
 För öf ej till Pul-candor *).

Swad nu, mine Herrar, intet ska ni toasta **).
 Ty det är ett gement bruk, uppfunnet alldrasdrift
 af den otugtiga Circe, hwilken derigenom förwands-
 lade Ulyssis kamerater till swin, förnyadt seders-
 mera under Wilkiska oroligheterna af Londons kås-
 dragare, och nu öfligt allena på gemena nattmå-
 ten i Wapping och Westminster.

Emedlertid är det antaget i Göttheborg af de
 fleste, till och med det wackra fönnet. —

Ösant, ösant! mine Herrar, förnedren icke wä-
 ra sköna så djupt. Ni lär säkert mena mederbör-
 rande Rasphusännen. Ty huru skulle jag inbilla
 mig, att en hederlig flicka, genom såliga Toaster
 wille förwandla blommorna på sina tåcka kinder
 till rödfrasiga kopparmärken, eller omskapa ett par
 söta rosenläppar till draglande winpipor?

Hwem har sagt de skola dricka så mycket? —
 men två till tre glas kunna ej skada, hälst Göt-
 theborgska fruntimren äro större delen bleflagda, och

*) I Chinesiska läsa, hwarest detta Skopp måste ligg öf-
 wer under förra resan.

**) Toast, en sort dryckesduell införd af Engelsmän,
 hwari två eller flere tåcka om, hwem som skall ha den äran
 att wara mest full för någon wis flicka.

en droppa win, naturen till trots, kan framläcka roser, der amars inga andra finnas. —

Wackra roser! sådana fallar jag brånwinsrunor. Men efter ni ändtligen will ha purpur på deras ansigten, behöfwer ni bara framtoasta edra Skottska artigheter. = = = Ly hwilken flicka skulle icke rodnas wid sådana grofheter?

Swarföre så rodna? — Jag har sett dem le deråt. — Och jag är i stånd att nämna både Fruor och Mamseller, som toastat för mig, t. e. — Inga exempel, slyngel! Sanningen kan sågas wid alla andra tillfällen; men när det rör ett Fruntimmers heder, förtjenar minsta andedragt deraf ett par drofflar. — Driflar? — Ja rätt driflar. — Å wet hut. Den och den skall — Håll! akta Punschbålen — Far i hufwudet på dig. — Se der ligger hela glasbruket. — Ha, ha, ha, wacker marknad. —

Hwilken har rätt, min Läsare? Böra ej dessa dryckesdueller straffas lika med dem, som ske på klingen? Jag har sett en toastande hjelte kunna slucka 20 till 30 glas, utan att hwila mellan någotdera; och detta skall wara flickan till heder. Hwem är mera ursinnig, en sådan eller Don Quichot, som fastar fyra dygn under bar himmel, för sin Dulcinea de Toboso. Åh! om jag wore Geliande, och min Damon sålunda bestormande sin hälsa under mitt namn; jag bedyrar han skulle ej åtnjuta en enda nådig blick, förr än alla 20 glaset runnit tillbaka ur hans dygn i upprigtiga båttringstårar. För min del skall jag ej wända igen, att sinåda på detta bruket, så länge det finner någon försvarare, åtminstone skall det ej åga frid här på Keppet.

Kap. 4.

Brefjan till en härlig Naturalsamling.

Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem. Horat.

Utskillige slag, så wäl af flygande, som simmande slagter, woro här i öfwerflöd att anmärka. Men hwi skulle jag beskrifwa det som icke duger att äta? Bondens labugård är i min tanka den wackraste Naturalickammar. Ty hwilken gagnar mer, Ören eller Krokodilen, Fåret eller Tigern? Lärarne stodo mig i ögonen, då jag i djurhuset wid Versailles såg en slukande skara af Lejon, Björnar och Strutsar underhållas på Konungens bethsnad, medan hundra fattige lupo efter allmosor på gatan i Paris. Och det förtretade mig i London, att jag mer kunde beundra en mängd uppsteppade sällsamheter på Brittiska Museum, än den närande orhären, som dageligen föstes mina fönster förbi till slagtarhuset. Ty då jag föreställde mig, huru denne måttade en million hungrige magar, medan de förre endast sågnade några nyfiken ögon, synes mig, att jag otacksamt hade för syndat mig på sjelfwa naturen, i det jag nogare betraktat de sällsamma, än det nyttiga.

De lärde resa på Ostindien för att samla Naturalier; de sluge till att förtjena penningar. Men jag, som är hwarken det ena eller det andra, reser allena för Kroppens uppehälle. Önskar jag mig en raritet-samling, så är det Bondens. En labugård full med kor, får, hästar, swin, höns, m. m. Den håller jag mödan wärd att lägga sig till.

Jäke det mindre (se huru lätt jag sadlar om . . . man kunde ta mig för Riksdagsman) Jäke det mindre tänker jag bygga mig ett litet Djur-

Rabinett, dock helt olika mine Herrar föregångares; ty jag ämnar beskrifwa själen hos mina små kreatur, då de större hållit sig endast wid kroppen. Jag skall undersöka deras Moraliska egenskaper, då de stannat wid deras naturliga. Med ett ord; jag vill gå till kärnan af saken; låt andre hänga wid fenen och fierten, så länge de behaga. Alltså öppnar jag här ett nytt lärdomsfält, och hoppas öfjakteligen tillåta mig uppmärksamma ögon.

Flygfisken är brodern till systern Flådermus i land. Begge mislyckades i naturens hand. Jofur, säger Sid-frönikan, satte sig ned, att trappa dem, och ämnade göra begge till foglar; men hans gemål, den svartsjuka Juno, nöd honom i brat just under betfamma. Hola, hola! skrek den öfverraskade gubben, och släppte arbetet halfjodt ur händerna. Den ene föll i hafvet, den andre stannade på landbacken.

Flygfisken's moraliska karakter är yrhet och öfvermått. Ty han spelar allahanda skålmstycken i wattungbrynen, och drifkar sig stundom högt upp i luften. Wid dessa tillfällen kunne wi få honom på dåd, såsom han faller ner och dör, så snart vingfenorna bli torra.

Denne tänker jag föra hem med mig, först till att wisa huru litet Poeternas ed är bindande, när de försäkra en egenkär Meenas, af hwilken de hunnit tillsmictra sig en wälgerning,

För skall fisken lära flyga,

Än jag glömmier denna nåd, m, m.

Och sedan till att erinra en del af mine pudrade medborgare i Sverige, synnerligen unge handlande, att icke flyga högre, än wingarne bära. Se, skall jag säga till dem, och peka på min

Åh, detta lilla djur hade lefvt åt än, om det hållit sig inom sin gräns.

En Booby är förmodligen den dumaste i hela Fögelriket, något större än en Glada, och full af svart öhrya. Matrosarne kunde fånga honom med blotta näsvarne. En aften hade någon af Jungmännen tagit en dylik akter på vår stora lanternan.

Jag undersökte straxt hans moraliska egenskaper, och fann honom alldeleskast en Måster Fdrskinn i land, hwilken löper ifrån lästen eller synåten till Politiska drycksmbten. Ty dumdriftig är han; wårdslds är han, skrifer mycket och lömsnar smuts efter sig på stänger och rår, der han sitter, alldeles som en wälbesupen kanstöparesbroder, då han med pipan i ena handen och Postridningen i den andra, hwilar en lappad armboge på bordet i finkel och tobaksaska.

Huru wäl skulle denne fogel icke passa till skylt öfwer-ingången till våra små statsloka Klubbbar? Det wore åtminstone mera naturligt, än se två grymma föräylda Lejon hålla en Skräddaresar emellan sig, med denna underskrift: „Die Schneidersgesellschaft ihre Herberge.“

En wiß fogel kallas Malefit eller Illbrare: ett öf-namn som han fått af widsteplige Matrosar, hwille beskyllo honom för att wara en stormbådare. Men fogelen är ganska oskyldig; ty jag har anmärkt, att han öfwen så ofta har solsken med sig som urwäder.

Jag intager honom i min samling, icke till att beskrifwa dess dygder eller laster, ty han äger ingendera; utan att låsta en anmärkning på fördomar och öfvertro. När tuppen gal om quällen, finnes merendels någon ålderstegen gumma, som förespar en olycka i grannskapet; och söta Mormor bedömer aldrig, att hon mistet en tand, utan att nå

gon skall dö i släkten. — Hören färingar! skall jag säga till dem, då de vilja se min fogel: Edra tuppar gula då de ej orka sofwa; och edra murksna tänder falla bort, när J har squallrat för mycket; men icke betyda de hvarken olyckor eller dödsfall; ty min Malefit hade god wind med sig, oaktadt Watrosjernes ipbillning grufwade sig för en storm.

Man bör känna en Videwindseglare, ett märkvärdigt fråk. Förenämde Sjöfrönika förmdler om honom, att han i början war skapad till en ordinär fisk; men har sedermera begärt en annan nymodigare skepelse, förtretad öfwer att likna den gemena fiskpöbeln. Deröfwer blef Jofur så fördrnad, att han slungade honom tillbaka i sjön, så oformlig han är; hwarest han ännu, regerad af sin fordnas smak för besynnerlighet, seglar städse mot wäder och wåg. Han är lik ingen mer än sig sjelf, och synes wara ett utaf bara wäder utspändt slem.

Naturen som stundom tycks leka i sina verk, har förmodeligen alstrat denne, för att ha någon warelse på watten, som kunde likna våra så kallade starke andar på landet, hwilke af en urfinnig kittslighet till att wara nye och besynnerlige, städse simma mot strömmen. Bibeln är för gammal, deröföre duger han icke. Själens begripa de icke; alltså är det kroppen, som tänker. Helfwettet är en tusenårig fabel, till att skrämman en wid skeplig allmoge. Och hwaröföre skulle de gå i kyrkan, så länge det är så allmänt. En Gud wilja de wäl ha; men kunna ej tåla den, som folkhopen dyrkar. Härlig Filosofi!

Om någon af desse behagar att hebra mina naturalier med ett nygirigt ögonkast, skall jag rycka på axeln, gråta en tår och sucka: O du Videwindseglare!

Kap. 5.

Bihang till det föregående.

Om Hafsvargen.

Escarum horrenda vorago

Pascit quod Pontus, quod Terra, quod
educat æd.

Ovid.

Hvilket obåkligt skråf! en Haj tyngre än den viktigaste Smålands-ore. Med mårda kunna trettio män hala honom in på däck. Hela min hytta är intet större än hans bisfliga swalg. Säkert war denne, Profetens hvalfisk. Sådane tankar stormade mig in i hufvudet, då jag första gången såg denne hafsbusen. Björnen är mindre ohuggelig i skogen, än Hajen i sjön. Den wi nu hade fångat, höll sex alnar i längden, och tjockleken war nästan samma. Han syntes kunna sluka en Dragon hel, ty gapet utgjorde en tredjedel af kroppsen. Fyra timmermän gingo på honom med yror, och öppnade stora styckgluggar, både Babord och Styrbord, hwarutur blodet strömmade däcket rundt om i långa otåcka krockar. Utskillige mindre ha wi sedan tagit; men ej råkat dennes make.

Hajen är det glupskaste rosdjur i waturiket. Han håller sig akter i kölwanntnet, och anammar allt hwad som fastas öfwer bord, affomnade höns, fjelfödda swin, lifsbja koplommon, orrantor, fårhogar, widbyror, m. m. Hwarfbre Holländaren och kallar honom Struntfräter. Men i synnerhet skall han göra sig en god måltid, när någon mensiska passerar relingen. Hans ankomst, såga wårre Matrosar, betyder, att någon skall dö i skeppet; han går och wäntar på kistett kött, mena det

äro alltså hans bittrafte fiender, och fåtta med
 ndje deras egen släskranzon på kroken, för att ta
 honom. Lyckas det dem, (hvilket sållan slår felt,
 ty han är så snål, att han löper efter läckmaten,
 oaktadt han flere gånger bliddt för jernet), då kapa
 på de stjert och fenor från honom, snäpa stackarn,
 och wälta honom sedan tillbaka i sjön, hwarest
 han slingrar såsom en stormslagen Algier = Galeja
 utan äror och styre. Stundom surra de ett gam-
 malt båtesfat ellet dylift fast wid honom, skratt-
 tande hjerteligen åt hans fruktlösa bemödande till
 att dyka. Engelska Sjömän sträcka hämnden ännu
 längre: de handtera Hajar efter jus talionis, och
 äta upp dem igen, när de få någre.

Jag har sett denne fisk lefwa, sedan han blif-
 wit slädd. Huden upptorkad, brukas till raspas
 och filar. Gapet, som är beläget under hufwus-
 det, har tre rader hwassa tänder, och den som rå-
 far sticka foten dit, kan wara säker, att han får
 wandra sin werld igenom på träben, ty ingen
 rakknif biter bättre. Hajen lägger ock ingen ränn,
 såsom allmänna fiskar, utan ynglar på samma
 sätt som fyrfota djur. Wår Doktor behöllt hans
 hjerne, och wisade mig tillika ett hjertecken, som
 icke finnes i menniskonaturen, jag menar två pe-
 nes på en fropp.

Häraf kan man inhämta Hajens moraliska ka-
 rakter. Hans roslurande lofwar akter om skeppet,
 wisa dess obarmhertiga lyftnad efter Hafwerier.
 Nåkade jag Dykeri = Fögdarne på Jutiska sidan, skul-
 le jag slå dem öfwer ansigtet med hans stjert och
 säga: „Sandeligen, I Jutiske män, I äro kuns
 ugudelige Hajer.“ Ty då de bedja Gud wälsig-
 na deras stränder, mena de icke Lorf, Sill och
 Långor, utan stora riklastade skutor, hwilka de kuns

na sfssta, under det tåcka namnet of Kristellig bårge-
ning. Dykareflockan är deras drågtigaste not.

På min återresa från London 1769 såg jag strandande på Scagern två fartyg, en Ryss Orologsmän och en liten Handelsfararare. Prospecten af den sednare smårtade mig. Men när jag fäste båg på den förra, rann det mig i minnet, hvad Diogenes sade, när han betraktade quinnan, som hängt sig i skogen.

Widare om Hajens karakter. — Hans förnyade anlopp på den utsatte kroken rdja en otamb begårelse till wållust. Bloden frusar honom redan ur swalget, ändå skyr han icke faran. Järnet har redan rispat en djup fåra i gommen; likafullt kommer han tillbaka, och blir ändteligen ett olyckligt offer för sin glupskhet. Huru lik i den delen wåre wållustige lättningar. Känner ni den isterstinne Herr von Bieltraß, och hans Morbror Elberg, med den stora kopparsårgade näsan? Hundra gånger har den enes mage plågats under bårdan af öfwerflödiga måltider, och den andres hufwud lika så ofta swigtat för plåganande nattrus. De äga en Hajnatur. Huru gick det med den stackars Corydon, en ålftwård yngling, som skulle bli fördrådrarnes glädje. Han wille resa. Modrens tårar ledsagade hennes affskedskyß, och Fadren sade: Min Son, haf Gud för dig! — Corydon kom till Cadix; för berifrån med swigtande brännmärken af en oförfigtig lättja; blef återställd; anlände i China; förshyndade sig å nyo — Skall jag sågat? Corydon dog. — Corydon, en ålftwård yngling, som skulle bli fördrådrarnes glädje, träffade döden i en hednisk famn, lik en tåck blomma, hwilken rostundgen af en giftig Aspis, fallnar af, och förswinner midt i dess hoppfullaste morgonstund.

Usslingar! Smkanswårde Hårbröder! Hwi plösa

ken J rofor på en buske, der J nyss fått sönder-
rifna händer? Wällusten undergräfwet lifwet, så
som mullwaden träden. Beträkten Hagens åndas
lykt och båfwen!

Slutligen will jag anmärka, om min gryms-
hertade fiff, att han åfwen lärt sig konsten att
lefwa på andras dödd. Hans ofwanstående beskrif-
ning intygar detta. Ty man ser derutaf, att ett
lit icke för hinner öfwer relingen, än han går
sig derpå ett fågnesamt gästebud.

Glupske arfwingar, som med leende mun skif-
ta en länge efterlångtrad rikedom på fädernas grafhög;
en lågre Embetsman, som triumferande uppstiger
på den högres listiga, sedan han hunnit wänta
sjålen ur honom; en tjuguarig enka, som med för-
ställda tårar tillsmictrat sig ett stort testamente af
sin döende Gubbe, och nu delar det samma med
en gammal galant: och såg mig, min läsare, om
desse äro en härsmån bättre än min Hafsward?

Kap. 6.

Märkwärdig träffning emellan Sleppet
Finland och en Sjödröfware.

Arma virumque - - - Virg.

Medan jag samlade samlade Naturalier, upplups
wi grannskapet af Linien. Jag gitter ej beskrif-
wa de särskildte främmande seglare, hwilke wi un-
der wågen haft i sigte. Ty märkwärdigheter alle-
na böra syfessätta min sjäder. Alltså förfogar
jag mig straxt till walplatsen, för att blanda mitt
blåd med de kämpandes blod.

Långfredagen 1770, wisade oss den uppgående
solen en obekant seglare, som kryfsade fram oss

stillbåsa, kommande och efter hand närmare och närmare. Wi tänkte på ingen ting mindre än frig, utan årnade fridsamlingen. börja Gudstjensten, när hans konstige lofwar, än på den ena sidan, än på den andra, satte och i en billig misstänka. Wi hifade Swent flagg, hoppades derigenom framlocka hans; men förgåfves. Jag tog honom i ögnablicket för en Sjdröfware; ty Kocken hade drömt föregående natt, att någon slog honom i synen med potåter, och Snickaren swor på, att de blodrödda norrsken wi sågo norden om, kunde inter annat betyda än örlig.

För att icke öfverrassas af en Kurare, gjordes Finland klart till motvärn. Psalmboken lades bort, och laddstocken togs i stället. Redan stå 140 Rämpar i gewär; redan ser man ödden färdig, att rusa fram ur sexton gluggar på hwarje sida. Bindlar och plåster lågo i ordning för de sårade, och mine oförskräckte Landsmän till heder, bör jag tillstå, att allesamman med Carolinska uppsyner afbidade ordres till angrepp.

För min del hade jag länge önskat mig frigiska äfwenlyr; kunde alltså ej utan glädje mottaga detta tillfället, att måtta min längtan. Försäkrad, att kulan snarast träffar den huggrådte, beslöt jag att icke stanna i frutdurcken. Jag hade aldrig läst vår nyare Swenska Historia; begrep således icke huru man i träffningar kunde få sina skrämor i ryggen. Ty jag såg min Farfader, en gammal gråhårig Carolin, bära dem alla framman till. Om jag lefwer i hundra år, förgåter jag ej, hwad Gubben erinrade mig sista gången jag besökte honom här i werlden. Jag war en goffe af tio år: Hår pojke, sade han, och fattade mig i skuldran med en hand, som syntes uppsluka hälften af min lilla waresse; här, om du någonsin

kommer i faran, så se henne stint i synen; ty hon vördar en djurf uppsyn. Du är förlorad för all din tid, om du vänder ansigtet bort. Kung Carl, Gud frösde hans själ! — (Här torfede Gubben sina ögon, —) när han gick för öf i fält till att tukta sina flender — (Här ströf han sina knäsvelbåttar och såg grymt ut --) så slagsade vi dem, såsom oxar — (Här åter log han rätt hjerteligen) — Minsta delen stupade i hellska slaget. Nej, det skall du weta, min gosse, att första nederlaget alltid sker ibland de flygtande. Ju mera du löper undan, ju mera hänger dig döden på hålarne: berföre stå som en katl.

Denna hans erintan kom jag nu ihog, och förrefatte mig att följa den samma. Stackars Gubbe! han mätte wäl, ända till 1742, då han läste i Post-Tidningen, att Ryssarne hade skutit Victoria med Swenska Kanoner i Helsingfors, hwardfwet han fick slaget och dog.

Så snart jag såg frigsanstalterna börjas med alfwar, påminte jag mig forndne Fölt herrars maner, att anspårra sina kämpar med något muntrande tal. För att i nödfall ej wara ett sådant förutan, gick jag ned och skref följande i första hast:

Opp, Finlands raska barn, låt modet icke falla,
När åra, frihet, lif, ert swärd ut slidan falla.

Opp, dragon pansar på, och flådom öf i järn,
Till våra listors hågn och brånwinskaggars wärn.
Sku skälmar utan nåpst öf nalkas på det djupa;
Förtära war ranzon och allt vårt brånwin supa?
Sku wi, som slafwar dras till någon ofänd D?

Från hembygd, flicka, wån? Nej låt öf heilte dö!
Jag ler åt tusen skott, jag ler åt tusen dödar,
Blott owåns blod med min på tummelplatsen flödar.

Min ande i triumf skall fly ur mina
får,

Om jag en röfswarsjäl i resesällskap får.
Betänk er Swenska bbrd. 3. dag, o folk! man
finnet,

Om fädrens tappra blod i barnens ådror rinnet.
Slås nu på gammalt wis, ej i wår nya smak,
Lan rispan framman till, men icke på er bak.
Som hjeltar, låtom of den lömske Kaparn möta,
Dch i hans snåla blod en rättwis klinga blöta.
Lan muskedundrar fram! Konstaplar rusten er,
Att knalla detta pack till hafwets afgrund ner.
Låt hela luften rundt, Kanoners åskor braka,
Att stråål må både dem och djupets bottnar skaka.
De djerswe skifta rof, när feghet lintet har,
Dch den plåt segten få, som först sin klinga drar.

Sjålen hoppade i mig öfwer de storwerk wi
skulle göra. Säkert, tänkte jag, släpar denne skel-
men någon bortröfwad skönhet med sig som suckar
efter sin frihet. Ho wet, om ej det är en Afri-
kanst Prinsessa, hwilken i aftronens ensamma tyst-
nad, antingen babat sig med sina lekande tårnor i
någon stilla flod, eller susit under en lummig palma
wid den sakta sorlande sjöstranden, sorgsen öfwer
sin allfäres frånwaro, stundom blandande sina suc-
kar med Turturdufwans klagande toner, stundom
begärande medelmkan af slogens härmande Echo.
Sag meddelade wånnerne min gifning, och wi hop-
pades alle få of en Wanise. Hwilken åra, sade
wi till hwarannan, att rädda den lidande ofskulden,
höra en Prinsessa kalla of sine beskyddare, och hys-
nes knåfallande nymfer hålla of för hjeltar, me-
dan wi stoppe den ena röfswaren efter den andre W

i våra kanoner, och slunga dem hela neder till bödsens rike.

Man till en hjältesång rullade mig reban omkring i inbildningen. Utminstone, tänkte jag, skall denna de Swenskes bragd icke begrafsas i glömska. Voltaire skrifwer i Henriaden:

Les François savent vaincre et chanter
leurs victoires.

Jag har alltid funnit, att wi brustit i det senare, ehuru wi i det förra öfwerträffa alla andra folkslag. Ty hwilket land kan uppvisa flere Achiller och färre Iliader, än vårt? Full af dessa föreställningar hörde jag med fågnad ordres gifwas till anfall. Efter ett lofligt frigsbruk gjorde man Kaparen en höflig fråga, om han wille ge sig eller slå, hwilket skedde förmedelst en kula, som sändes honom för bogen. Wi woro honom nu så nära, att wi med våra små kilar kunde se fiendens ansigten på dåck. Deribland upptäckte man åfwen sex eller sju fjortlar. Straxt hade wi vår Afrikanska Prinsessas Kammarjungfrur. Hwilken spåre för ynglingarnes mod! Vår knallande hålsning jagade fuller dessa hals öfwer hufwud ned i botten på skeppet; men deras anblick hade emedlertid haft den werkan, att alle med en mun ropade: Gif fyr! I ögonblicket wändes bredsidan till med hela glatta laget; hwar på fienden (I . . far i honom; så måtte han haft lust att slå) straxt hißade Engelsk flagg, ströf segel och höll utaf, stickande oss i stället för de wäntade länkekulor, några hundra potåter, såsom locken hade drömt.

Ad, min Läsare, bdm nu om min slathet af din egen. Hela min Roman, Prinsessa, Nymfer,

Seger, Byte, Hjertesång, allt förlorades i en handwänning. Freden utblästes öfver allt.

Lik en snål, som i sömnen hirtat en Ducats-pung, men vaknar med toma nattmögan i näsven, frdp jag ned i min bytta, och tyckte näsan tog emot allestädes. Min penna är således den enda som blödat i detta friget. Vår sjödröfware war en Kapten Laner från London, destinerad till Männen; ty den ort han nånde fins icke på jordklotet. Hans rätta affigter kunde man ej få weta; men wi gifade, att han fryßade på dessa högder, för att afbida Engelske Ostindiefarare; budo honom derföre om bord, till att spisa middag, i hopp, att kunna skrifwa med honom till Europa. Han kom, tog emot våra bref, och fick en fjerding silk i utbyte mot sina potäter. Hans fruntimmer woto några st. hjertungar från Westminster, hwilka förmodeligen håldre welat peuplera kolonierna, än spinna på Bridewell. Se Kapitl. om sleppsrättor. Swårt eller hwitt, något måste Engelsman ha.

Kap. 7.

Hwilket tjenar det följande till
Förstuga.

Inter Saurometas ingeniosus eram. Ovid.

Ellofwa dagar solbrändes wi under linien i en småtande hetta. För i werlden regerade hundstjernen här i hufwudet på Ostindiefarare; ty de plågade döpa hwarannan, spela gäck och suppa sig fulle. Men denne gång fingo de besallning, att behålla sitt wett, och äro ännu allesammian wid sundt förstånd.

Till att ersätta förlusten af dessa Tassspeletier,

hade jag bdrjat utgifwa Weckoridningar, under namn af Swedenborgske Posten; de bestodo i hwarstehanda Politiska och Historiska underrättelser ifrån Europa, hwilke meddelades mig af någre tjenstfärdige andar, som stundom uppenbarade sig i en hytta på Finland, fordom bebodd af Herr Secr. C. Men det synes, att allt som utkommer under detta namnet, nödwändigt borde mislyckas. Swarken Herr Åfeghorn i Sverige eller hans andar på skeppet, njuta Skriffrihetsförordningen till godo. Werket måste stadna wid de två första papperen.

Tmedlertid gick det här, som i Campio: Hars lefin drar alltid någon med sig. Mitt exempel satte pennorna i gång. Bläckslufarne öppnades, och hela floder af Bitterheter öfversvämmade både de båknar och bord. Den ene utgaf en Neptuni Spion; den andre fågnade öf med Finska Posten. Somlige breswärlade på rim. Somlige bdrjade skrifwa Romaner. Ingen namnsdag, ingen födelsestund undslapp öf utan lyckönskningar. Skaldedran flör så mycket ymnigare, som hon uppspåddes med rackraften. Kort sagt: hwar och en bjärne gick ynglestinn. Pluggen rycktes icke fdrer ur bläckhornet, än en Bel-esprit fdröp der urur.

Men barn tröttna snart wid enahanda lekaker. Wåra lärda fdrrådsbus ramlade inom tre weckor öfwer ånda. Dock uppwärte ur deras hus en ny Phenix. Samtelige Herrar Fdrfattare öfwerenskommo, att ingå ett Bitterhetsällskap, under namn af Runio-Sacrum, såsom denne Swenske skald syntes altratjenligast, till att bli deras Patron. En Estampe till Sällskapets Sigill utstafades af dess wårde medlem, H. U. B., hwarest bemålte Runius föreställtes brucken, liggande i en rännsten,

medan tre Damer wisa sig ur ett fönster och be honom rima. Derdwer står följande infall:

O, hwilket wackert mönster!
Tre H... i ett fönster.

Jag hade den äran, att blifwa wald till Secreterare i gillet. Sammankomsterna borde ske två gånger i weckan, då en af ledamöterna ämsom tagen Preses, hade att byna sittningen med en skäl till Runti i äminnelse, samt låta den samma gå bordet omkring. Sällskapets arcana wägar jag icke upptäcka; men des dfriga historia skall korteligen meddelas i mina nästa Kapitler.

Kap. 8.

Om det Bittra Sällskapet

Runio-Sacrum.

Adsit læti in Bacchus dator - -

Wid första sammankomsten framställes såsom preliminarfråga: Om det ej wore ett nödwändigt sammanhang emellan hiärnens nerwer och halsfibrerne?“ undersöktes och befants, att desas torrhet hindrade förres utspänning, följakteligen sätter dem ur stånd, att werka tillbörligen. Förklarades genom liknelse af en quarn, hwilken utan watten icke kan mala, och bewisades vidare af Runti och fteres exempel. Afgjordes altså: att „Snillet oungängeligen tarfwar Punschbälens bistånd.“

Häraf földe naturligen det andra Spdrsmålet: „Om Herrarne samteligen äga förråd af Citroner, Socker och Urrad?“ Större delen swarade Ja. De dfrige förklarades oduglige ledamöter uti vårt wits tro Gille, och togo astråde.

När detta skedd, frågades ytterligare: „Om alle funno sig wid, att skrifwa eller låta skrifwa i de ämnen, som framdeles uppgifwas kunde?“ Besvarades allmänt. Hwarpå Sällskapet satte sig, att öfwerenskomma om Lagarne, af hwilka jag nämner allenast de hufwudsakligaste.

§. 3. „Nu är bordet fullsatt. Uppgifwe till Pråses ett ämne, till nästa sittning. Öfver öfwer „skrifwe sedan en och hwar, bundet eller obundet: „ware wal theras. Tredskar någon, pligte för „sin tredsko en Wåle Punsch.“

§. 5. „Må ingen återblifwa, så han af Wakt „måstaren kallad är, wid två buteljers wite förste „gången, och dubbelt opp den andre. Är han „sjuk, bête en topp socker för sin sjukdom.“

§. 7. „Pröfwe Pråses, hwem priset tillkom „mer. Wåsta afhandlingen Idnes med åtta, den „närmaste derintill med fyra glas.“

§. 10. „Nu smådar en Ledamot annan: Sker „det i prosa; pligte som för uteblifwande §. 5. Sker „det i vers, ware saklds. m. m.“

§. Siste. „Såsom Dryckel-färet med instutna „bøter underhållas bdr, alltså åligger hwarjom och „enom föreskrefne punkter stundom att öfwerträda.“
Gifwit Finland å Wdtes-platsen den 1 April 1770.

Johan Krogskylt. Adam Glassenfelt.

Peter Kallsup. Jöns Dregelström.

(L. S.)

Truls Bläckhorn.

Secrer.

Ett så wissligen inrättadt samfund kunde intet annat, än frambringa wackra saker. Och jag skulle utwidga mig i samtelige Herrarnes herdm, om ej

Läsfånger öfver lefwande kunde anses för smicker.
 Icke des mindre bde jag införa ett eller annat
 Bitterhets=prof efter dem, besynnerligen de som
 wunnit prisen.

Första uppgifna ämnet war Kärleken i sin linda.
 Här öfver skrefs allahanda. Jag medelar de
 förtäste bara.

Första Devisen:

Pedibus calcamus amorem.

Hwad är kärlek i sin linda?
 Ägget till en Scorpion;
 Snara till att ofskuld binda;
 Märke på ett Dårhus-hjon.
 Naggen plågas för en Flicka.
 Mötter Astrild mig i land,
 Så skall jag med Bachs swicka
 Pistla bågen ur hans hand.

Andre Devisen:

Hwar fogel sjunger efter sin nåbb.

Jag kan wäl ej så noga weta,
 Hwad kärlek i sin linda är.
 Men det mins jag, då jag war kär,
 Så kände jag en fasslig beta,
 Och wille gerna se min Greta,
 Men längre gick ej mitt begär:
 Då gifar jag, att kärlek min
 Gick som ett barn i lindan sin.
 Men sedan blef jag snål allt mer;
 Min mun på Gretas wille hänga;
 Mitt hjerta börja häftigt denga,
 Med ticka, ticka opp och ned;
 Jag stalf uti hwar enda led;

Då gifvar jag, att kärlek min,
Sick som en Karl i Kläder sin.

Harmas icke, min Läsare. Jag smakar dessa infall lika så litet som Du. Men min pligt såsom Historie-Scribent förbinder mig, att införa dem. För att ställa dig tillfreds skall jag spara de öfrige, och icke en gång omtala den ofhandlingen som want priset, hwilket bestod i åtta glas Bischoff, hwilka wår då warande Präses öfverräckte, med ett efter tillfället lämpadt Lästral.

Poeten tog dem emot med bugning och följande sång:

Skall en wagn
Ödra gån,
Bör man ofta smörja hjulet;
Annars går,
Swarje spår
Krofligt, tunat och illa wulst.
Lifså bör
Strupans rör
Läskas i ett wittert Gille;
Ty jag swår,
Bischoff är
Nåsta smörjan för ett snille.

En annan hade samma gång skrapat ihop några Rochesteriska grofbeter, och wille bewisa, att kåleken icke war annat, än en håftig hunger efter ett stycke hwitt wacker Woman-flesh. Skriften war quick nog i sin wåg; men Sällskapet fann sig icke föranlåtet att förwara, bland de öfriga papper, några lifspund smuts, för två eller tre quintin snilles skuld, äddömde författaren följakteligen, att försona sig med arbeten, genom två Bålar Punsch till nästa sammankomst.

Fortsättning om Runio Sacrum.

Sive recte, sive krum,

Tamen est latinicum.

Jag har läst igenom mitt föregående Kapitel, och tycker ej om det, ty det ser mig så lidertligt ut; hade därför tänkt indraga detta, om icke det skålet kommit emellan, att supa är ett lika så oöndsviktigt ondt på sjön, som giftas på land. Det ena måste skaffa mod i faror; det andra trefnad i närningar. Intetdera kan missas. Hvad är det, som gör Engelsmän till dristige Sjökarlar? Intet annat, än deras Bumbertar och Hmuggar. Ser Ni någon Kapten bland dem med en blek, mager hy, så tro säkert, han utträttat inga underverk på djupet. Men har han en näsa, så stor och rödfärgad, att Ni tycker hon kunde bli en reputedlig Årdgarfkyllt, då må Ni ta honom för en äfta hjelte på Neptunibotten. Såsom Swenskarne icke hunnit ännu, att uppärbeta sig till någon höjd i dryckeskonsten, altså stå de äfwen efter dem i widlyftig sjöfart. Ho kan således undra, att Ostindiefarare söka styrka i bålen?

Saken är bara den, att kunna dricka med smak. Före i werlden sed man sig full på gammal ren bondska. Nu finner Ni, det sker wittert och beslefswadt. Mycket wunnit på den goda sidan! Ett ondt, som icke kan affskaffas, må man åtminstone göra så dragligt som möjligt är. Denna ädle föresats anspårar vårt ädla Gille Runio Sacrum.

Hwi skulle jag då blygas, att skrifwa des hystoria? Men M. L. jag har två starkare skäl, till att icke fullfölja henne. 1) Har jag intet att dricka. 2) Ides jag ej. Du får altså icke mer

ån högst par sidor till, och dem så usla, att du råfnar din mistning för en lycka.

Förtjande wann priset wid tredje sittningen. Frågan war: Huru skall min Gåstmd se ut? Des-
visen? Chacun a son goût.

Om jag skall nånsin blifwa får;

Hör på, hwad Flicka jag begår.

En medelmåttig wårt, med fri och hurtig gång,
Behag fdrutan konst, manerer utan twång.

En fin och fyllig hy, der helsans färgor pråla,
Der snö med purpur mångd tycks wärens fägring
måla.

En liten roströdd mun, en mun som ljustigt ler,
Som drillar wäl en ton, men bättre lysar ger.

Dertill ett ögon-par, der munter ofskuld lågar.

Utur ett wackert hwalf af smala swarta båggar.

Sist twenne höga bröst, som håfwas i en barm,

Hwars marmor städse är af kärlekselden warm.

En sådan kropp med wärdig själ,

Skall endast gödra mig till trål,

Det är mitt tycke uti Quinna.

Och när jag kan en sådan winna;

Så offerar jag min frihet opp.

Stoekars gåffe! när will du bli gift? — Wid femte sammankomsten skulle hwar och en säga sin hufwuddbjesse. Penningen hade många anhängare, åran en, lärdom ingen. Twå förklarade sig för något i allt. Men den, som rimat till Wallustens beröm, erhöil denna gången beldningen. Han kallade sig: Epicuri de grege porcus.

Kom wallust, du är min Gubinna.

Kom öfwerströmma all min själ!

För dig skall blott mitt röfwerk brinna;

Ly annat allt är bara grål.

Begrafwen i din ljufwa famn,

Jag ler åt Croesi gull och Alexanders namn.
 Låt årelystnans folk på lyckans branter flånga:
 Sorg, afund och besvär på deras hålar hångra.
 Låt Harpar ha sin skatt, den är en mager tröst,
 Han hyler sjelf den orm, som tår hans usla bröst,
 Nej Wållust, du är den, som nöjets rosor ströbr.

På lifwets tistelmurna hebar.

Jag sorgfri kuffar fram på dina glatta medar.
 Ju mer min tid är kort, ju mer han nyttjas ödr.

J andra werldens tyfsta slätter

Öf ingen Gloris smekar mer;

Der wankas inga läckra råtter,

Ej heller präkas drufwor der.

Deßa rim, påminte Secreteraren, kunde alldrig
 wara foster af en nyfster hjerne; understälde altså
 Präsidis nogare ompröfwande, huruwida man bör-
 de understödjia Författarens yrande snille med nya
 tillbökingar på det gamla ruset? Kunnandes han
 för sin del ej annat, än anse det för wäbeligt.
 Tillstyrkte fördensskull, att de honom tillfallna
 Punsch-premier måtte förwandlas till en lika stor
 dosis watten, såsom tjenligast för hans wimmers-
 Fantiga hufwud. Denna ömhjet för en frank med-
 broder, uttyddes såsom en grof bespottelse. Se-
 creteraren jagades ifrån Protocollet, och nödsakades
 wärja sig bakom ett bröstwärn af tre pålagde bu-
 teljer rödt win, som till pronit utmätning öfwer-
 lemnades.

På detta sätt fortsatte Sällskapet sina möten
 inemot Kap, då deß Witterheter tillika med quar-
 stoderne af Arrack och Socker upphörde. Handlin-
 garne afflutade jag med följande Swanesång:

O coup fatal pour les buveurs

De notre heureuse Compagnie!

Adieu bouteille, adieu ma vie!

Vojci ton Secretaire en pleurs.

Bacchus! tous tes sujets fidels,
 Dont le courage et la constance
 Furent l'appui de ta puissance,
 Ne brulent pas sur tes autels. —

Stog Kunde jag här tillägga berättelsen om ett par urtima Tings-rätter, som under samma tid höllos öfver några små brottmål. Men jag orkar ej. Utom det kan det vara tillräckligt.

Claudite jam rivos, pueri, sat prata biberunt.

Virg.

Kap. 10.

Swars innehåll jag skall säga när det är skrifwit.

Qualis Rex, talis grex.

Jag erinrar mig, att någon i Stockholm per anagramma förvandlade Sällskapet Witterlek till Spetålska Källri-wett. Detta anförer jag för att spara en härkljfware den mddan, att lämpa det samma på vårt. Ha wi skrifwit slätt, så ha wi och skrifwit kort. En höflighet, som läsaren icke finner hos alla pappersmänjlare.

Emedlertid hade vår Kapten nyttigare användt sina lediga stunder i passaderne, med öfversättning af en tack Engelsk bok. Wärdig ledamot af Swenska Wettenskaps-Academien, borde han väl icke nämnas så nära på våra bönhäserier; men det tjänar till bewis, att Snillet, som annars plår kasstas i skamvrån bland Neptuns söner, war denna gång i någon aftning. Drucko wi, så slesde det af egen drift. Öfwade wi öf med pennan, så war det en följd af hans exempel. Huru ängsligt, att wäntas på ett stöpp, det hela förståndet

är inskränkt i nätterhuset! der man nödgas flaga,
med min Naso:

Derident stolidi verba latina Getæ!

En Engellsk Sjö-Officerare, hjertelig hatare till all lärdom, satt på ett Wårdsbhus i London, i sällskap med några bedröflige diso. Talet rullade på det uppgifna förslaget, att förmedelst ett ur, utfinna longituden på hafwet. Dermed dref han gåck en stund, och angrep sedan Euclides, Astronomer, Geografer. Newton sjelf war en wurm. Der sitta de Scholfucharne, skref han till, så rågan dansade ur alla ölmuggarne; der sitta de bakom en kakelugn, och wilja lära oss segla werlden omkring. De läfwa er det och det, prata om nya upptäckter, nya instrumenter, m. m. men tro dem intet. L. e. de inbilla Er jorden är rund, — God damn icksir block-heads! Jag har rest med Amiral Anson från des ena ända till den andra, och funnit henne, by God, as flat, as this table (så platt som detta bordet). O att denna paddan ej måtte ha några syfon i lifwet!

Jag wore otacksam, om jag icke prisade min lyckliga belågenhet, på ett skepp, der de begge hyperste både älska och äga wetenskaper. Jag är icke nog liten till att kunna sjunga ur en frypande smickerton; men till min egen förändjelse måste jag säga, att den ene är lika så bewandrad i Lärdomsriket, som den andra på Witterhetens fält. Wi behöfwe ej öfwa tungan med nötta historier om gamle Ostindiefarare, om kompass och wäderlek, efter wanligheten. Wåra omgångesämnen kunna stiga från Linnæi plantor, ända upp till Cartesii hwirflar. Man är hemma hos Hårleman; man känner Newton; man skäms icke heller för bekantskap med Curtius och Virgilius. Huru långt ifrån den allmänna Skepparkressen! Håts

Debed och Loreen varit här, skulle man icke låsit i deras rejsor, att de den eller den gången ej kunde gagna Natural-wetenskapen, i brist af frihet att komma i land.

Detta må bli ett Kapitel för sig sjelf. Jag har ögnat det igenom, och finner det wära det sannfärdigaste hit intill.

Kap. II.

Ankomsten till Kap.

Crebrescunt optatæ auræ, portusque patescit. Virg.

Den 15 Maj mötte oss första gången de så kallade Kapiska Dufwor. Foglar som förebåda sjöfarande grannskapet af Hopps-udden, lika som swalornas ankomst hemma utmärka sommarens. Den 24 hade man Banken inne, och följande morgonen sigte af det höga bekanta Taffelberger.

Denna årstiden, som börjar wintermånaderne i Kap, utjätter den wanlige så kallade Taffelbagen för de aldravåldsamaste wäderilar. Okunnigheten derom kostade Portugiserne, snart sagt, en hel flotta år 1500, och gaf anledning till deras rådanflyttning; ty desse woro de förste Europeer, som här nedslagit sine pålar. Fördenskull fann man orådbligt, att så sent inlöpa der, utan stälde kosan öfter om udden till Bayfalso, belägen 5 mil från sjelfwa staden, ehuru Swensk fbl alldrig varit der för.

Men till att komma Kap förbi utan storm, är lika så sällsamt, som att slippa Cadix utan ålflogs-fråmpor. Aldrabäst wi fågnade oss öfwer en snar landstigning, mötte oss en tjutande bus i luften, hwilken satte hela vårt Finska Furstenöme i bestörtning, så mycket mera som han så

ndr hade blåst alla våra föremödade förfriskningar bort med sig. Ty såsom han bar bus ifrån landet, och man fruktade han kunde bli långvarig, stod man på wägen att lånsa förbi, utan vidare påhålsning. Men då han på tolfte timen började lägga sig, tog man i öfverwägande, så wäl de sjukes scorbutiska tillstånd, som resans ofantliga längd från Mörrige till Java, och beslöt att förfriska öf något litet.

Dygnnet derefter blåste vinden god. Men wid fördfningen in åt Bayen kom han öf mer och mer emot, så att man måste lowera bergen emellan långt in på natten, utan att upphinna Simons Bay, annars rätta ankarstället, nödgades altså stanna ett stycke der utanföre till följande morgonen, då wi åter kunde bruka ögon och segel. Fjerde Styrmannen affändes med Jullen, att funslapa belägenheterna; försigtighet, så mycket mer angelågen, som wi på en obekant plats utan Lotsar måste wägleda öf emellan klipporna, efter oriktiga Holländska kort, hwilka liksom Allmogens Lyktgubbar i land, synas wisa rätta stråten, men födra i sselfwa werket på willostigar. Bedragne af dem, styrde wi och högre upp i Bayen än ske borde, till des man på sidan upptäckte husen och ett derstädes liggande Waktsskepp, då man straxt genom en liten wånster swång kom på stället, och lät ankaret dundra i botten, medan Konstaplen aflade vår påhålsning med fyra skott, hwilka beswaredes med elfwa af förenämde Waktsskepp.

Kap. 12.

Som har kostat mig mer mddä till
att skrifa än det kan kosta Er
till att läsa.

Versus rerum inopes nugæque canora. Horat.

Således hade vi nu på en tid af eskofwa weckot
seglat ifrån Norrige till Hottentotternes land! Den
som känner vägen, lär säga, att vi kuskat med
dubbel skjuts ända igenom. — Holländarne ha
innåsttat sig här, stränderna länge, och bo wälbehåll-
na mellan de klyftor, som flemige Pörtuglser kalla
lade Promontoria Diaboli.

De skyhöga bergsryggar, som omfamna Bors
fälsa rundt omkring, kunde inter annat än tilltyes
ka sig min Poetiska förundran, hålft Finland war
det första Swenska skepp, som någonsin hwollat
emellan dem. Jag såg dem och begynte straxt
uppsvälå:

I Jordens älfte barn och Taffelbergets bröder,
Hvars himmelshöga spets det tunga fästet stöder;
I Afrifanska berg, som ståds ordrda stå,
Fast alla djupers swell mot Edre bottnar slå,
Och wådrens arhymnie Kung, på Edre höge kullar,
Sin stormbellådde wagn i Dunderhwirflar rullar,
Åt tagen mot ett folk från Bores kalla bygd,
Som nu i Edert skdt har sökt en stilla skyg.
Opp! Hottentotiska slägt, att Swenska flaggan dra.
Förfriskning, hamn och fred med gods wi begära.
Wår reling widrigt fall skall tolka wårt beslut,
Skall spruta ddb och eld ur sexton gluggar ut,
Wi Carl den Tolfstes landsmän heter,
Och äre af Gustavers ätt;

Eho som driffat dessa reta,
 Har alla tider stått sig slätt.
 Dernäst J, Hollands barn, J Hafwets djerfwe
 Svret,
 Hvars werldsbelanta flagg en ewig framgång krö-
 ner,
 Hvars Köpmån fidre land med siffror wunnit ha,
 An Alexander sjelf med wapen kunde ta.
 Hdr snälle Handelsmån, som dessa berg behyagen,
 Och Edert hwardags = dl af bara drufwor bryggen,
 Af rullen ned till oss två tusen åmar win,
 Samt hundra häfslaf Citron och Apelsin.
 J och J finnen ej Fransoser utan pengar,
 Ej buttre Engelsmån, ej snelle Danste Drångar,
 Nej redelige Mån, af Gøthisk moderstam,
 Som nu gått förste gång bland dessa klyftor fram.
 Geld, Myne Heeren, geld.

Se bara hwilken sympathie; knapt hade jag ordet
 ur munnen, förän wi hade Holländare om bord.
 — De Posthoulder eller ortens Commendant, Here
 Kirst, en född Sarare, besökte oss strart, tillika
 med två andre, och töd Herrarne till middag. —
 Man klädde sig och for i land, under 8 stott,
 nyttjande den nye slupen, som nyss blifwit färdig.

K a p. 13.

En hastig blink på Cap och Swerige
 tillika.

Nescio, qua natale solum dulcedine cunctos
 Ducit et immemores non sinit esse sui.

O v i d.

Norriges utsigter woro bedröfliga. Denne Was-
 gens lika så. Det förra föll mig ej underligt, ty
 Min Son på Galejan. I. Delen.

jag hade icke förmodat bättre. Men det senare förså lände mig näsan en god del, såsom jag wdntat ett Canaan. Hög, hotande och sfoglösa klippor, ljungbewärta och till hälften öfverpuvdrade med torr sand, skulle snart inbilla en främling, att han har hamnat i steniga Arabien. Landets vinster, som närmast liknar vår höst, ehuru man stundom ser subdrifvor på bergstopparne, erinrade mig fuller, att de icke buro sin sommardrägt; men denne kan dock intet ändra mer än färgen, och gröna gräset utgör ju alla behagligheter i land.

Dyrt älskar ombyten. Jag har rest i Holland, Frankrike och England; men ingenstädes åtnjuter jag en så mångfaldig natur, som i Sverige. An möter mig en angenäm flod, som bär sig fram emellan flystorna, och sätter allahanda sägar, quarnhjul och hamrar i gång. An ser jag ett forfarande wattenfall stupa bergshögdena utföre. An åter en stilla insjö, der stränderna rundt omkring visa mig upphängda fiskebon, bärande fållor, eller feta betesmarker. Har jag på ena sidan ett slätt åkergräde, så fusar på andra en gammal wärdig sfogsbunge. Stiger jag ned i dälken, finner jag en intagande omwärling af ångstycken, ådstrån och åkerfält. Backarne, som omsluta de samma, prunka med ewigt grönskande tallar eller granar, och sjelfwa gråbergen, större delen klädda med småsfog, uppte mig en hundrafaldig förändring af fluttande affättningar, brådjuva stalp, hängande stenhwalf, grottor, storrånlar m. m. Den refondes dga plågas aldrig af ett tröttsamt enahanda; ty allt detta träffar han ofta inom ett enda skjutsbytte. Naturens hand har danat Swenska jordytan ojämn, liksom för att bespara åt oss en ständig omwärling af utsigter. I Frankrike kan man resa hela 70 milar, utan att råka ett berg, en brink, en sfog, en sjö; allt är slättmark.

Hvilken öddande enhet! Hos oss deremot upphinner man ej förr på en ny kulle, än man har en ny cirkel af prospecter. Om wågarne ej äro så bequämlige som de Franskes, förtjena de likwål att beundras, alldenstund de äro bättre, än deras backiga och swårarbetade läge synes tillåta. Går det långsamt uppföre; rullar man så mycket snabbare nedföre. Med ett ord: Den stora Byggmästaren hade utmätt våra boplatser på det bästa stycket af hela Jordklotet. Dyrbara fosterbygd! Hwar har jag tåckare sommar? Hwar andas jag fundare luft? Hwar finner jag flera wålsignelser ofwan grund eller under? Äge wi inga winprägar, så ha wi dock goda sådeslogar; Och om en frusen Utlänning med hackande tänder, tablar våre hälsofamme wintrar, så förgåter han att wi ha skogar till bränsele och påtswerk till kläder, liksom han ock alldrig smakat det makalösa nöjet, att kussa fältet omkring på en glänsande is eller ett gnistrande älföre, efter en bjällerselad prustande slädtrafware.

Sverige, säger jag till slut,
 Är det bästa Gud har skapat.
 Jag ej andra land begäpat,
 Om jag wetat det förut.
 Den som reser hemifrån
 Efter lärdom eller seder,
 Efter föda eller heder,
 Hämtar wattenet öfwer än.
 Nej, blif wid din födselort,
 Föd dig på din torf med äro,
 Ly hwad du kan borta lära,
 Är allena lite lo - lo - lodning.

Hwad skulle jag på Cap? Liksom man icke kunde se nakna flystor närmare. Jag har rest något litet in uti landet. Det är fullt af långa

Fala bergsryggar, ännu bebodde af Tigrar och Lejon, ehuru mycket Holländaren bemödat sig att utrota dem. Deremellan äro fuller wackra widlyftiga slätter, hwilkas bårande jordmän lönar arbetarens nedlagda swett femtio fallt. Men utom det, att större delen af dem ännu ligga oupptägnre, och följakteligen se wilda ut, saknar man här naturens förnämsta prydnader, skogar och floder. Holländska idogheten har wäl sökt ersätta denna brist genom konstens åtgärd, jag menar med wattenledning och träplantzringar; men detta wisar sig allena kring husen der de bo och är fdga betydande. Så att den gode Hopps-udden, hwars est jag inbillade mig finna allt så utomordentligt, som Konstantiawinet, åger så utwärtas behagligheter för en resandes ögon. Annat har jag med detta ej welat ådagalägga.

Emedlertid, när man besöker Holländaren på sina Landtegendomar, finner man hålsa i hans ansigte, snygghet i hans hus, wålmåga i hans wängård. I seder, tänkesätt och penningegirighet liknar han sin Europiske stam. Är likwål mera gästfri än denna. Jordtorfwan han sitter på, har han tillskapat efter sin egen smak, och när jag betraktar hans mödosamma uppodlingar, tror jag mig känna igen här, hwad Baron Hollberg skref om deras Fäder hemma:

Jordens krets är gjord af Gud;

Men de Nederländer —

Deras jordplätt dannet ud

Har med egne händer.

Hamnen i Simonsbay befanns för öfrigt både säkrare och bequämligare, än Tasselbayan. Hwars före Herr Kapten Eleberg, jemte fjerde Styrmannen H. Ud. Burtz, så wäl under infeglandet med lodning och pejsling, som sedermera genom observationer från höjden af de kringliggande ber-

gen, satte sig i stånd, att berdfwer i förfärdiga fullständiga sjöfort, genom de åldres misfledande funde förorsakas, och för hwilkas skull en Engelsman så när blifwit borta på den så kallade Romans Klippan.

Den 21 Junii wore wi åter segellare och gingo härifrån med god wind.

K a p. 14.

Ett ord till Hællare.

Gens inimica mihi Tyrrenum navigat æquor. Virg.

Omniuke tjenare, mine wälwise Herrar! Hwad han I emot mig? I arlen Er — Hwad skall det betyda? Jag har wäl icke skrifwit så slätt helser Men törhända, Ni will jag skall tilltala Er på Latin? — Wäl — Miltiades Cimonis filius, Atheniensis — Grammatica est ars loquendi et scribendi. — Ni ären ej nöjde ännu. — O mihi trux pseudum genus!

Frågorna i ordning — Jag är en tof, säger Ni först? Det skadar intet, swarar jag, ty tofar lyckas måst. Jag har studerat smaken hos min samtid, och funnit att älskwärda galenskaper behaga mer, än den alldrasundaste wisdom; icke alltså för mycket klof till att wara klof.

En del författare nöja sig med någre få kånnares loford; och förakta den olärdare hopens; skrifwa fördensskull idel djupsinta saker; men jag som skattar det största partiet för det säkraste, söker mer de senares bewägenhet, än de förres, kan således efter naturligt förhållande mellan begäran antal, icke skrifwa mer än hwar tjugonde nuffigt.

Wisheten hjälper ingen fort. Det ser Ni på den stadiga Leander. Med allt sitt wett får han frågswes buga sig hos Camilla, medan den jollrande och platte Puderkamp triumferar. Stig in i Crasti boksamling: Meiniche Fuchs träffar Ni helt utsliten; men Wolffen hänger ännu bladen efter präßen. Sådan är smaken i våre tider. Cervantes skref en Theologia Moralis. Ingen läste Cervantes. Cervantes skref sin Don Quichot: alla menniskor läste honom. Cajus hade studerat, gick på Predikstolen, och fick ingen åhörare. Cajus sticknade, gick på Theatern, och hela werlden lopp efter honom. Swilka quådas oftare: Heliga Sånger, eller B . . . s Wisor? — Hwad förmon är det då ej, att wara tokrolig.

Jag är en smådare, säger Ni dernåst. Wät, då ha wi samma syftla. Låt oss derföre tåga med hwarannan. När hörde Ni en Tullbroder förråda en annan, eller Domare tala om att Domare tar mutor? För öfrigt, hwem råer för att sanningen är bitter. Gnälle den som slaget känner. Min penna, uppriktig som mitt hjerta, kan icke kasta Mormors Katt en Tiger, eller Per Persons Öre Raimmarherre. Wore det ej ett Danwils-arbete, om jag strade den yra Lisbetta såsom kysk, medan hon bår synden framför sig, så stor som en Regements-trumma?

Tadlen alltså hwad tadlas bår? Lasta Påfogens fiedrar är orätt; berömma hans fötter, icke mindre. Ware fördenksfull hwarken lasten skyddad eller dygden ofredad! Begge urskiljas bäst, när de stämpas med deras naturliga bomärken.

Jag stöter årbarheten, säger Ni vidare; jag är smutsig och plump; t. ex. Kapitlet om kråkning med flera. — Men, mine läckre Herrar; låt oss rätt utreda begreppen om plumphet; ty det är skilnad

på Kanzler och bandtler. Plumphet är är är plumphet — d. s. när man är plump. Ack, jag fruktar jag kan icke förswara mig! Store Donatus stätt mig bi.

Go, naturalia non sunt turpia.

Utömdes, min fräsmagade Häcklare! ger jag alltid tillkänna med några öfwerflöfna ord, hwad i hwarje Kapitel innehålles. När jag pekar på bussen, der taggarne sitta, så är det ju icke min förseelse, om du löper dit och blir stungen.

Emedlertid om någon förslugen plump drupit mig ur pennan, hwarigenom ett ärbart fruntimmer kunde bringas till rodnad, ber jag alldradda mjuktast om ursäkt: Gått hos Er, mine Herrar, utan hos den sdbna förolämpade. Hennes spegel för wisa henne, att det lyte hon funnit på mitt papper, förvandlat sig till en fullkomlighet på hennes ansigte. Tu huru rått är icke en flicka, då blygsamhetens färg purpurerar hennes kinder. Jag hoppas förden skull, att hon förlåter mig ett undsluppit fult ord, som haft så wacker werkan.

Hwad ha Ni nu mer att förebrå mig? Jag är för mycket piltaktig, för Ni säga, och icke alltid, Ortodox? Jag swarar, det förre är en fölyd af mina år, och min hälsa; och hwad det senare angår, så har jag ej lofwat Er en Postilla.

Kallar Ni mig dum, gör Ni mig orätt, quick — lifsa; lärw — afwenledes. Ty mitt bösmärke är: aliquid in omnibus, och skulle Ni vidare få weta, hwem jag är, så wore hela werket skändt. Alltså sker oss en inbördes tjänst, om wi ståds förblifwe hwarannan obekante.

Men Ni kunne med mera skäl förewita mig, att jag inblandar så mycket Fruntimmerssaker i mitt Fram, likasom jag wore en klemig fjortel-fyckling. Men ho wet icke, att denna waran är den sålgkaraste? Med detta wackra gods är man alldrig

förlågen, ånskbnt man ock hade hela skeppsladdningar deraf; när deremot det lärda läswirket, liksom stora brådstaplar, ligger oesterfrågadt på Bocklådorna. Låt mig derfdre ofredad få idla min lilla minuthandel dermed. Jag bdr ock utom deß gdra mina härwarande wänner till ndjes; ty deras wanliga fråga är: Har du något om flickor? Och när jag swarar nej, så gå de bort länge i synen, som detta Kapitel, och wilja ej läsa mitt papper.

Slut på Första Delen.

Min Son på Galejan,

eller en

Ostindisk Resa,

innehållande

Maahanda Blåchornskram,

samlade på

Skeppet Finland,

som

afseglade ifrån Göteborg i Dec. 1769, och åter-
kom dersammanstädes i Junii 1771.

Andra Delen.

Tjette Upplagan.

Stockholm,

Elméns och Granbergs Tryckeri,

1835.

Tredje Finska Tåget,

ifrån

Cap till Java.

Kap. I.

Nautæque per omne
Audaces mare qui current. - -

Sjdmån äro flyttfåglar, liksom vattnet de segla uppå, i beständig rörelse. Ofta lägga de sig i ett klimat, och stå upp i ett annat. Södra Polens hetta förfärrar dem lika så litet, som Norra Polens köld. En histert tjutande storm, eller en glädtigt susande medvind, är dem nästan ett och samma.

Verlden är Sjdmannens Fädernesland, luftkretsen hans boning, himlen hans tak, och fiskarnes rike hans åker. Utan hem är han allestädes hemma. Naturen äger inga ränmärken, dem han icke vågar öfverstiga, och sjelfve de långväga vädren gå ej längre än han. Längst från det högga Europa, letar han sig fram ända ned till Antipoderne. Japanen helsar han för landsman, och till Grönländaren säger han broder. Ingen fläck på denna sidan om solen är honom obekant. Med Rotskåpan i ena handen och rodet i den andra, flyger han jordklotet omkring, dricker The med Chinesen, köper Markattor på Java, tar sig ett rus i Konstantia hos Hottentotterne, och lurar Guldklimpen ur näsven på den dumma Amerikanen,

för en tålgknif, för en stekpanna, eller för en listen lumpen spegel. Lik en General: Uppbördsman hämtar han skatt af alla Klimater. Lik en Westgötheknalle, är han med i hvar marknad. Lik en Nordkapare, känner han alla watten. Med ett ord: Neptuni söner äro själen i hela det stora allting.

Ho plåckar fremmande blomster åt Europas Linneer? — Dese. — Hwilken hembringar Silfwer ifrån Peru och Guld ifrån Chili? Desamme. — Ho skaffar Rhabarber åt fördräfwade magar, eller Chinarot för Frokuslingar? — Ufwenledes de. — Huru skulle hans Excellence få kostbara winer för sitt bord, och hennes Nåd en taf Mocka på maten, om Sjdmannen ej drifstade sig gå derefter? Huru skulle den älskwärda Selinde få utbreda sina älskliga tåckbeter på en üdensoffa, eller prunka på Vällhuset med rika glänsande tyger, om han icke uppsökte Silkesmaskarnes fåbernesland? Och menar ni den stälte triumferande Corydendundrion nånsin inkråttat så många hjertan, så framt han icke skaffat sig Diamanter från Indostan, till att uppstråla horisonten af ett brunett ansigte? Nej, Neptuns söner har ni att tacka för allrihop. Columbus war en bjelte, Alexander en slaktare.

Vi woro nu åter på sjön. Taffelberget hade redan förswunnit ur sigtet, och salnaden af Hoppsudden war of ganska dråglig; ty tre weckors tid, som wi legat der, är öfwer nog, att funna ledsna derwid. Detta syntes sielfwa windarne ha sig bekant, emedan de långa fjorton dagar blåste så friskt, att wi gjorde 8 till 9 segelknop i timen. Med sådan lycka i seglen, och Capsta tröstekällor i byttorna, flöto stunderna snart förbi.

— Mina wänner, som icke haft tillfälle att komma längre än inom Bayfalso, lackade win i mig och

Cap ur mig; jag menar, de bewärdade mig så wäl, att jag måste beskriwa för dem hwad jag sett der. Ty wi, som reste dit, woro allena Herrar Supercargen, Kapten, Afstenterne, Slepps-predikanten och jag; bifogar alltså följande:

Kap. 2.

Post varios casus, per tot discrimina rerum. Virg.

Two dagar efter ankomsten i Bayfallo, begäfwes wi öf på resan till Cap. Man sade mig, att wi foro landwägen; men jag kan ännu intet annat finna än att det sledde sjöwägen; ty utom det att rågnskurar squalade uppöfwer öf, wältrades bränningar under öf, så höga, att de öfwerstege bjulen wid hwarje skritt. Jag satt på en ålders åtton åriga Rodinantes, och hade öfwen min Cano de Pansa wid sidan. Wägar jag just icke jemföra mig med den öfdricknelige Riddaren Don Quixott, äger jag dock den hedern, att liksom de toppre Carolinerna ha sparat mig fram öfwer floder och haf. De andre Herrarne inpackades i en stor wagn, som war betäckt med ett stycke rödtjerad segelduk, och drogs af fem par ståtliga hornkämpor; ty så swår war wägen, att hästar ej kunde brukas, och kuskar hade de hyrt från Blåkulla; åtminstone såg jag aldrig swartare buskar aftegne på gamla fyrkornväggor. De woro två slafwar från Madagaskar. I denna rustning tågade man två ewiga mil, stundom ned i bränningarne rundt omkring Laksrikarne, stundom på slutningen af öf höga bergeshällar. Wagnen som gick före mig, tog ibland så förfärliga skalp flippor utöfve, att jag började drömma om wåra förfäders ättestupor. Jag misstänkte Herrarne wälja resa till Wallhall i

stället för Cap; fann således mycket skäl deruti, att de tagit Präst med sig. Ty i händelse af en fullbytt från dessa branter, hade det aldrig funnat bli fråga om förbinda, utan om begrafsna. Detta märkte man: fattade dervede det rådet, att förtro sig åt egna ben, och låta skjutsen gå före. Men detta lyckades icke heller. Våre resande årenade wandra en genstig, förvirrade sig, och stodo i hast omringade af watten. Hvad skulle man göra? Gå tillbaka war för långt; simma för kallt, rida för sanft.

Man satte sig ned att rådplåga. Saken war wigtig nog till att fordra en blandad Rått: alltså infallades åfwen de swarta. Dessa wore denna gången slugare än de hwite. De ransakade djupet med sina långa bambupiskor, hukade ned på hålarne såsom markattor, och gåfwo med grimacer tillkänna, att man borde bestiga deras arlar. På det sättet drogo de den ena efter den andra öfwer träsket. Jag påminner mig aldrig i min lifstid ha skrattat mera, undantagandes då jag hörde Doctor W. wilja bewisa, att en Enka lagligen kunde komma i barnsång fjerton månader efter mannens död. Ty det rann mig i hågen, att om en swensk bonde råkat se detta, skulle han gjort hundra försök för sig, och med darrande knän sagt, att hin håle drog af med oss lefwande. . .

Mot middagen anlände wi wåte och sönderskadade till skifteplatsen Muisenburg, hwarest wi funno mot oss Kompagniets nye Commisionär Herr Le Fevre, ett stycke bättre wagn, en dito samre bagarewagn, samt sex hästar ifrån Cap. Drarne såndes tillbaka. Man åt en bit och fortfor. Annu ett haf att öfwerwada. Aldrig i min dag war jag wårre utkommen. Ett uppslöd ur Bayen hade skapat en sjö midt i wågen för oss. Öfwer

måste man, ånseligt alla regnbyar hwinte om dro-
nen. Wagnen gick förut, och bärjade sig på sina
högga hjul, ehuru de stackars hästarne knoppr för-
mådde hålla hufwudet uppe; men jag arme synda-
re, som efterkom, måste sträcka mig långs efter
ryggen på min Rosinant, och war mer än en gång
i fara att spolas öfwer bord. Med betslet kunde
jag omdjiligen styra cours; ty såsom händerne häng-
de i hästsluggen, måste jag föra det i munnen; ha-
de följaktligen intet annat råd, än att wicka mig
fram med mina begge afterårer, efter den pejsing
jag tog af vår föregående Caros, hwilken liksom
Noå Ark flöt öfwan wattungbrynet.

Men olyckan kommer aldrig allena. Medan
jag sålunda, full af ångest betraktade himlens söns-
ter öfwer mig och djupsens fällor under mig, satt
bagaren mid mjölsäcken, och underhöll inåtron på
min bekostnad. Han såg huru jag i wändan bras-
sade min lekamen, än åt styrbol, än åt babol.
Straxt war han rådd att strömmen skulle ta mig,
och frågade om herrarne låtit försäkra mig i Alm-
sterdam. När han blef warse regnskurarne squala
långs utåt ryggraden, sade han suckande: Der Him-
mel schweigt; och då han märkte någon wäg stöta
mig på sidan, mente han, att jag såsom rättrogen
Lutheran icke borde frukta, alldenstund man med en
smula tro, så stor som ett senapskorn, kunde gå på
hafwet, m. m. På detta sättet måste jag ligga
och med stillatigande höra ett bedröfligt echo ur
wagnen af de andras löje. Men i ångsten war
jag mer betänkt på bärning än på and; tordes ej
heller för wätwådrets skull fömma mjölpåsen för
nära. Det mins jag likwäl, att jag önskade honom
hängd i swansen på min skjutshäst.

Det står icke i min planer att jag skall drunk-
na. Triumferande red jag ändteligen upp på andra

franden; men hade så när härmat Våfven, hvilka
 Fen förledet är, midt under sitt heliga intåg i Rom,
 kastades af hästen, oaktadt kyrkans värdfare pelare,
 Herrar Cardinaler, stödde honom på sidorna. Ty
 min obelefvade Rosinant hade knappt stigit ur sidan,
 före än han ställande och prustande beynpte skaka
 watten af sig. Så erbarmeligen, att jag tog den ena
 öfverhalningen efter den andra i sadeln; så mycket
 mer bekymrad, som han rådde all lust att tumla
 sig. Men wi samsades igen, och fortsatte resan.
 De återstående tre mil war wågen tämligen god.
 Men den omätliga blödan hade gjort honom så hal,
 att jag ännu ej begriper huru mitt hufvud kan sit-
 ta på en obräckt nacke; ty min skinkmärre snafwa-
 be flere gånger omfull, dock utan att få mig med
 sig mer än en enda gång, då han satte sig som en
 Alpa på afterdelen, och förorsakade mig en fullbyrta
 baklånges.

Klockan fem om aftonen ankommo wi till stas-
 den Cap, hwars hwita hus och swarta tak presen-
 terade sig på långt håll såsom en fringspridd stor
 fårahjord, betande wid foten af Taffelberget. Wi
 bodde alla hos förenämde Herr Le Fevre. Jag
 säger om denna resan, som Dahlin om pepparen:
 aldrig förgåter jag den.

Kap. 3.

Må ej läsas af dem som wilja skratta.

Nil non mortale tenemus. Ovid.

En half time efter vår-ankomst begrofs Vice Re-
 genten i Cap. Liffården war stor. Före gick Mi-
 lisen med fällde Pikar och behdrig sorgmusik. Ef-
 ter kommo Prestafwerne och Wapendragaren. Der

nåst Lifet och ortens förnämste, hafwande med sig en lång swart Kolonn af det smärre Borganskapet.

Kyrkogården ligger ett stycke utansför staden. Jag följde hopen dit; men blef icke litet bestört, när jag såg en sådan folkmångd gå till grafwen, och strart wända om igen, utan att låsa ett enda ord, stillande sig åt lifsom på en Handelsbords. Ingen Präst kastade mull på den, obbe, waktadt der woro tre närwarande, utan man lät några slafwar påta grafwen igen, och dermed war det allt. Det rörde mig, att se en Hwervehetsperson begrafwas som en häst, och jag kunde ej annat än stärkas i min Lutherdom, hwilken jag wördade som en wis medelwäg emellan Catholikernes allt för mycket, och de Reformertes allt för litet.

Denna bedröfliga syn, jemte min olustiga resa, spribde måln på mitt ansigte, och obbebeträktelser i min själ. Jag föreställde mig icke utan rysning vårt sista wigtiga steg. Welhetens fjät syntes i all ting. Lyckan fann jag ingenstädes. Man löper werlden omkring efter rikedom, och tre skyflar mull äro till slut hela vår winning. Man herrskar i dag öfwer hälften af ett stort Africa; i morgon äger man endast en liten sexfota grop derutaf:

- - quis talia fando

Temperet e lacrymis? - -

Virg.

Högsta lott i werlden
Är ju bara slården;
Här på jorden fins ej lyckan.
Se på grafwens wäggar,
Och deß murkna läggår:
Spiran kännes ej från kryckan.

Låt en yppig slaf,
 Uppå luftans haf,
 Prunka i förghlda flupar;
 Rif må vinna rang,
 Genom guldets slang:
 Cresus jemte Trus flupar.
 Fåfångt segren frönet
 Krigets tappra söner;
 Döden stoppar dem i jorden.
 Nafwa mull begrafwer
 Carl ar och Gustaver,
 Fast de ägde hela Norden.
 Slipper sköndhet dö?
 Nej, af wintrens snö
 Ros och nåsle lika hölljas.
 Skyddar Lördoms ljus?
 Nej i samma grus
 Nevius och Nero dölljas.
 Sjelfwa bygdens fränder
 Röna tidens tänder;
 Äfwen ofskuld måste falla.
 Intet öf kan bärja
 Undan dödens färja,
 Ewig natt skall gömma alla.
 Ulla werldens barn!
 I, som flygtigt skarn
 Med så mycken omsorg söken!
 Hvad gör all er magt?
 Ära, gull och pragt,
 Äro endast lyckans spöken.
 Enål må ramen suga,
 Och sin mammon ruga:
 Han skall dö, och skatten tagas.
 Männ öf höghet gläder,
 När wi mellan bräder
 Under masketanden gnagas?

Såll då den som någö
 Litet har med frögd!
 Väst är lagom stämpel håra:
 Ty med allt besvär
 Märka griften är
 Medelpunkten af vår åra.

Kap. 4.

Stridsaker om Cap.

Quidquid venerit obvium loquamur.

Mart.

Detta blir ingen beskrifning, utan endast anmärkningar. Jag skildrar tingen sådane som de falla mig i ögonen, ej sådane som andre finna dem. Kan alltså lätt hånda, att mina omdömen ej gillas af alle. Orsaken till resandes olika berättelser i enahanda ämnen härdrå icke så mycket af de särskilte tider de varit på stället, som af deras särskilte sätt att föreställa dem. Den ene tycker att Hopps-udden är den tackaste boning på jordbrunden; den andre kallår honom en naken obehaglig ödemark. Begge ha rätt, bara de tillägga, att så synes dem. Någre hålla Chineserne för det visaste, mågtigaste och sällaste bland alla folkslag. Andre åter säga er, att de äro feghjertade uslingar, utan seder, utan frihet, utan vetenskaper. Ingendera ljuger, så snart de tillstå, att sådan är deras mening; ty det ges skäl på begge sidor.

Alltså kunna två Resebeskrifware vara skiljaktige i deras omdömen om det vackra och fula, utan att strida historiska sanningen. Om Cajus säger, att inbyggarna på Madagascar äro hvita, och Titus deremot påstår att de äro swarte, så

måste endera nödvändigt ljuga. Men om Cajus berömmar dem såsom fromsinte, och Titus lastar dem såsom grymsjertade, kunna begge två ha rätt; ty moralista föremål hafwa hundra sidor, men de naturliga endast en. Behagade våra händlare på landbakken erinra sig detta, skulle de icke fränka vår heder med den oförtjente titel af storsjugare.

icke will jag intränga mina papper bland de Rådets resebeskrifningar; ty jag antecknar mer det som roar mig, än det som kunde gagna andra.

För min egen del försvarar jag mig ej. Hvar och en dömmar som honom lyfter, endast jag får skära min penna sjelf. Mina begrepp om Cap äro följande:

Stadens beskrifning angår mig icke; men inbyggarne till heder bdr jag tillstå, att de äro mycket höflige emot främlingar, långt mera än emot deras egna Europeiske Landemån. Swenskarne tala de hjertans wål om; hvarföre jag finner mig förbunden att gdra dem af min Nation, som varit der förut, en offentlig erkänsla. Ty hwad, utom deras hederliga uppskränd, har funnat ge anledning dertill? Fransmän äro nog illa luktande hos dem, för deras sjelfswäldiga capriolers skull med quinfolken; liksom man ock efter Danskarne har en hop smutsiga historier. En främmande, som litet förstår prata med dem, kan eljest klappa på hwar dörr, och är wälkommen öfwer allt. Då känd och utan anwising, dristade jag på mitt Swenska ansigte, och blef wäl bemött allestädes.

Följer ni dem till deras landthus, utanför staden, så slipper ni dem aldrig, utan att ha genomwandrat deras winkällare, tunna från tunna, och druckit ett glas af hwar sort. Ni gdr dem

en upprigtig sorg, om ni ej helsar på dem en gång om dagen.

Regenten Friherre Tulbagh, hwilkens långa fdrtjenster wunnit en wårdig belöning, i det han stigit från ringa Soldat till landets yppersta Man, är en bedagad och wdrdad Herre. Hans namn bdr icke wara lårt hos Holländare allena. Ty utom den höflighet han visar Swenskar i allmänhet, har han gjort war Linnæus wigtiga tjentster i sin wettenskap, hwarföre man och i dennes papper räknar ett drtsågte, under det tacksamma namnet af Tulbagia.

Risikalen Herr Baron van Plettenberg, Secreteraren van der Berg, nedstammad af en Swenskt Jarfor, och Opper-Coopman Herr Hensmy, alla tre ledamöter i Regeringen, samt Majoren Herr Du Prene bdra nämnas dernäst, såsom war Nations synnerlige wänner.

Ni träffar här tre slags anfiaten, utom de hwita: Gulbruna Hottentotter, beckswarta slafwar, och blackote blåningar eller Europeiske Jämtungar med någon swart Demoiselle. Hela swärmen är hednisk.

Hottentotterne, landets naturlige inbyggare, äro ansedde såsom frie bundsförwändter, och kunna äfwen bli borgare i Cap, då de antaga Christendomen. De fleste hafwa dock dragit sig från udden, djupare inåt bergsbygden, bihållande hellre sina fdrfäders wilda lefnadsart, än de hårma Europeernes konstlade seder. Holländarne äro mycket månne om deras omwändelse, ty de löna en hel Zicktroster, som fdrättar Apostlaämberet bland dem. Men oakadt detta deras kostbara bemödande, älska de på lifafullt sitt gamla hedniska mdrker. Dändeligen swinaktiga skola de wara; men att deras Pappar eller Offerpräster wid brdflöp och begrastning

gar stånka helgelse fring på de närvarande med deras eget watten, såsom några Tyska resebeskrifningar förmåla, sades mig wara distadt.

Slafwarne, större delen köpte på Madagaskar, äro inwånarnes dyraste hushåll. När egendom förtryttas, följa de med såsom annan boskap. En slorna utom och inom hus fördrättas af dem; ty frun med sina döttrar synes fastwuren wid Thebordet, och åtager sig ingen ting. Hela slägtet är smått och swaglemmadt. Jag här sett fyra af dem omkring en börd, som en enda Dalgöfe hemma skulle fasta på skuldran, dem sjelfwe inberåknade. Detta råknar jag härdrå från deras oordentliga och otidiga sammangång, ofta på 12:te, 13:de året. Så oförswarligen lemna husbönderna dem uti deras hedniska uselhet. Hvilka Holländska samwesten! Skall det bli någon rass afwel, måste en Europé wara med i spelet. På den grunden anser och wården såsam en synnerlig höflighet emot hans ringa hus, om hans gåft tåcles förålska sig i något swartöga; ty den som utwidgar hans slafwinnor, utwidgar tillika hans egendom. Engelsman tar sig ibland a dear black sweetheart, och den beleswade Fransosen försummar aldrig att culbutera aux pieds de sa belle brune; men mine heberolige Landsmän tänka på ett mera ädelt sätt.

Hvilken tycker ni är swartast, hennes hud eller deras gerning? Bland de hwite finner man folk af allahanda tungomål. Millicen wittnar i synnerhet om själhandels flor i Amsterdam.

Hundra gåldbundne uslingar begråta här under Mussketen en liderlig ungdom. Förträffelige Hollandare! Ingen ting är honom onyttigt. I Europa drifwer han köpenskap med Christna själar, och hos Japoneseerne såges han taga laferade granlåter i afträde för troshökännelsen. All ting,

ända till vår Herres rågn, förstår han wända till penningar; ty om ni kommer till Silltornet i Amsterdam, skall ni träffa sex, ätta Jagter, byggda endast för wattenhandel, till förtigande, att aldrig någon rågnskur får passera deras taf, utan att erlægga dem tull; såsom de låtit ofwan husen upprätta blybeslagna altaner, för att quarhålla rågnet.

En del af Franske flygtingarne, efter Mantissa Edictets upphäfwande, blefwo här emottagne, och bo fursteligen i bälderne inåt landet. Deras fruns timmer äro de ryktbaraste skuheter på denna sidan af Afrika.

Lyskarne utgåra hälften af folknummern i Cap, och äro Lutheraner. Redan länge sedan hafwa desse samlat fond till egen kyrkas byggnad, men icke kunnat erhålla tillstånd att företaga densamma. Okegriplig politik i Handelsregering! Detta är orsaken att de städse efterfråga Lutheriske Präster, när skepp anlända. Förbundo och vår Presbiteriant denna gång att skrifa och predika för dem, på deras språk, hwilket han och gjorde, och bekom derföre 50 Riksdaler i offerpenningar.

I staden är endast en kyrka; på landet ha de fyra. Wid den förra ädnar Kompagniet tre Pastorer, och de senare ha hwar sin. Deras inkomster äro så öfwerflödiga, att Präst och rik kan räknas för ett. Här som i Holland äro alla like: Det ges ingen rangskillnad i andeliga ståndet.

Efter mitt ögonmått är staden så stor som Gøttheborg, men hvarken så tätbyggd eller folkrik; ty antalet af innewånare sades mig icke öfwerstiga sextusen. De förnamare tala fransyska. Någre kunna engelska. Holländskan och Tyskan äro hufwudspråken.

Fortsättning.

Eadem non omnia Tellus. Ovid.

Capsta Trädgården förtjenar en botållskares uppmärksamhet, så väl som en hushållares. Det är ett nöje till att se, huru artigt den tresne Holsländaren wet att förena det nyttiga med det angenäma. Å ena sidan förser han Compagniets ankommande skepp, tillika med en stor del af Staden, med tillräckliga grönsaker af alla slag; å den andra bopnar han för wettgirige Naturforskare ett rikt förrådsbus af rora växter från werldens fyra hörn. Ållskar ni frukter, så har ni dem utsökta; behagar ni spatsera, finnes ingenting nöjsammare. Jag kunde ej utan förundran betrakta stora obändiga Ekar, twungna tillhoppa i lydiga häckar, och konstigt betäckte gångar. Franska trädgårdar, i synnerhet de som uppvurit under den ryktbare LeRostrers hand, äga flera och mångfaldigare firaster, men mindre wäsentlige förmåner. De synas gjorde för ägat allena; när denne fan hugna alla edra fem sinnen. Djurgården skaffar åskådaren en angenäm diversion i sina betraktelser, förmedelst en underlig hög sällsamheter. Strutsarne, samt en fagel kallad Secretarius, roade mig mest ibland dessa.

Men så äger och Cop, utom detta spatserstället, inga offentliga lustbarheter. Bållhus, Opera, Maskerad, äro här icke ens kända till namnet; och det som ädr synas ännu mer obegripligt, ingen Kållare, intet Koffehus, ingen Billard, ingen Nyhetsklubb finnes här. Jag undantager några Krognåsten för matrosar. Detta ger orten utscende af en ödemark, när man kommer ifrån ett folkmyrlande glädtigt Europa. Efter två dagar är all

ring gammalt. Umgifwen af ett bebröfligt enahanda, känner man sig tom och ledsnar. Den som söker något mer än äta och dricka, triffes här icke länge. Magra umgängesämnen, ställda i en utnött hwardagston, eller inifrånka inom en plågsam squallerkrets, sätta en främmande ur stånd att bdrja en galant och artig conversation. Holmländarnes språklåda är alltför fattig. Besöker jag Myn Heer, så heter det både i dag och i morgon, röf en pipa, drick ett glas. Driftar jag mig fram till Mefrouwe, en förlamad stolprydning, som med händerna i kors hwilar ett par obrusfade ben öfver ett fyrfat, (ty lättjan är alltid frusen,) så gnäller hon ett ewinnerligt Köppje. Th^o, Myn Heer! och när jag tager honom emot, råcker hon mig en smula flinthårdt Candisocker, litet som hennes bgnasten, hwilken jag efter hennes eget sparsakuma exempel af höflighet måste bruka både till denna koppen och tre efterföljande. Bjuder hon mig Caffe, så är det lika så slätt som hennes The. Säger jag henne ett wackert ord, swarar hon med en platthet, eller ropar efter en spott-back. Har jag en snygg dosa, eller någon annan artig nipp, begär hon med en osmaklig tilltagsenhet att få se honom, smilar med ett par lyftna ögon, wänder honom emellan fingrarne, och dnskar åga en dylif; kan och ofta stoppa den i fjortelsäcken och skratta, liksom hennes nådiga grimacer skulle wara mig en tillräcklig ersättning. Med ett ord: Fruarne äro det odrågligaste jag såg på Cap; höll mig derförde hållt i manswrån, hwarest jag åtminstone kunde ddlja mitt misöndida ansigte uti en molnstod af dammande knasterröf.

Uran att wara beleswad, är Holländaren ganska fruserlig. Med pipan i munnen och en hatt på sig, som mindre synes betäcka än uppsluka hans

öborstade hjesa, finner ni honom midt i en Fruns
 timmers cirkel kunna föresnacka en hel hop Franska
 gronlåter. Råken, som i stora utvidgande hwirflar
 dammar utur hans begge mungipor, kunde snart
 inbilla er att han belågrade de sköna med tofspun-
 dingar, och så framt icke deras tindrande ögon,
 lika stjernor om natten, uppstrålade denna fördunk-
 lade Horizont, skulle ni behöfwa wägleda er med
 händerna. Wid bordet åter, beledsagar han hwar
 matbit med en höfslighet, och intet glas tömmer han
 utan en flod wälmenta sundhetedsönskningar. Aldrig
 ser ni honom spotta på golfwet; aldrig stiger han
 till måltiden, aldrig derifrån, utan att twätta
 sig. Deremot får ni ej förtryta, om han kastar
 ett par sjelfswäldiga ben på en stol, och så vidare.
 = = = Hwilla kruserliga bönder! Deras bordanrätt-
 ningar äro mera granna, än solida. Fyra Swens-
 ska rätter gifwa mer föda, än 18 deras; ty de
 bestå mest af frukter och grönsaker, hwilka till
 slut äro lika så bedröfliga för gomen, som deras
 måltidshöfsligheter för drat: Smakelich eeten,
 Inclinatione, Gesondheit, m. m. Det rorar mig
 att ihågkomma Baron Hollberg: „Holländernes
 huuse,“ säger han, „äre skidne af luttert renfär-
 dighet; ti de spotte ej på deres guld, men satte
 bordene fulde med spotte=kruger.“ Icke mindre
 artigt är en wiß Auctors uttryck om Holland:
 C'est un país. ou le Demon de l'or est cou-
 ronné de Tabac, assis sur un thrône de Fro-
 mage.

Kap. 6.

Afhandling om Skönheter.

Ingenium movit sola Corinna meum.

Ovid.

Nyhetens behagligheter äro tjusande. Neptuni ynglingar, som lång tid omvältat på waturiket, komma i land, och mena sig finna en ängel i hwar fjortel. Huru många o! och ack! blefwo icke framsuckade på dessa stränder wid wår ankomst! Jag tycker mig ännu höra echo deraf från de medlidande bergsklyftorna. Stackars gofår, de behöfva icke se mer än fluggan af en quinmolekamen för att bli förtjuste, och jag skulle beklaga dem, om jag ej wistte, att de med samma lätthet kunna falla, som anfyra.

Capiska flickor äro tååa, dock inga Gudinnor. De ha den förmån framför andra, att de aldrig brännmärkas af kopporna; ty dessa kunna här icke se, om icke någon gång öfwerbragta med främsmande skepp. Ett af de Danska hade på det sättet för tio år tillbaka, minskat stadens folknummer på 2000 lif. Men smittan har aldrig kunnat spridas till landet, hwarest de wid sådana tillfällen bortflytta. Med Europeisk uppfostran och mera omgång med den stora hyfsade werlden, skulle de kunna bli fullkomliga fruntimmer; men äro nu i brist deraf föga annat än snutfagra landsdäckor. De ha en blommande färg. Denne är dock merendels så litet waraktig, att de som woro wackra i fjol, äro fula i år. Uppdragna till att göra intet, råa och utan werld, bli de slåta matmödrar, och dottrarne efter dem lika så. Jämförelsen med våra, besynnerligen upp i Sverige, skulle alltför mycket beskugga deras målning.

På mina resor har jag sett många Nationers
 Fruntimmer, och det med märkande ögon. Jag
 har alldrig varit lycklig hos de Swenska; kan så-
 ledes icke vara deras anhängare af erkänsla. Men
 icke dess mindre tvingar rättvisan mig att lämna dem
 företräde i sdnhet för alla andra, så snart man
 talar i allmänhet.

Ja tacka Swenska Sdn! jag måste det bejanna;
 Den mullwadssögon bär uti en hornwärd panna,
 Hvars ömfeliga smak kan finna någon ting,
 Som öfwerträffar er på hela jordens ring.
 Er hy, så frist och ren, som lusten den I andas,
 Är likt ett blomsterfält, der ros och lilja blandas.
 Att samla i er bild allt wackert, sött och dmt,
 Naturens rika hand sitt hela förråd tdm.
 Om altar bygges mer åt någon dödblig quinna,
 Blott för en Swenssk, jag swär, mitt rödkwärl skul-
 le brinna.

Att wackra flickor se, gick jag all werlden om;
 Men inga råtte jag, förr än jag återkom.
 En Engelsk mö är sdn, jag tillstår utan smärta,
 Men har för mycken snö i anlet och i hjerta:
 Du ser en snöhwit kind, men purpurn saknas der,
 Och alltför liten eld i hennes ädrov är.

En Franssk har tåckhet nog, men konsten är för
 mycken;

Naturens wackra wärl förbränks i lånta smycken.
 Lag smink och puder bort, så har du trollet quar;
 På närstånd är hon ej, hwad hon på afstånd war.
 Det mera Södra sdn, är snömos helt och hållet.
 Det är så hjertans flent, så hjertans dmt och
 fjället,

Det wisnar när det rörs, som blomman på en
 äng:

I billet går det an, men ej i hustrusång.

Hit råknar jag hwar enda Må,
 Som bor ibland de Capsta bergen;
 De äga intet mer än färgen,
 Och den försmälter liksom snö.
 För en gång kunna de gå an,
 Men jag vill ock må wäl i längden;
 Där alltså ej i denna ångden
 Wli någon hustrus man.

K a p. 7.

Om den Musikaliska Wamsellen.

Saxa ferasque Lyra duxit.

Utom bygden är ingen ting, som mera flåder de
 sköna, än Musiken. Denna wetenskap borde i mitt
 tycke wåra deras egen. Den syflosätter himlens
 änglar: hwarföre ock icke jordens? Naturen synes
 ha byggt dem dertill. För hwad ändamål ha de
 sina små wiga fingrar, tillika med en bjelig och
 tjugande röst, utan för att drilla en Herdesång wid
 Claveret? Med en finare hud än mänsklighet, äga
 de ock finare känslor, äro mer i stånd att taga
 mot intryck af det ömna, det läckra och behagliga.
 Hela deras froppsbyggnad är musikall. Betrakta
 den wälwårta Clorinda! Hwad är det icke för
 ett behagligt accord i hennes person. Från hjesan
 allt neder till det lilla lefande fotabjället, finner
 ni ej annat än sammanstämmelser. Ett par eldi-
 ga ögon, som täckt accordera med sina begge smals-
 penslade hwalsbågar; en rund pannå, fullkomligen
 påsande till hennes fylliga kinder; en leende rosens-
 läpp, en nått haka, en hals, ett bröst, en hand
 = = = Alltihop, det ena efter det andra, wisar er
 den allbrasdtaste likstämmighet. Hela gestalten är
 en lefwande Concert. Piporna i ett Orgelwerk och

strängarne på Violon, stämma icke bättre tillhopa. Ho ser då icke, att naturen ämnat de sädna till musikanter? Claveret, Lutan, Flöjten bbra lyda dem. Basongen, Trumman och Trumpeten äro för det starkare mankötet.

Hwad förmåner skulle derifrån ej tillflytta den yppigare werlden? Huru många mindre artiga tidsfördrif undvikas? *Trocosa*, den yrhättan, skalar staden ikring: antingen leker hon bort sin mans egendom på Valer och Bållhus, eller squallrar hon äran af sina grannsysstrar i snicksnackande quällmötet. Den stilla *Sapho* deremot, ofredat ingen, utom sina tangenter. Med ett hjerta, lika så muntext, som hennes musik, åger hon glädjen, utan att söka den på andras tröstlar; och när ni hbr henne ensam, eller i en samling af utvalda wänner, twinga ur Clavesinen allt det älsfwärda, som är i henne sjelf, skulle ni tycka Er se en ängel i menniskjohamn.

Drpheus kunde rdra stenar. Med Lutan ramde han Tigrar och Cerberer. Huru mångens ung *Sapho* har icke en *Cerberus* i sin egen Mam? Trumpen, twär och stampande, kommer han hem om aftonen. Hon möter honom med ett leende öga; det rör honom intet. Hon klämmer en klagande ton ur Lutsträngen; det hjälper; iser upplenas. Hans grymma panna mister den ena fåran efter den andra; och innan hon hinner afklådas, har hon förwandlat sin tiger till det aldraspakaste lam. Lustig som ett *Allegro*, stiger han i sång. Den ärbara *Sapho* följer honom, och fåster sparlakanen ihop med en knappnål.

Deßa betraktelser gdr jag till äminnelse af en angenäm afton, som wi hade hos min Herr *Hemmy* i Cap. Hans döttrar woro snälla *Kapellmästarinnor*; i synnerhet öfwertråffade den äldsta. De

hade hört att vår Supercarg skulle vara stor musikus, och långtade tåsla med honom. Han kom och var glädjen med sig på fingerändarne. Första försöket skedde på ett litet täckt Orgelwerk. Flickorna blypnade leken och tillryckte sig allas förundran. Sedermera förbundo de vår förbemänte Herr Supercarg att sätta sig, och tänkte öfverräcka honom med deras fränligaste notpapper; men skalkstycket lyckades dem icke. Så mycket de vunno på honom med ett par bruna täckare ögon, så mycket forlorade de denne gången på wiga fingrar. Detta tillstodo de sjelfwa, ehuru han bemödade sig att intala dem motsatsen. Dernäst flyttades musiken till Clavesinen, hwarest man likaledes tåslade om företrädet. Mellanåt hördes en klingande harpa ur förstugugången. Jag wille se den David, som knåpte så angenäma toner. Jag kom, och härren reste sig på min peruk, så stygg såg han ut. Det war en swartlurfwig Virtuos från blåkulla, en Batavia-slaf, som icke wisade mig något hwitt, mera än två dusin grinande tänder. Flickorna hade ställt honom der, likasom i försåt för våra lystrande öron. Denne allskwärda busen bragtes in att accompagnera den älska Mamsellen, och det blef en förträffelig Concert; ty hon sjöng tillika. Alldrig såg jag mera glädje på min Kapstens ansigte. Han tyckte nästan mer om den swarte Musikanten, än jag om den hwita. Det kan också ingen neka, att han war en snäll satan. Till att å ena sidan betrakta denne buse, med tio beckswarte ramar klämma ut strängarne de allbrasdraste samtljud, stundom i ett fullrande forte, stundom i ett bortdånande piano; och å andra se Fruntimret flyga tangenterna fring, slå en täck drill med munnen, och förlångan med fingren, samt rulla långsamt ett par ögon, hwilka uttryckte allt det öma som war i

sielfwa musiken; det war ett uppträde, som länade mig i owisshet, antingen mina ögon eller mina öron åtnjöto måst.

Tredje omkretset skedde på en Handcitra, hwar på förenämde Wamsell med en penna raspade accorder till ett Herdaquade, som hon sjöng. Wi lifsom uppsågade henne med ögonen. Flickan war ordinärt wacker; men det är wißt, att musiken gaf henne tåckheter, som en blott skönhet alldrig kan äga. Fingren tryckte strängen, strängen wäckte ton; tonen gick till hjertat, och hjertat lyfte i ögat. Det war ett ljust accord i hwarje lem, och när jag tillägger, att hon war bland de rikaste såntor på Cap, lär man finna, att hon skulle äfwen så wäl accorderat i hustrusång. Jag ärinrar mig alldrig denna quäll, utan att framsucka Amarantordens; *Dolce nella memoria.*

Kap. 8.

Ett Wille för mine Landsmän.

Respice, quod non et.

Horat.

Swenskar äro andras apor af blott höflighet; liksom i den delen Tysskar och Danskar. I London låte wi luggen hänga i pannan. I Paris gå wi med hatt under arm, i Amsterdam med stora byxor. Wi följte den gamla enfaldiga grundsatsen: „Stick fingret i jorden, och smaka i hwad land du är:“ antage följakteligen alla bruk, ända till de orimligaste, på de platser der wi anlände.

Denna öfwerdrefna beleswenhet är åtlöje wärd. Ingen nekar, att en främling, som njuter skydd å utrikes ort, bör underkasta sig dess lagar, i försefallande politiska händelser. Men denna förbin-

belse sträcker sig ej till seder, flådedrögt och tänkesätt. Skall jag klämmas att låsa till bords, efter Engelsman ej gör det? Skall jag ta mjölet ur munnen på mig, och strö det i håret, detsamma att en fåfång Fransos brukar så? Böra våre skeppare iakttaga samma ordlösa bruk som en plump Holländare? Det wore ju det samma, som att säga mig: När du kommer till Java, skall du sitta på hårlarne och tugga Betel: När du är i Ryksland, skall du suppa dig full och äta hwitlöf. Nog kan jag bli mått utan ett smakelick eeten? Icke behöfwer en Swenssk pumpa sjukdom i sig för Hollandarnes Gesondheit? Hedrar det mig, att sitta midt i en fruntimmersring med pipan i munnen och hatten på hufvudet, alldenstund sådant anstår Capffe Galanter. Nej, jag will ej en gång antaga deras artigaste moder, som är att hålsa fönet med en trefaldig kyß, ndr man kommer eller går; ty, huru mången måhwuren darrande fåringhaka är icke med i räkningen? När ni kyßer henne, måste ni frukta det någon af hennes anletes färör meddelas er genom anrörandet; till förtigande af den fara ni löper, att ge hennes hofälliga näsa en slakfida. Hwad åter angår den yngre, så är det bara en liflös hudnalkning utan eld och styrka. Lacka will jag en kyß i Sverige. Jag får honom sällan, men då jag får, känner jag honom ända ned i stortån.

Mine Landsmän gjorde sålunda rätt wäl om de städse höllo sig till sine hemseder, synnerligen, som dese äro en förnuftig medelwäg emellan Fransmannens öfwerdrefna artigheter och Holländarnes plumpa rättfram. Engelsman är Engelsman, ehwart han kommer; hwarföre icke wi lika så? Lefwer jag som jag är wan, så bli mina manerer otwungna, lätta och naturliga. Går jag derifrån,

lyckas jag som Upan. i läckperuk. Mån ej Myne H-eren skulle göra oss samma tjänst då som nu? Zwifwelsutan. Ty när upphöra de att älska Piasstven? Det är redan för mycket höflighet att wi tale deras språk, emedan de alldrig lära wårt igen. Jag för min lilla del har budit till att wara Swenskt öfwer allt.

Söndagen efter Pingst. woro wi samtelligen färdige att återresa till Skeppet i Bayfalso; men en wäldsam kolik, som samma tid fåstade Supercargen wid fången, förorsakade några dagars uppskof. Emedlertid för andre Assistenten och jag förut. Skjutsen kostade Tolf Rikdaler, då jag i Sverige kunnat för två plåtar komma lika lång wäg. Så oförskämt tar Holländaren för sig, när han åger tillfälle. Mycket är wagnarnes dyrhet skulden dertill; ty en ordinär Gutwang på Cap kostar hela 400 Riksdaler; men hyran är icke des mindre alltför grofshuggande.

På wägen besökte wi åttskilliga wackra landtgårdar. Allestädes mötte oss glada ansigten. De som bo på landet njäta sig med ett ärbart namn af Bänder, ehuru de kläda sig såsom Borgare, och lefwa som Adelsmän. Trefnad och öfwerflöd grönska omkring deras boningar, hwilket följaktligen sätter alla drycks- och matwaror i ganska lågt pris. Orten Constantia, der förmodeligen präkas de Hufsigaste winer på werldsrunden, förö wi tätt förbi. Des låge wid foten af en ruad bergås, som skyddar planteringen för Östlige windar, tillika med sjelfwa jordmånens beskaffenhet, lärre wara orsaken, att denna slags winwärt ej förekommer på andra ställen; ty man har försökt att utwidga den annorstädes, men fruktöfvt.

Med aftenen anlände wi till Byn till Kommandör Kirstes hus, hwarest wi funno våra quars

lämnade kamrater i full dans med der warand flickor, såsom i nästa Kapitel skall förmålas.

Kap 9.

Spelmanni guidite Gigas.

Lust. Stud.

Hola! Bröder! Så tappert J brufen fotabjället! Stampningen torddnar halfwa milen från Er. Man hade så när kunnat inbilla mig att sjelfwa gråbårgen dansade; = Låt mig se Edra Nymfer, så skall jag säga Er min tanka om dem = = =

Är detta Kommandörens dotter G st? Hon är en tåck unge, rosig som morgonrådnan, eldig och fri. Se bara när hon ler, huru skalken lyser tillika ur bgonen, och ur ett par små alldrakåraste hål på kindbenen. — Men fy! nu storstrattar hon. Det kläder henne intet. Hela det lilla köttbelåtet Kafas deraf så erbarmligen, att Ni känner gungningen deraf ända ned i tilljan som hon står på. Hennes ansigte bildar wällusten för mig, men dger ej det höga och förnåma, som kan befalla en äskådares wördnad: alltså räknar jag henne bland de Skönheter, som bättre kunna winna ett hjerta, än behållat. Dansmästaren skulle desutom ha skam, som icke satt hennes underrede i bättre stic, ty Ni märker ju, att hon går som en gås, med inbdjda tår. — Icke heller äro alla hennes manerer artiga. — Nå, nå, mine Herrar, tycken ej illa wara. Jag säger bara min mening. Ni må gärna kalla henne Gudinna, om så behagas.

Widare: hwem är den lilla flickan med de blå bgonen? Den förmodna Miss Hörter från Cap. Slappertement, det är den regelbundnaste Skönhet jag sett i detta landet. Hwilken tåck wårt, förz.

gnad med ett ännu tåckare ansigte! Jag måste besfrakta henne en stund. Wet Ni hwad jag tycker, mine Herrar? Hon är ful af alltför mycken fårgring. Det är en blomma utan luft, eller snarare, en wacker målning, som fågnar ögat, utan att rödra hjertat. Ge t e med sina små lyten behagar mera. Så går det. Naturen i sina wärk lyckas alldrig mindre, än då den brukar cirkel och måttstäck; lif mig i den delen; ty jag skrifwer alltid illa, då jag will górat rátt wál.

Den långa Mamsellen, som står der hos den Holländske Styrmannen, och wiskar tobaksröken från sig med näsduken, hwilken är hon? Miss Anett, Kousin till den förra. Det är en tolfspundare. Wet Ni, hur hon förekommer mig? Jo, jag finner henne lif de Capiska fåren, hwilka äga sin mästa wig i swansen, och fylla grytan båts tre, än de förndja smaken. Stackars fånta! Hon är intet ful, men har för mycket af en ärbar Matrona, till att kunna fallas en tåck Flicka.

Deßa tre hjertungar woro egenteligen bakens prydnad. Det war en glädje till att se dem med inböjde fötter traswa en hop Kontradansar, och figurera fram och tillbaka med akterspegeln, medan wåre Swenske gåfar midt emot gjorde sitt bästa. De förra förstodo icke mer af dansen, än sjelfwa cirkelarne, och de senare hade ännu sjöflingringen i benen. Icke desß mindre förbundlade wåre oändligen de Holländske; ty en Bataviafarare, som från Amsterdamb ankominnit i Bayen tillika med oss, war här närwarande med sine Officerare. Deße sutto förgátne i en wrå, medan wår beställsamma ungdom, lika som humlor kring blomstren, höllo ett stojande colorum med nymferna, och åts njöto utmärkta företräden.

Wine Landsmån har jag på åtskilliga ställen

funnit vara lycklige hos främmande Fruntimmer, Fransosen, säga dessa, är alltför nådvis och smalbent; Engelsman är bättre wuren, men butter och påckande. Swensken deremot, tillägga de allrasästa munnarne, har förenat i sin person den förres arthet med den senares wärt. Tusande smickes från en sån läpp! Till erkänsla måste jag också tillstå att de äro täcka som ånglar; ty huru kan jag kalla den ful, som säger att jag är wacker.

På detta sätt hade wi hwar afton en bal. Jag anmärkte såsom något besynnerligt, att de som woro gifte bland oss, fingo måsta sjelfswäldet bland flickorna. Men Ungkarlarne måste så godt som slå sig till sine förmåner. Dumma statsgrepp! Liksom ingen erfarenhet kunde finnas, utan inom ågta ståndet. Detta gjorde till slut, att äfwen wåre orafade piltar började försätra att de hade hustru, barn och bohag, till upphjelpande af sin credit hos dem.

Tredagen derpå kommo Supercaren, förste Assistenten och wår Commissionär Le Fevre från Cap: dansen räckte äfwen den aftonen; men förbermålte Herrar, så wäl som Kaptten, funno räkningsgarnes afflutande angelågnare, och hade den hårdbeten att ge de nigande nymferne ett grymt affslag, då de uppbödos att deltaga i glädjen. Sådant kunde ej annat än förtryta dessa, hwarföre de odlade sina hufwuden tillsammans och utstuderade ett håmbplan, som lyckades dem förträffligen. De låto fördubbla antalet af fiolerne, bragte på benen allt hwad lif och anda hade, stojade, trallade och stampade slångpålssor så låckt, att pennan skakades de andra ur händerna, der de sutto. Ni skulle trott att jordbäfning war i hela huset. Stolar, bänkar och bord, all ting syntes bli lefwande, för att understödjia deras affigter. Supercars

gen skulle räkna, och råkade i förvirringen skrivas en siffra och en not om hvarannan. Kapten årenade göra en ritning på klipporna kring Bayen, men alla hans klippor mislyckades; den ena blef lång som en basstol, den andra rund som en styfs fjortel, den tredje helt och hållet en fruntimmersflo. En stark vindkula från Alextas förbiswångande råb, kastade dem alla, tillika med blåckhornet öfverända, och förorsakade en total ljusets förändring i den vrån. Den arme Le Fevre wille sammalunda sätta pennan på papperet; men handen tycktes hålla samma takt, som flickornas fötter. Han stack fingren i bronnen, han stampade, han bad, han swor. Ingen ting kunde hjälpa. Han flyttade sig undan i ett annat hörn. Dansen följde honom äfwen der. Han antände sin pipa för att röka bina ifrån sig. Allt förgåfves. Den stackars mannen blef till slut så förvirrad, att då han skulle uppläsa sin skuldfordran, och säga hundra Riksdaler för får, hundra för getter, kapuner, citroner m. m., blef det icke annat, än hundra Riksdalar för spelman, dito för kontradansar, noch för stråkar, o. s. w. Med ett ord, våra hämdgiriga Amazoner wille icke lystra till andra fredswillkor, än fästningens uppgifwande på nåd och onåd. Fienderne nödsakades ändtligen utgå ur sina förskansningar bakom skrifbordet. Deras arsenaler af blåckhorn, sanddosor och pennor gåfwo till spillo, och de sjelfwe fördes i triumf kring alla gatorna i en lång kontradans. Det war ett nöje att se vår åldrige Befälhafware löpa kapp med en lifådrig Fru Kirst, och ännu mera, att se den stackars Commissionären i Alciras obarmhertiga nås war göra en perforcejagt. Supercargen, såsom opåslig, Hundslapp; men alle de

andre måste springa gatlopp hela natten, under de skönas näsdufar.

K a p. 10.

Myttigt att läsa för alla Sjö-Galanter.

Spolumeam Dido Dux & Trojanus eandem Deveniunt,
Virg.

Jag förgäter aldrig hyru jag af en händelse, råskade, såsom en annan Acteon, att öfverraska Diana samma afton. Jag årnade gå ut, och och råfna siustjernorna, när i en hast en skänd röst bakom förstuguddren hördes framsucka: O! my dear, my dear! Nyfikenheten låckade mig att stå på lur; jag lade brat till, och uppsnappade några fragmenter af en kärleksförklaring, som wäl war den artigaste i sitt slag. Men hwilken Damon war, wille jag ej utgrunda. Det mins jag likwäl, att han suckade ett ord Swenska, ett ord Engelska, ett Holländska m. m. Charming creature, ick ljuge nicht; Ick love ye, with all min kart. = Give me a kyss för min hund. - My dear. Här parerades en smula, och det låt lika som två skulle kyssa hwarannan. Jag lystrade vidare, och jag hörde en annan finare stämning: ach, myn Heer, Yebeent een schelm; - de Ostindische Leiude is niet veel te vertrouwen -- go! go! niet mehr, ik heb ye iwee gegeewen. Men den andre syntes ännu icke hågad att rymma fåttet, utan swarade sakta: no, no: my sweet jongefru, ye hebb me sewen kysse versproke, - ye maet me for den hund betale - one more - that war moi one more, one more, och sålunda blef icke annat än one more, hela långa stunden, ända till des hans moy jonge frawe myktes bli ond och såde; Wat!

Sebaam ye ju niet? Ik blywe qwaat. — yd besmeet my de mont — foy! ye buent van dag niet gerasseert. Hoe veele sonties sall ick dan voor en hond geewen?

I det samma fnarrade den squallersamme ddrer haken, hwarpå hon hwissade: st! st! go, go mal-le portrait - go, go, my modar kotat. Mamma kom intet. Men jag kunde ömdyligen bärga mig för skratt. Och det war orsaken att de begge två, hals öfwet hufwud, lupo undan, lämnhande i brådskan en rosig nåsduf efter sig, märkt G. K.

Sällan winner man något wid dylika öförmödade upptäckter. Uet åön öfwerrassade Diana i ett bad, och blef förwandlad till en hjort. Icke bättre lyckades jag denna gången; ty då jag efteråt bar nåsdufen tillbaka till min Diana, och begärte såsom deltagande i hemligheten en kyss för mitt synd, fick jag endast en örsfil för min mōda: I harmen skall jag och utropa hennes namn för hela werlden: Det war den elaka Ges = = = dock nej, jag wet ingen större synd, än squallra på flies for. Jag stoppar min örsfil i fickan och tiger, förmanande hwar och en snapphane som lurar i portskjulen efter Grunttimmershemligheter, att af mitt och Uet åons öde taga en hålsösam åtvarning.

Derentot kunde jag wäl ha hjerta att förråda den tōde öfwerracken, af hwilken jag såg en flit i månskenet? men det hånder ibland, att den som rdjer en annan blottar sig sjelf. Derfdre såger jag ej mer, än att han hade skänkt henne en knåhund eller en knåhynda, och att denna Herr knåhund, eller denna Jungfru knåhynda, skulle med fygar, eller efter Holländske myntfoten, med Soenties återgåldas. Huruwida han efteråt har wunnit för hōjning i procenten, skall jag ej kunna berättat.

Efterkommande Ostindiefarare till tjenst kungdr

jag alltså, att de som längta att lyckligen skjuta ett hjerta, bära ladda med knåhundar. Alla Bayens Fruntimmer besökte oss om bord en dag, och lupo hwar hytta igenom, för att uppsnappa dylliska waror. Commendbrens dotter hängde wår Öp- perstyrman i råckskjortet midt på däck, och wille ge förskrifning ifrån sig på 52 S. enties, för en liten svart hundwaluta, som han hade med sig ifrån Sverige. Men hwatken hennes bönfallande nigningar, eller hennes wällustiga rosenläppar, förmådde beweka hans redan intagna bröst. Wi hade två skeppskattor på Finland: huru ifrigt önska- de jag icke att kunna ikläda dem hundskin, för att ställa den stackars flickan tillfreds.

För likhetens skull med föregående ämne, will jag här bifoga ett besynnerligt bref, som en händelse bragte mig i händerna. Det war ställt till någon af Bayens Nymfer, och innehåller allt det ämna, som någonsin ett swällande sjöhjerta kun- nat frambringa. Författaren, hwars namn jag wärkeligen icke wet, lärer hört, att Capssa Fruntimmer, så wäl som alla Österländska i gemen, älska mycket en förblonterad stil, och derföre walt detta skriffätt. Jag tillstår, jag fick icke tid att affskrifwa mitt Original. Men mitt goda minne skall ersätta bristen. Ungefär lydde det sålunda:

Ma Faldsa Eldn hetsblomma!

„Dina ögons kanoner ha skjutit eld i mitt
„hjertas kruthus. Min skuta har stött på dina
„behaglighetsklippor, och bräckt min fallsinighets
„bogspröt, så att, dereft din bewägenhets wind ej
„snart blåser upp mina begärelsens segel, lär jag
„drunkna i min förtwiflans häftiga bränningar.
„Ja, skönaste Ängel, jag älskar dig mer än för-

„de=wind och piastrar. Tillåt mig berföre falla
 „mina önskingars ankar uti din goda hoppsubbe,
 „och med min kärlighets octant söka latituden af
 „din terra incognita. Dina ögons kompass skall
 „hådanefter utstaka min kurs, och din viljas roder
 „styra hela min lefnads fluta. Om du wiste hu=
 „ru din skönhets eld flammade i mitt hjertas ka=
 „bysa, skulle du säkert utsläcka den med dina ögons
 „medlidande wattensprutor. — Fjördenfull, min
 „Corall, war icke så hård som Romansklippan,
 „och krossa icke min brinnande älskogs glaslampa
 „under tyngden af din kall sinnighets isberg. Skie=
 „ka mig wacker några kärliga förfriskningar med
 „ditt brefs paketbåt, eller kom sjelf. Jag sänder
 „dig nu femton båtsfat fulla med hälsningar, och
 „förblifwer med ballast och branssel, i alla wä=
 „der, hela kompassen rundt om“

Min makelösas Majblommans

Undergifne Rösswin

N. N.

P. S. „Hälsa fader och moder. Jag önskar
 „dem dubbla Ranzoner af allsköns wälsignelse.
 „Farwäl.“

Brefwet war skrifwit på Holländska. Och Lä=
 saren tör gissa, liksom jag, att han dermed endast
 haft i sinnet att bry sin sötunge.

Kap. II.

Om Sigonius och Hasenskräck.

Måndagen d. 13 Junii war man klar öfwer allt,
 och tog afsked af Kommendören Herr Kirst, en

man, som förtjenar att nämnas med bebet. Hans
 artiga hus gjorde oss wilstandet i Woyfallo rätt an-
 gendamt, utom de betydande tjänster som han ut-
 sände oss wid provianteringen. Herrarne hedrade sig
 tillbåfa på ett sätt, som alltid gör Ewensta flag-
 gan wälförmien i denna hamn.

Åtta dagar wäntade wi på god wind. Denna
 ledighet utwände war Kapten uppå terastopparne,
 dels till att taga observationer, dels till att samla
 biter.

Emellertid hade wi besök af Holländarne från
 det andra skeppet. Bland desse woro i synnerhet
 två löjliga originaler, en passagerare till Batavia,
 som bedyrade att han öfversatt sju Rosis Båder
 på Arabiskan, samt en lustig Zicke-trooster,
 som behögade hetsa war Präst för myn confrater.
 Den fdere, lik en Dragon, som på ett wårdsbus
 prälar med hjeltebröder, dem han aldrig gjort,
 målade för mig en fullkomlig Hafensfröck, och den
 senare med en lurswig peruk, som syntes wara ärs-
 barn med hans lappade fullsjebräde räck, föreställde
 en wurnig Magister Sigonius till punkt och prick-
 la. Passageraren skröt med stora penningar och
 stöna slafwinnor; anmodade alltså Herrarne något
 hwar, att hedra hans hus med besök på Batavia;
 ty han wiste att wi aldrig kunde komma hit; försäkrade
 des att all ting, ända till hans favorit-unge, skulle
 stå dem till tjänst.

Ejuktrostaren, som hemma war Trögårdsmds
 store, beskref sitt andeliga Umbetes inkomster; höll
 war Präst i armen och bekräftade, att han ägde
 25 gyllens månads hyra, 500 drit i privilegie pen-
 gar, och desutom frihet, att föra ett quantum bränn-
 win, en kasta tobak, med mera, hwarigenem han
 kunde fördubbla sina räntor, då löpenstapen hog

wäl in; wilsandes sedan weta huru mycket Swenska Kompaniet består voor de Geislickheit op syne skipe? Swarpå denne swarade: det war honom kärt, att Herrar Holländare icke bundo munnen till på oren som tröskar. Men hwad Swenske Sjöpräster angår, såsom deras syfla mycket differerade från Hollands Sjuktröstares, alltså handlade de ej heller med brännin och tobak, ägande desutom sin nödtorftiga utkomst, och mera trodde de sig icke höra begära, wäl wetande, att deras rike icke wore af denna werlden. Sjuktrösteren ryckte på arlen och drack.

Innan de gingo bort besågo de skeppet, och tillstodo, att deras kunde stå inuti wårt, ehuruwäl deras besättning bestod af 460 man, hwilke dock hälften woro Soldater, förordnade till Batavia. Undsligen togo de afsked och raglade till xelingen. Passageraren förnyade sitt förra anbud, under det han flåtrade sidan utdöre och pratade om sina sju Moses böcker och sina slafwinnor, äfwen en hel stund längre än wi förmodde höra honom.

Torsdags morgonen den 21 Junii gingo wi till segels, som förbemålt är. Seglatten gick fort och lyckligt, hwilket war of så mycket kostbarare, som kölden hade twingat of att bära winterkläder & nyo.

Darne St. Paul och Amsterdam, hwarigenom skeppen gemenligen plåga taga departure på Java, fann wår Kapten icke nödigt att söka denna gången, utan ställde fosan gerad fram, kommande dem ej närmare än på två, tre grader.

OXEADEN,

eller

Wördsamt Ureminne öfwer vår Norske
Dre, den wälbereste Herr Rölle,
som afled i Junio 1770, och jorde-
fästes i våra magar samma år.

Bovis omnia plena.

Virg.

Det är nu så länge sedan jag rimade, att Ni
torde inbilla Er, att min versädra sinat alldeles af.
Jag skulle och tro det sjelf, så framt jag ej redan
kände henne drypa fram ur ett par hål, som två
orhorn stängt i hennes damlucka. Jag skall säga
saken:

Mergonen efter sedan wi slagrat vår fiske
Norske Dre, inskickades till mig såsom Fastlagbris,
hans begge horn. Hwardera hade sin järskildra
påskrift. Det ena som war uppfylldt med skosmör-
ja, skulle brukas att rida på till Blåkulla i säll-
skap med Påskkäringarne. Det andra kunde jag
behålla såsom ett symbolum af mitt tillkommande
Åstenflapsöde.

Detta gaf mig anledning att anställa en betrak-
telse öfwer sänad. I synnerhet fann jag mig för-
bunden att uppresa en poetisk ärestod på vår af-
ledne Rölles graf, såsom billig erkänsla för den
andel jag hade fått af Herbhufets quarlätenskap.
Han war ett godt kreatur, och min reklamrat så
wäl som de andre. Mången Skald har stödt cy-
preker öfwer ett owärdigare lif, eller efter von
Dakins uttryck, besungit sänad i helgade grifter.

Bonus gemita nemus omne remugit.

Ad Sångmr! samlens hit, med svartbefläddas
tor!

Naturen tråbe fram i djupsta sorgeskrud!

Svart dga wandle sig till strida tåresprutor!

Jdrsträckes haf och jord för mina klagesjud!

I Africanske skogars fasa!

Ad Tigrar, hjälpen mig att rafa.

O qual! — Wår ore är nu ödd.

Du grift-poeters hop, som fått den ädla wana,

Att forgetoner slå, när mänskjosånad ödr,

Weskaga nu med mig min stora Köples bana.

Jag denna skilnad blott på wåra Hjeltar gör

Two ben ha edre, min har fyra,

Jag gråter gratis, I för byra;

Men begge skrifwa wi om nåt.

När I åt edra lik så höga stoder byggen,

Skall mitt då gråfwas ned i gldmiskans mörka
wår?

Nej, en Vizir, en Zar, kan wända werlden ryggen;

Men deras Drebrogd dock lika ewig står.

Kom alltså werld att höra;

Jag skall min sorgsna luta röra,

Wid en af edra bröders fall.

I Jutland blef han född utaf en fyrbent mamma,

Som aldrig smutsat sig med böndekreatur?

Nej, sy! af sådant pack ej hjeltar nederstamma.

Hans föta pappa war en adlad Herrgårdstjur.

Men Adel gör dock ej till saken;

Ett von framsför, en hjälm i baken

Jörbla ej en Cæsars dygd.

Här han nu dag från dag wid modrens jufwer
grånskar,

Bland Eocknens alla nåt den stbaste ungerswen,
Hans hjerta äger allt, och magen intet önskar.

Han wäret och får hull, fast Kerstin, Ruffens
wän,

Så må, som kon hon mjölkat hade,

Ej sällan till hans stora skade,

Stal bort hans mjölk åt sin galant.

Snart fullwärt wandrar han, att segerkransas
plåcka,

Från frodig kalf han blir en oförlitlig djur.

Lif Engelsman han will befalla, ta och påcka,

Men brukar aldrig frus, som små Fransyske
djur.

Han på en höft help flera quijor,

Än Skottar fågnat Swenska pigor,

På femtan år i Götteborg.

Men, ad, du grymma werld, du hñeltar snarast
fäller.

Wår ungdoms wackra wår ser alltför snart lita
stut.

Kill obestriftlig sorg för hundra Rommamseller,

Wår tappre Rölle blir en snöpt oduglig stut.

Hur många menskjordillar rusta,

Så stackars frun en gång får pusta,

Wid sidan af en dmkelig stut!

Hwad under om nu horn uti hans panna wära!

Hur mången twäbent bror bår dyllit ärestod,

Som kunde härutaf ta denna stora lära:

Att draga dem som han med sedigt tålmod!

Min wän! fast dina horn bli långa,

Wör du din hjälpbror icke stänga,

Men tig, och wisa ädelmod.

Wår oxes lif allt mer åt motgångsbranten lutar,

Han till en Norrman blir på nästa marknad såld;

Från sine Landsmän skild, de hederwårde Jutar,

Han öfwer Skogern for i Sarsars Ferrds wäld.

Hår sätts han under grymme drängar,

Får litet halm och mycket slängar,

Och grånar wid en gammal plog.
 Men hjälpen kom till slut. Hans nöd till Jofur
 trängde;

Ett flytande Kastell med trenne maste-torn,
 Som på en skyhögs topp den Swenske wimpeln
 swängde,
 Sam majestätligt fram, och stöt med skrot och
 förn,

Allt lotsar upp ur bergen jag,

Och litet lugn i Norge taga.

Här Rölle sin förlofning fann.

På Finland bragt om bord, han sälla dagar äger,
 Beständigt passad upp utaf en tvåbent bror.

Bland får och getter nöjd, i backen på sitt låger,

Han nu på milda sjön sin andra resa for.

Ehuru skeppet fullbuterat,

Har aldrig Rölles buk somerat,

Ebrutan små = = et cetera.

Till Cap han följde of, men ad mitt dga gräter —

Hans panna måste här för slagтарыran stå.

Hur många likar få gå hit och komma åter!

Hwi skulle denne blott så gruslig anda få?

Jo, egennyttan är vårt roder;

Wär ore fick af of sitt foder,

Allt foder bli för of igen.

Ad! Rölle, sof då stöt, ditt fall of nog bedröf-
 war.

Wi dele mellan of hwad fordom hört dig tikt:

En Jungman får din swans, Kadetten dina klöf-
 war,

En Skepps-Geeter ditt wett, din ränta hwem
 som will.

En Styrman ärfwer dina seder,

Och på det allom må ske hedet,

Skall jag behålla dina horn.

Männerna gifwo mig Rhabarber; derföre få de swälja dessa piller igen. Jag vill icke inblandas med andre deruti än dem, som hulpit till att få ta Fastlags-riset åt mig; ty jag har icke hjerka till att göra, som de Katholske Prinsarne med de stäckars Jesuiterne, skära alla öfwer en kam.

Kap. 13.

Om det lärariska hornet.

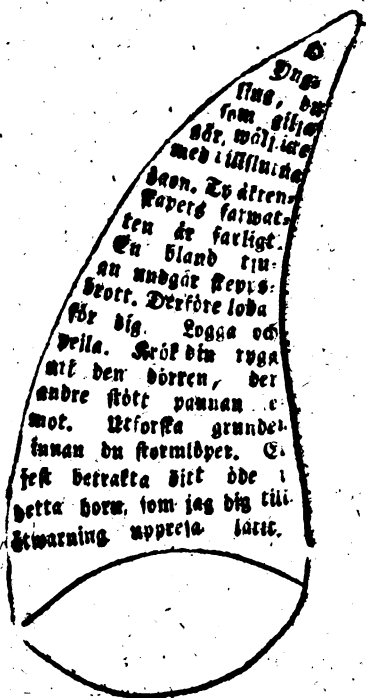
Dum femina plorat decipere laborat.

Den 15 Julii såg jag en Sjöbo, N. på papper i en tyll Resebeskrifning.

Den 16 blefwo wi från altanen warse två Lumlare, fiskar, som äro märkte med ett slags horn på hufvudet. De stodo upprätte i watten, och syntes smeka hwarannan. Jag frågade mycket en salbeligen hwad detta betydde, och fick till swar, att det war ett äkta par; ty Lumlare-slågtet förhåller sig in coitu liksom wårt. — Derföre ser Ni och, inföll S:son, som satt bredwid, att deras äktenskap äfwen i ett annat hänseende ofta likna våra; jag menar, de ha horn med sig. Betrakta dem.

Wäl! tänkte jag för mig sjelf. Då skall Lumlaren få en plats uti min Moraliska Naturalie-samling. Han skall uppstoppas och sättas bland mine Malefiter och Hajar, med följande läs

skrifte Stenskil, ingrafwer i hans märkvärde
horn.

Härligt fynd! Men huru skall jag förvara
 denna kostbaraklenoden; skall jag gömma den i
 glasflåp, eller lägga i Spiritus vini? Nej, dessa
 påhitt äro nu mera för gamla. Jag måste vara ny;
 Till den ändan vill jag insvepa min Tumlare i en
 vis uniform, och behånga hans horn med ett par

wäl betjårade sidsmansplagg; ty der är han i sitt råtta element, åtminstone wet jag intet förtal, som påfar en hornsig bättre. På uniformen skall jag, till widare upplysning, binda bröstbilden af en Ekogsfaun, lindad omkring hans begge horn, och skrifa derunder: Surgunt in cornua Lauri. Ofta medan Soldaten såttar och Sidsmannen seglar, så . . . så . . . Quos ego . . .

Fbregående händelse hade emellertid bragt solet på giftermål. Middagslockan ringde öf till bordet. Men huru skulle maten kunna stoppa munnen i ett så nära rörande ämne? Discursen fortsattes, och den som är nyfiken, kan inhämta honom ur följande

Kap. 14.

Allom dem till tjenst, som gilla gä.

Hwad är ett paradis, om man skall ensam bo,
Om man ej hustru har, den man kan sig förtro?
Ett genast älska hwem man der och hwar kan råka,
Är lika tokugt som uppå hwar lärta äka.

D. Spege's.

När jag friar, sade den ene, will jag icke se på flickan allena, utan liksom Zurlarne i hästled, underrätta mig om hela racen, tre, fyra leder tillbaks. Ly åplet, såsom ordspråket lyder, faller ej långt ifrån trädet, och fädrens laster fortplanta sig gemmenligen, liksom wisa naturliga lyten, uppå esters konturanderna. Wattnet smakar alltid af den jordamönen, hwarigenom det rinner, och när har man någonsin sett en frodig planta efter ett förderfwadt frö? Nej, fortis creantur fortibus. Säger icke Cornelius Nepos så, Herr Magister! Hå erjule tjänare! Cornelius Nepos säger så —

Uxor födas af Uxor, Uxor af Uxor. Dersföre will jag börja med att genomblåddra så noga, som möjligt är, familjens huelegender. Först skall jag undersöka, om sötta mormor haft någon fortplantlig främpa. Dernäst ärnar jag lyfta på sötta Morfars långperuk, och utforska om der inga märken finnas på hans panna. Sedermera stiger jag ned till min nådiga Svärmor, för att tillse, om på hennes ansigte träffas några brånwinsrunor, som kunna gdra mig slägtens nykterhet tveetydig; och ändtligen will jag weta, huru min Herr Swärfader lefwat i ungdomen. Ty hända kan, att han sin lagliga afwel till men, antingen dansat för mycket på wisa baler, eller sparat sig för litet under wisa möten. Är det icke sant, Herr Magister? — Djmjuke tjenare! Det är sant. Den som syndar, han skall falla Läkarenom i händerna. — Härutaf will jag dömma om flickans både moraliska och naturliga egenskaper; Stammens är bästa borgen för sjelfwa fruktens. Och alldenstund dötrarnes uppfostran merendels är mdrarna lemnad, kan man skäligen sluta från dessa till de förra. Har Modren warit god Hustru, så litar jag på Dottren. Men i widrigt fall tar jag min Watts ur skolan. Tanti pœnitere non emo, sade Filosofen. — Hur hette han, Herr Magister? — Djmjuke tjenare, han hette, han hette = = het = = förlåt mig, jag hostar så, = = han hette Da = = Da = = Darius Longimanus, eller Doctor Bombastus. — Han må heta Longimanus eller Bombastus, fortfor den förre, så will jag lifas fullt utkunskapå belägenheterna, innan jag nalkas fästningen. Kärlekens citadell har, liksom andra, sina bolda minor; låt oss dersföre med warsamma steg approchera.

Sedan jag nu på föresagda sätt förskräkt mig om sjelfwa godssets godhet, ärnar jag ingalunda anmäla mig hwarken hos scta Zar eller scta Mor; ty jag friar icke till dem, utan till deras dotter. Hennes samtycke bdr fdregå deras; ty hon är husewudperson i spelet. Dem tillkommer råda, men icke så alltid befalla, och finner jag ingen ting ornaturligare, än det Österländska tyranniet, som berättigar föräldrar att oinskränkt fdra wåld på barnens bdielser i giftermålsärendet. Faran är ju icke deras. Är det icke wår lycka, som skall afgydras? Bdr man då ej äga skiljordesten i egen sak, utom följäs i brudgång som en ox under oket, tvårt emot naturens allsmåktiga kallelse! Beelsebubbska wålde! Är jag icke ett fritt wäsende, en Adamsättelägg, en menniska, en Christen? Denna hantben jag åter med, denna skinnfällan jag bdr uti, detta hjertat, denna foten, denna . . . är det icke allt mitt? Skall då en annan råda derom. Skall min kropp, mitt tycke, min wålsfärd bli en framwara i främmande nås war, ett rof, ett, ett . . . ack, det är odrägligt, Herr Magister. — Bdmjule tjenare, wiserligen. Nam quos Deus conjanxit, fdmmyndare ne separet! — Alltså will jag fdrst hålla mig till flickan. Men icke ärnar jag straxt rdra på friarestrången. Annu har jag mig några punkter förbehållne: 1) Wåste jag weta, om hon äger så mycket wett och werld, att jag slipper rådna för henne borta, och fdrafta henne hemina; ty en fjälla är swårare att dragas med, än en yrhätta. 2) Will jag försäkra mig, att wåra huswudbdielser, så wål som temperamenter, någorlunda stämna öfwerens; annars kunde hända, att hon wille gråta, när jag hade lust att skratta, eller frysa under samma råcke som jag brinner. 3) Såsom ägtenskapets stora spm;

Bolun är: „Växer till och förder Eder;“ alltså synes mig att en försigtig Gillare bör skaffa sig säkerhet i den delen. Eller hvad menar Ni, Herr Magister? — Dömsjute tjänare! hon borde kan hända ge Fäststedsattest om ja, ha, ha, ha! 4) Tror jag antipathier och sympathier hjertan emellan. Slagerutan förråder metallen, magneten nordstrefet; lika så tänker jag mina aningar och känningar skola söga mig, när jag träffat den rätta. Jde frågar jag efter Romangriller, men min person måste äga ett utmärkt företräde i hennes tycke. Det är ett slätt förbehåll, att två lära se hvarandra med oförändrad puls. Jag för min del skulle dömma alltför illa om min kärlek, om jag någonsin kunde öfverfinga min Fäststeds' tröskel, utan en liten ilsning i blodet; liksom det å andra sidan högligen skulle förtryta mig, om min ankomst icke förorsakade henne en smula ålskvärdt bryderi.

Alltså är nödigt att weta, huru högt wi hunnit i hvarandras hjertbarometer, innan man strider till hufvudfrågan. Finnet jag ut förändrande punkter inga hinder, så låt mig då icke som en suckande snushane med ack och o! utan som en man med ansändighet, frambara mitt ärende. Här jag hennes ja, så kommer ordningen till Pappa och Mamma. För dem skall jag framlägga en kort uträkning på mina årliga inkomster och säga: Här är min egendom. Med detta och den högstes wälsignelse kan jag skaffa en Hustru bequämligheter, och uppfostra hennes barn. Er dotter påfar mig, och jag henne. Ert samtycke kan göra oss begge lyckliga.

Nu, såsom jag förut lärt mig känna föräldrarnes karakter, och desutom aldrig ärnar frisa utom mitt stånd, bör jag wara säker om deras bifall.

Böjakteligen återstår här icke mer, än att tala ett ord med Prästen, och sedan fullkomna saken.

Kap. 15.

Vår läsare i en anbedragt med
det förra.

Lycka till, min Herre, inföll en annan, som sats bredvid. Men Er predikan är ännu bara half. Ni har lärt oss så en god hustru; lär oss äfwen sättet att förwara henne sådan. — Rätt så, skref vår Präst, Hinc robur & securitas, står det på Plåtsedlarne.

Förwara henne sådan! åtrade vår förre Talsman. Det är Ert eget fel, om hon icke är densamma till slut, som hon war i början. Fallborda hwad en Man tillkommer att göra. Men i synnerhet rensa ut huset all ohyra, hwaraf den bästa quinna ofta blifwit förderfwad.

Det händer understundom, äfwen i de fårafte Hjonelag, att mannen i ett eller annat nödsakas kontrollera sin hustru; straxt är . . . Eldmofter tillreds, och gnäller om männernes tyrani. — Unnat war det i min ungdomstid, säger hon, och förubblar fårorna på sitt ålderplöjda ämne: „Min salig gubbe, Gud frösje hans själ, kunde aldrig nefa mig någon ting. Hwad jag pekade fingren på, fick jag. Han war så god, så god!“ — Här faller hon en tår; men innan hon binner långt med sitt tal, hör Ni henne ryfta på kryckan, och bruka ett helt annat målsföre. — Han skulle understått sig bara, till att göra så med mig. Så sant jag är en ärlig quinna, skulle jag wisat min junker

annat. Jag skulle . . . jag war intet fal den tiben
 = = = mängen gäffe gjorde sbta dgon åt mig. Så
 snackar hon och mysar på munnen, liksom för att
 draga tillsammans några få bedröfliga länningar
 af en redan förwifnad fågring.

Hwad tycker Ni, mine Herrar! sådant dagligt
 prat kan ju förgifta det renaste bröst. Min unga
 Fru är oförsäkrat, tar sina skyldigheter för tvång, och
 blir uppstufsig. Hennes kärlek, som förut flutit till-
 samman endast i min person, foxar omkring sig
 efter andra föremål; knytkåringar få hennes för-
 troende, bära willerwallan tillika med brödkakorna
 ur huset, och straxt har jag en sprättande puders-
 hjelte på halsen, färdig att fiska i grunligt wat-
 ten. På de förra tid till att squallra, och den se-
 nare tillfälle att förrycka hennes upprörda sinnen
 med suckande snicksnack = = = ack, då ser jag med
 fösa det öde som förestår mig; åtminstone tänka
 grannarne så, hwilket för mig är det samma; ty
 hwad lugnad har jag deraf, att min hustru är är-
 lig, när ingen menniska tror det? Ware förden-
 skull mina örrar erinnerligen tillbommade för lå-
 ringar och sprättbölar.

Men, mine Herrar! ännu kan jag uppdaga ett
 medel, att försäkra Er emot de flesta twifvelsmål.
 Det är helt lätt och naturligt. Aldrig kunna två
 makor bindas ihop med starkare band, än barnlins-
 dan. Skaffar Ni er skynsamligen ett par arjwingar
 på backen, så kan Ni trotsa hela werldens Asmo-
 déer. Derigenom dragas en hustrus omsorger allt
 mer och mer inom huset. Såsom moder få hen-
 nes fringlöpande begärelser ett wisare föremål: de
 wändas ifrån baler, bällhus och sällskaper hem till
 den låra waggan. Mannen blir henne daglige-
 allfwärdare, ju mer hon ser honom uppliswas i

nya telningar, som framjöllra ett lefande Mammas
och Trohetsbandet, liksom den Gordiske knuten, kan
ej flykwas af någon annan, än den allt ströfwände
Alexander, dden. Genom barnen är det, som
Man och Quinna warða till ett löft. Genom barn
nen smälta de tillsammans i en warelse, på samo
ma sätt som två buskar på marken, förmedelst
nya skott, hwilka uppskjuta ur deras fruktbara
stammar, och efter hand slåtas tillhopa till en häck.
Ni ser alltså, att det icke sällan är vårt eget fel,
om en dygdig fästind icke förblifwer en dygdig
hustru.

Kap. 16.

En ett stycke af samma stuf.

Hjertans wäl tänkt, synnerligen i de senare punk
terne, swarade en annan som ännu icke yttrat sig.
Men edre scrupler angående er hustrus förfäder sy
nas mig alltför öfwerflödige. Ty medan ni häns
ger wid utanwerken, torde en annan dristigare lida
på sin kos med fästningen. Hundrade skönheters
kunna bortsläpas på mindre tid, än I talat derom.

Hwad mig angår, tänker jag hala till mig en
stikka ur sjelfwa skollan. Hjerton är, alldeles icke
öfwer femton, skall hon wara. Jag är då i
stånd att tillskapa henne efter mitt eget tycke. En
ung gren lyder trädgårdsmästarens hand. Med långa
år och mogna wett kan hon wänjas till sina hus
strupliqter, utan wåd, utan måda. Och för att
göra werket så mycket lättare, will jag hellst wänja
da mig till en sådan, som kan anse mitt tillbud
såsom en wälgerning, på det er änska måtte tills
binda mig hennes hjerta, icke mindre än kärlek.
Ty här förusättes, att jag ej gifter mig före, än

Jag kan gärat utan affende på hemgifsten. Jag har då den glädjen, att å ena sidan se min upp-
växande blomma utvecklas i nya behagligheter dag
från dag, när en annan fullmogen skulle i samma
förhållande tyna af; och å andra sidan åtnjuta
jag en din maka i henne, som blandar sina smä-
carefer med mentelhet och en liten ålstrård råbbs
böga.

Jag har i så god tid samlat hennes tyden,
tillbedligheter och nöjen tillsammans i min person,
att de ej kunna ledas en annan väg. Innan hon
än hunnit forä sig omkring i försörjelseernas rike, är
hon fräfst. —

För öfrigt går jag in i min Herres planer.
Will allenast tillägga en liten stor anmärkning. Huru
många gånger har jag icke med förargelse sett
en hop wårdsidsa Fruar gå otvåttade och okladda
ofta hela dagen. Jag vill icke behåga någon ans-
nan än min man, säger en sådan, liksom han
skulle vara en Liebhaber af smuts. Sy! hwor
gång ett sådant ord öfwerfliger min hustrus läpa
par, skall jag wisa mig twär en hel weeka. Ly-
som jag hjälf ålstrar att vara kladd, påstår jag
och att hon skall försoga sig ur sängen getad till
Toiletten. . . .

Nej wänta, mine Herrar, skrek en annan och
kastade skeden ifrån sig: Nu står jag icke ut med
att höra er längre. Hwad för tunnor tusan sola
flensmarkattor will ni ha? Lyfter min madam sked-
na, så lyfter min Wäster Eric dansa. Jag har
tagit henne att göra gån, men insett till att sitta
sa för spegeln och wrida munnen i forskolag. Jag
skulle slita ondt för en Papegoja, som hänger när-
fan i en luftkassa hela dagen, sitter med kammen
i näsven i stället för slöndan, och dras med fing-

förnåma vapdrer, fransyska båningar och annat
Endswelstyg.

Nej, tack, mine läckre Herrar; mitt hus skall
ej bli en friserstuga. Jag förstår mig icke på ert
nymodiga klemiga tidhwarf; derigenom att J med
er öfwerflödiga foglighet underhållen edra damer i
låtja och såfånga, öpnar J ju wågen för dem till
tusende dårskoper. Wetar J hur jag bemöter snus-
hanar? Jag bor utmed landswågen, och det hån-
der ibland att en spårjagande Officer eller nåswis Små-
skrifwåre får luften af min frustuga. De öfwerhopa
mig straxt med en million artiga ursågter, att de togit
sig friheten att incommodera mig med deras besök;
men ha ej funnot emotstå det nöjet att se huru
jag bor, och på stället inhämta min wålmåga.
Når Fruen wål, så är det dem oändeligen kårt:
och Mamsellernas dyrbara hålsa heppas de continus
era ännu. Jag bugar mig och försåkrar dem om
det senare af allt hjerta; och hwad angår det för-
sta, så är jag fårdig att på stunden mätta deras
gunstiga nyfikenhet. — Derpå slår jag Junkrara
na alla mina ågor omkring, tills kåtjan bdrjar
drypa dem ur pannan, och gör sedan en bdmjuk
förfrågan, om det ej skulle roa dem försöka sitt
handlag wid en slaga, medan wi betrakte min lös-
ge. J blinken ropar de drången, att sabla håstara-
ne, och jag får icke tid att be dem wara wålkoms-
ne en annan gång, innan de löpa mig i fullt
spårstref ur sigte. Alltså har ej någon enda gjort
mitt hus den åran att bli quar öfwer natten. Jag
berättar putset för min hustru, och wi skratta ders
år rått hjerteligen. Nej, mine wänner! wåljen till
såstind den sbrsta i tycken om, och sätten henne bra
till att sysla, så löper hon ej öfwer skaklorna.

Min Son på Galejan. 2:dra Delen.

4

Hjelper ej det, så hola! då bdr i yttersta nödfall en alfwarsammare fur försökas.

K a p. 17.

Långt mindre än Punschbaljan det handlar om.

Desererne fram, Hofmästare, ropade den förnämste i laget, och slöt dermed alla våra giftermålstankar. Deserer på sjön, frågar ni? — Ja wißt ha wi det. Apfelsiner, Ananas, Rusin, Pömpelmöser, Meloner och hwad ni ej får hemma, funne wi ha här. Det enda, som ni kanhända tycker att wi borde åga till öfwerflöd, jag menar fisk, är just det som wi ha ondt efter, ty det wankas ganfka sällan. Man kan i den delen lämpa till öf ordspråket om smedens häst och skomakarens hustru, hwilka man säger städse wara samst flodda; såsom wi midt i fiskarnes rike ha minsta tillgången på fisk.

Wi äte förträffligen wäl om skeppsbord, och den som nekaf det, förtjenar att dö af hunger, eller, som är det samma, wråkas in på en skeppsskuta, der man slipper peta tänderna efter bringor och kalfstekar. Min son har varit på Galejan. Jag fick erfara det 1769, under min långsamma hemresa från London. Stockfisk och ärter om midnagen, samt ärter om quällen. Dito i går, dito i dag, dito i 3:ne ewiga weckor, hade så när förwandlat hela min warelse till en ärtgryta. Jag fdrgåter aldrig hur jag i wåndan gick och suckade på dåcket. Men nu sjunger jag ur en hel annan ton. Wid utgåendet ifrån Cap hade wi mellan fem och sex hundra matnyttiga lif med öf, förutan några hästslaf frukter och läckra winer. Gud

figne så wißt dem, som släppa myntet till. Bordsordning, uppafning och öfverflöd; all ting talar till deras heder som utrustat öf.

Hwad wåta besättning ar angår, så hållas de öfwer hufwud långt bättre än andra nationers. Utom tre styfwa mål om dagen, består Compagniet dem två gånger thewatten, en gång brånwin och oftare, allt efter som arbetet är swårt, till exempel i stormwäder, wid landfall och ankarens lyftande; en musik, som matroserne ej wilja byta bort för Stockholms bästa Concerter.

Bland annat få de ock två gånger Punsch i weckan. Onsdagar och Lördagar, kl. 1. kommer Butlers-maten från fdrn, skyllrande med en lång kopparslef på axeln. Efter stiga två armstyfwe Matroser med en järnbeslagen balja mellan sig, så stor, att Ni skulle kunna dränka der den korpulensaste Dragonleamen. Denna bringas fram på halfdäck, hwarest deß flytande innehåll kommer att förklarad i en kort dryckesbetraktelse. Sammanringning sker på sin wanliga melodi, och folket swärmar tillhops, som flugor kring en silbunke.

Butlers-maten refer sig upp, och bdrjar sitt utrop med dessa kraftiga orden: Kommen hit och dricken! hwarigenom han tilläcker sig långt flere åhdrare, än Katholska Prästen har i Högmässan; hwilket ock icke är underligt, ty walter Eder för swalg och dryckenskap är en helt annan text; alltså ha de öfwen olika werkan. Den fdrre sätter deras ben i ordning till en lustig slängpolska; den senare gör dem långlagde i synen, eller lullar dem in i en stilla sömn. Klart bewis, att Sjömän ha mera känsla i halsen, än i hjertat. — Hwar och en sticker fram sitt kår; somlige ha gamla trästop, någre utgrafna Kokosnötter, andre åter sina hattkullar, Det är ett nöje till att se huru

deras uppsynere ljusna allt mer och mer. De få nog, till att kunna bli glade; men, för litet till att kunna tråkela. Ulrika följer på dessa gästebud intet annat ondt, än några brorsskålar, eller en stojande slängdans rundt omkring därtill.

Wore jag i mitt moraliska lynne, så skulle jag önska att alla kalas på landtbacken inrättades således. Ty det är orätt att en wård vill måta sin heder efter gästernes mer eller mindre öfverlastande.

Kap. 18.

Ankomsten till Java.

Den 3 Augusti, sex veckor efter Skismågan från Goda Hopps-udden, fingo wi En Java i sigte. Och sedan wi 3 dagar seglat landet längs efter, swängde wi öf förbi dess yttersta spets, eller det så kallade Javahufvud, anlämbande den 8 följande till Angri, hwarest Ostindiska skeppen gementligen anfra, för att hämta watten och förfriskning. En Holländsk Korporal hade emellertid bragt öf några Sköldpaddor om bord, tillika med den nyheten, att Skeppet Prins Gustaf påferat här 9 veckor för öf. Detta satte-öf så mycket mera i förundran, som wi hade öf bekant, att det legat 20 dygn i Cadix, och wi sjelfwe desutom gjort en snäll resa från Norrige.

Men när wi estersinnade, att detta skepp ingen känning haft af den förfärliga storsjön som jagade öf in i Ewindsund, så blef saken begriplig.

Täckare utsigter, än de som Javas kuster å ena sidan, och Sumatras å andra, uppte för en framseglande främling, kunna ej finnas på jordsflotet. En ewigt grönskande strand, öfverskyggad af majestätlige trätappar, som antingen höja sig

småningom i stora runda kullar, eller utvidgas i allahanda vålder, håckar och irrgångar, tillskapar för dig den alldrasdnaste lustgård, samma tid som den fågnar luften med en söt och wedersquickande utdunstning. Ingen sandig backe, ingen skällig klippa, intet magert stenrös, wisa sig på något ställe. Huru hårligt måtte paradiset varit, när markattorna härstädes fått en så wacker boning.

Om astoneu, då wi kommo inom Savahuswud, mötte oss en Booby-fogel, seglande på en gren. Det roade mig att betrakta huru trygghet han satt på sitt lilla fartyg, och syntes styra kosan åt andra stranden. Jag kom ihåg de gamla Poeterne, som sagt att menniskan lärt sig plöja jorden af swinet, och föll på den tanken, att en Booby sammaledes kunnat ge oss första anledningen till sjöfart. Min föreställning ledde mig vidare: jag gifvade att Nättergalen varit vår lärarmästare i musiken, Råfwen i statsklosheten, Myran i hushållskonsten, och Tigern i krigskunskapen; ty hwad detta lista beträffar, kunde jag wara så grof som Milton, hwilken i sitt förlorade Paradis försäkrar, att alla fältgemår, besynnerligen Mussledundrar, Mörtsare och Kanoner, blifwit gjutne i afgrunden och skottställda af djestlar. Om jag icke i dessa hänseenden tyglat min löpande inbillning, så hade hon bragt mig än längre. Jag hade snart kunnat inweckla mig i krig med de farligaste Wälgetingar på denna sidan om månen; men nu tiger jag dermed, och skall endast försöka huru mina första tankar flyta i vers:

Minsta djuren

I naturen

Öf de första lärör geft:

Första regla
 Uti segla
 Sjöman hos en Booby sett;
 Plogens wårde
 Bonden lärde
 Ut af Suggans plöjningsfått;
 Hjelte = läran
 Har den åran
 Stamma ned från Tigerns ått.
 Till ått. drillla
 Har Camilla
 Sissans underwisning fått.
 Jag tror åfwen
 Att hos Råfwen
 Statsman uti Skola gått;
 Och af Skatan
 Lör den satan
 Advocaten lårt sitt skrif.
 Derför detta
 Sågs med råtta:
 Hwar är sin Preceptor lil.

Kap. 19.

R e d o g d r e l s e .

- - Acheronta movebo. Virg.

I detta Tredje Finntåget erinrar jag mig just ingen oårbar utlåtelse som behöfwer ursäktas; men jag ställer mig till råkenenskap för andra småsaker.

Uti minn ombdmen om Cap synes jag föra en ojämn penna, och törhända gensåga mig sjelf på åtskillige ställen, i det jag blandar lässfänger och satirer om hwarandra. Men hwad är wål så fullkomligt, att det ej tål någon slugga? Moraliska föremål åga ju hundrade fidor? Huru kan då des

målning bli enahanda? Man kunde ock hwiska mig i drat, att jag obilligen smadar sjömän. Men den som säger det, betalar mig en inbillad oförrätt med en verklig. Ty twårtom hyser jag all den aktning för denna nyttiga del af Rikets medborgare, som någonsin en förnuftig Patriot kan hysa, och ingen kan upprigtigare önska, att wi ägde af dem ännu så många till, som wi redan ha, på det landets allmänna nåringar måtte tillika med deras ensfilitare blomstra och utwidgas. Men hwilken hjord har icke några illa beskaffade får? Sjelfwa det heliga Ståndet är dem ej förutan. Hwem undrar då, att i en så werldslig stat som deras finnes ett eller annat ämne för satiren?

De kunna ej sjelfwe neka mig, att bland dem träffas en hop dumbristige Sjöbönder; ty jag kan ej falla dem annorlunda, hwilke å ena sidan anse med förakt allt hwad wettenskaper heter, och å den andra sätta sin heder i en grof och wildartad omgångeswäg, liksom okunnighet och plumphet woro det wäsendtliga hos en fåck Sjöman.

Ingen fordrar att en Sjökarl skall wara djuplård, än mindre Hofman. Men som Navigationsen icke är ett handtwerk, utan twårtom en wigtig provins af sjelfwa wettenskapernas rike, och en Sjökapten utomdes å alla främmande orter, dit han kommer, kan sågas föreställa ej allenast sin besättning, utan ock i wift hånseende sin Nation; alltså äskas med skäl, att en och hwar, som trångtar upp till befålet på ett skepp, bdr äga så wäl ett ståndadt hufwud som hyssade seder. I Holländska tjensten antages ingen till Officerare, utan efter ett förhör i åskilliga lärdomsgrenar; och jag är ägonwitne till det, att en Swensk, som varit Öpperstyrman hemma, och nu wille försöka sin lycka i Amsterdam, stora befordringar oaktadt, må

ste upparbeta sig länge i Geometri och Mathematisk, innan han kunde få en mindre betydande post, än den han beklädde i Fäderneslandet. Hvad åter seder beträffar, sätter jag ingalunda Holländare till mönster; ty bland all sjöpböl kan en myckenhet af dem kallas de mest barbariska och mest obehjvade; hwilket förmodeligen härdrer af det myckna sammanskrapade pack, som Själfhandlare och Wärfware inwärfva på deras skepp. Men all denstund sammanlesnaden, synnerligen inom ett par trånga relingar, der man städse ser enahanda ansigten, och således snarare kan tröttna, är odråglig, utan en inbördes humanitet; alltså synes mig man kan aldrig nog rekommendera goda omgångesfätt. Jag medger, att en befälhafware om bord esomoftast behöfwer en strång uppsyn och en dundrande baston, för att hålla tilltogsne Matrosar i tygeln. Men detta bdr ej sträcka sig till bättre folk, än mindre bdr det följa honom i land; ty båtsmansmaneren måste bortseglas tillika med beströjan. Det hånder, att en Sjöman som blir så till sågande flåkt och uppdragen i salt watten, understundom ej öger tillfalle hwarken att underbygga sin erfarenhet med kunskaper, eller upphöfja sin person med prydligt omgångeswett: en sådan om han gör sin syssla, utan att förakta wetenskapernes wänner, eller ofreda sine medleswande med smutsiga grofheter, lämnar jag gärna oangripen. Men när han fallar de förre Skolfurar, och utmärker de senare med grofwa skällsord, så bdr ju ingen mistycka, om jag hånger honom orskylten i pannan, andre hans gelikar till en rättwis warnagel. Ty med det ena råder han en nedrig otacksamhet, och med det andra en dumdriftig brutalitet. Ho är det som lårt honom stjernornas lopp, satt Kompassen i i hans hand, afmått jord

rymden som han seglar uppå, utan desse Skots-
 furar, hwilka han så oförskämt beler: deras
 fönnlösa nåtter, deras förstörda hälsa, deras mö-
 dosamma hjernbrett, förtjena de wäl ingen annan
 belöning? Dömmen sjelfwe, om Engelsmannen ta-
 lar osant, när han kallar sådana för Seabrutes?
 Dernäst, hwad kan wara mer wanbedrande för
 menstfligheten, än att en Sjö-Officer, som tillika
 med rättigheten att besälla de smärre, satt sig i
 förbindelse att wara deras eftersyn, skall lefwa
 som en wildartad Kalmuck, och öfwersmutsa dem,
 som hafwa den olyckan att bo med honom på
 samma plank, med bitande grofheter och förliga
 Wätsmansmanerer. En sådan kommer bland främ-
 lingar, och sätter ofta fläck på en hel Nation,
 till förtigande, att mången stådad gåse, som rå-
 kar stå under hans befäl, blifwer skamfilad och
 hatad dertfore, att han understår sig wara beles-
 wad, och icke will förnedra sin förnustiga warelse
 till samma djuriska lefnadsart, som hans förman.

Alla dylike Sjöbönder förklarar jag frig, så län-
 ge en droppa blåck flyter ur mitt blåckhorn. Der-
 emot skall ingen wara mer willig än jag, till att
 göra dem heder, som heder förtjena. En Sjöman
 som med behöriga insigter i syflan, förenar ett
 godt omgänge, och åtminstone hyser någon aktning
 för snillewerk, anses med rätta för en ibland Rikets
 nyttigaste och följakteligen priswärdaste medlemmar.
 Fördenskull skall jag alltid finnas lika så redebogen
 att berömma desse, som tabla de förre.

Ingen må tro, att jag hämtat föregående an-
 märkning, här inom Finlands relingar; ty jag har
 wisat för, att min Kapten är en man, hwars
 namn allena bör wara tillräckligt att wedertägga
 en sådan mistänka. Och utomdes erkänner jag med
 nöje, att jag bland mine öfrige Reskamrater icke

träffat annat än goda characterer. Men detta är icke första gången som jag varit på skepp. Jag har sett och omgåts med sjöfarande, egne och främmande, långt före denna tiden. Alltså kunna närvarande tankar ej vara annat än allmänna slutsatser af en flerårig erfarenhet, så att den som inbillar sig, att jag härunder förstuckit några personliga bitterheter, gör både sanningen och mitt hjerta alltför stor orätt. Ett eller annat vågadt infall bär icke ge anledning till en obarmhertig uttydning.

Slutligen finner jag alltför wäl, att en stor del af hwad jag antecknat lärer falla dem, som ej varit på stället, dels obegripligt, dels tröttsamt. Men ho kan hjälpa det?

Jag har här med nöje frambringat min lediga tid, och mine wänner, som läsa mina skrifter, må sjelfwe se sig om, huru de passera deras. Ha de lust att följa mig längre, så är det mig kårt. Svar om icke, så låt oss sluta här mitt Tredje Finska Tåg.

msBm

Fjerde Finska tåget,

ifrån

Java till China.

K a p. I.

Desse Aeneadæ, quæ proxima littora cursu

Contendant petere - - -

Virg.

Utkaret hann icke fdr i botten, än wi hade två Javaniske prämar på sidan, lastade med hbns, apor, sköldpaddor, papegojor och allahanda frugter, kokosnötter, pisang, m. m. I synnerhet drefs här en blomstrande handel med Spanska rödr. Matroserne tillbytte sig dem fdr gamla skjottor, speglar och rakknifvar; frut och skjutgewår togo Javanerne helst, ehuru Holländarne förbudit dem denne löpenskap. En Soldat från Angri war med, fdr att hålla deröfwer ett waksamt öga. Men icke des mindre smuglades tjugtals råstiga böfkor och pistoler öfwer relingen. Han war bördig från Saren, och syntes följa den förnuftiga regeln, att „leswa och „låta leswa.“ Updr förbödd oss wår Kapten att handla, på det skälet, att wi hade nog af det slaget hemma.

Slupen gick i land, hwarpå jag tillika med några andre wänner fick tillfälle att besöka Angri. Stranden längs efter midte öf en liten flotta af små öfstockar, urhållade såsom hoar eller långa balskråg. I hwardera satt en naken pojke med en kort ära, på begge ändarne platt som en spade, hwilken han med en förundranswärd snabbhet lastade än på den ena, än på den andra sidan, och syntes kunna löpa kapp med fiskarne. Sartyg och

last inberäkning, var ej större, än att en ordinarie krokodil skulle nästan vara i stånd, att sluka det helt. Gåfvarne sågo på oss och skrattade, liksom wille de säga: Ni ären stackare, som ej kunnen hjälpa Er fort med mindre än nio åror! Ty så många hade vår slup.

Så angenämt som detta landet ser ut, så ohyggligt är det i anseende till dess quäfwande hetta, blandad med hållande regnskurar och ett städse warande dunder och ljungande. Det händer som oftast, att åskan slår ned i skeppen. Det fick vårt skepp erfara under dess förra utresa, och på Bataviaredden är sådant mycket allmänt. Innan man blir wan, är det rätt ångsligt att höra dessa långbrakande salswor rulla ur molnen, och slunga oss hwåfande flammor öfwer hufwudet, som hota antända hela himlarymden.

Wi togo oss en tripp in åt skogen. Det är ett nöje till att se Markattorna hoppa i det ena trädet, medan några prassamma Papegojor sitta i det andra, och liksom skratta åt deras kroliga framsprång; men när man nödsakas gå med uppspända bgon och mussledundrar, för att akta sig för Tigrar och Krokodiler på högra sidan, och på wenstra för en hop giftiga Ormar, så synes mig, man föder sin spatsjerlust nog dyrt. Faran är rårhända icke så stor, men det gör tillfyllest att man inbillar sig det. En Tiger, sadess mig, hade här bitit hufwudet af en Preussisk Öpper-Styrman, och hans blodiga wålnad wisade sig för min inbillning i hwar buske. Jag säger om Java, som en Engelsman om Paoli, när han först kom till London: Major e longinquo reverentia. Jag skulle tagit detta landet för ett paradis, om jag aldrig satt foten dit. Men nu förefaller det mig likt en wacker flicka,

som man efter långsam möda wunnit; i hoppet war hon en Gudinna; i besittningen är hoq en hwardagepiga. Wåra begärelsens föremål lysa stort på långt håll, nära intill är det ingen ting. Man omfamnar skuggan i stället för kroppen, och ropar: O vanitas, vanitas! En Moralist will likna en redlig wån wid fogeln Fenix, som hela werlden talar om, och ingen äger. Swarfbre har han icke sagt det om lyckan?

Angri är en liten Japanisk stad, om annars er hop sammanwärdta Bambuhyttor, fulla med tvåfota markattor, kunna så kallas. Holländarne, som ensamme herrska i landet, sedan de efterhand utjagat Danskar och Engelsmän, hålla här en stark Garnison, bestående af en Korporal och fem gemene, hwilka äro fördelte kusten långs efter. Tyghuset äger två goda muskedundrar med läs, 4 st. dito utan, samt 6 sablar med mchingsfesten. Wera behöfwes ej, för att hålla några tusende Javaner i tygeln. Så usla äro menniskor utan seder och wettenskaper.

Religion är Mahometisk hos landets naturlige inbyggare, både på denna och större delen af de nästgränsande widldstiga öar, Borneo, Sumatra, m. fl. Således har denna smitta ej allena utbredd sig till yttersta brädden af fasta landet, utan äfwen flugit öfwer hafwet. Det är en wigtig fråga, huru den kunnat komma så långt ifrån Profetens hemwist? eller manne han hållit Misios närre såsom Påfwen?

Det war Fredags afton, då Korporalen, som war Swensk och hette Gisen, wisade mig deras Subsijens. Den liknade Judarnes i utwärtens måtto. De sutto wid några blekt lysande lampor, gungade med hufwudet och mumlade mellan tänderne en hop saker, som Mahomet och jag förmodligen lika för-

stodo. Deras Kyrka är byggd af sten, fyrkantig och låg, med galler i stället för fönster, ser alldeles ut som Rysska Fånghuset emellan Skansen Kronan och Götteborg, dock likväl täckt med takpannor från Holland. Deras Frutimmer wisa sig så wäl som Manfalken. Presten eller Mustri, om jag så får falla honom, och äfwen hans Hustru, woro skilde ifrån de öfrige med ett stycke hwitt tyg, som de fastat öfwer sig. Mot natten upptändes en hop eldar rundt omkring stranden, som sådes mig ske för att skrämma bort wilddjuren.

K a p. 2.

Fortsättning.

Optat ephippia bos - - - Herat.

Javanerne, som hade tillsmuglat sig gamla gewär om bord, lupo i skogen för att proffskjuta dem. De yngre började med att afbränna fångkrut, och wande sig efterhand wid starkare smällar. De äldre sköto bristigare, men träffade illa. Wi hörde deras gläppande långt in på natten.

Jag frågade Korporalen, hur Holländarne kunna tillåta sådant, alldenstund deras säkerhet berodde på Javanernes ofunnighet i den delen; hvarpå han svarade, att det varit strängt förbudet i förstone, men sedermera tillåtet, såsom ett medel att utöda wilddjuren. Och på mitt vidare infast, att de kunde börja med Tigarar och sluta med Holländare, menade han, det har ingen nöd, så länge de icke släppas till det gröfre Artilleriet. Medlertid beskref han dem såsom ett opålitligt slagte, försäkrandes, att han och hans kamrat aldrig tordes jofwa på en gång.

Jag frågade honom dernäst, hvarföre han gått ur Sverige? Hvarpå han arlade sig och sade: man måste söka sin fördel. Här kunde han nämligen draga sin lön, drifwa en liten handel apert, underhålla Wätrefter, m. m. Jag fann således hos honom, hwad man finner hos alla landtsböpare: de blanda begreppen om frihet och sjelfswäld tillsammans. Hembygden får bära skulden till det, hwarstills låtja eller liderlighet är wällande. De skryta om wålmåga på främmande ställen der de wistas, medan deras swuitna kåkar wittna om hunger och elände. Hundradetals af dem löpa omkring i London och Amsterdam, prisande deras utländska frihet, som i sjelfwa werket består endast deruti, att de kunna som Kavaljerer förstå på ett liderligt hus om löndagen hwad de wunnit om weckan. Granslätskonstnärer woro fördom de endast som wantrifdes hos oss, och det war mycket billigt, allbenskund wi behöfwe mer eftertrakta det nödwändigade än det artiga. Jag öfwerlygde min Herr Korporat, så godt jag förmådde, att frihet i sitt rättade förstånd finnes antingen i Sverige, eller också ingenstades.

Men det föder ju intet sin man, såll han in. Här bad jag honom betrakta flere wåra stormagade Profftar, löttidige Bruks Patroner, wisa frödigas Skattebönder. Lågg desse, sade jag, tillika med feta Ndringsidkare på den ena wägen, och proppa den andra full med Holländske Ostmånglare, storskråslände Skeppare, blstinne Wårdshusmän, tobaksrullare, pipor och all ting, ända till Sjalbandlare och SpelhusMatronor, så skall Ni finna hwilken faslig underwigt det är på Er sida. Swenskarne äro ej så lätte som deras transportsedlar. Snillet bergar sig, idogheten föder sig wäl, låtjan allena swälter; och om penningen eller nådiga befordringar

understundem rida förtjensten öfverända, så får man trösta sig med det, att sådant sker allestädes.

Kan wäl wara, åtrade han; men det wet jag, att i min näringswäg wid trumman och musföten kommer ingen fort, som ej har sitt namn skarfwadt med ett förbannadt von framför eller en knäfwelns hjälm bakester. — Här gick han några slag fram och tillbaka så ifrigt, att bambuhjelmarne brastade under honom. Jag tänkte han årnade wisa mig marschen N:o 3, och teg. I sjelfwa werket kunde jag ej heller gensäga honom häruti. Han saftade sig och wi antände våra pipor. I det samma steg ett stycke spöfelse inom dörran med en hwit unge wid bröstet, så fullt, att jag släppte pipan af förskräckelse, och war på wägen att tumla från stolen. Med darrande tunga årnade jag fråga honom, om man här i landet förskrifwer Ammor från afgrunden, när han förefom mig, betygande att detta wore hans Dulcinea. Kallswetten stod mig i pannan, och jag mins icke om jag lyckönskade honom eller ej; men hennes trollborna gestalt erinrar jag mig ännu så liffligen, att jag kunde utpenlla Er hela des ohygglighet strök för strök. Wödan wore mig så mycket lättare, som hon gick i sin negligé, omgjordad allenast med ett stycke blå duk, som betäckte medjan, så att alla hennes digra behagligheter föllo mig helt och hållet i bjonan.

Om hon warit som en Morinna, eller jemt gulbrun som en Hottentottiska, skulle jag kallat henne dåjelig; men här woro gröna rutor, gula halfmånar och swartstrimmiga flöfwermärken fastade huller om huller öfwer hela hennes asfgråa hud. Det föreföll mig som alla dens Cupidor skulle warit tillhopa för att måla henne, men icke kommit öfwerens om grundfärgorna, utan råkat hwarandra i håret, såsom Byggningsmännen wid Babel, och

i förbifringen spiskt mjöna, blyhwitt, umbra, gunga migutta om hwartannat, löpande sedan sin fos. Utmunt och grinande lik en markatta, wisade hon mig två rader blodfärgade tänder, emellan hwilka framstucko långa strån af Betel, som hon tuggade. Hennes begge dunkelbruna rinnande ögon tycktes wara kantade med rödt fris, och när hon gick funde jag råkna på hennes skrumpna wador alla muskler och ådror, hwilka krökte sig mellan hull och skinn uti månyfaldiga blå bugter, liksom för att tillskapa mig en landskarta. När jag nu tillägger, att hennes bröst lågo henne ned på midjan i skapnad af twenzne hångande säckpipor, så lär hwar och en finna, om intet war wällustige Korporal hade skäl att löpa ur det twungna Sverige för en sådan sdtunges skull. Han hade två barn med henne, sade han, och förjåtrade mig, att hon warit långt wackrare före än nu. Hon älskade honom ända till raseri, och skulle dränka sig, derest hon märkte, att han någonsin ärnade öfwerge henne, m. m. Jag frågade om hans barn woro döpte, betygande att war Prest i widrigt fall skulle med nöje befordra dem till Christendomen. Han swarade nej, men tillade: det är ej så brådtom med det. De förblefwo således lika modren i Religionen, fast de i öfrigt woro fadrens afbild, hwita och wällskapade.

K a p. 3.

W i d a r e o m K o r p o r a l e n .

Fœnum habet in cornu, longe fuge - - - Horat.

Korporalen war artig nog, men huru kan en Swenssk förlåta honom hans tänkesätt om hembyggs Min Son på Galejan. 2:dra Delen.

ben? På tillfrågan, hvarfdre han icke helfade på' of om bord? swarade han twärt: Hwad skall jag hos er? der är ju ingen ting att få. Detta fdrtröt mig obeskrisfligen, ty jag finner ej att wi borde ge honom något, så framt icke en gammal lodlina att hångra sig med. Jag wet ej hwad begrepp jag skall gdra mig om de fleste på utrikes orter wistande Swenskar's moraliska characterer, sedan de warit i stånd att fbrgåta den yppersta bland borgerliga pligter, jag menar kärleken för fäderneslandet. Det wore ju en grym otackjamhet, om jag skulle undandraga mig mitt modershem, hwaräst jag fått lif, uppfostran och Christendom, eller trampa med fbrakt på mine fäders grafbdgar? Hwad skall man då säga om en sådan, när han hångrer en ankomanande landsman i råden, för att tillbetla sig en tjenst, en skänk, en måltid? En Turk skulle snarare fdr tjena mitt medlidande. Den olycklige bdr hjelpas dfrwer allt, men affällingen = = = Dock = = = Han fdr tjena meddmkan.

Emellertid canonerade wi på hwarannan med ett par långa Holländska pipor. Han beskref landet för mig, och bdd till att stöpa i mig osanning och sanning om hwartannat, t. e. om Javanernes trollkonster, ormtjusningar, tigerhårjning, Waldmän m. m. Men som jag fdrut genomwandrat åtskilliga resbeskrisningar om Java, kunde jag esomoftast erinra honom om tryckfel. I följande hade jag likwål fdrtroende till hans berättelser.

Holländska Milicen, sade han, bestiger sig till 1200 man på hela ön, hwaraf hälften äro Europeer. I nödfall kunde detta antal fdrdubblas. Midt i landet funnos ännu Konungar oundertwungne; men på kusterne rundt ifring woro Holländske fästern och nybyggen anlagde. Deras yppersta regering, Raath van Indien, hwarunder alla dfris

ga Holländske besittningar i dessa werldsdelar hdra, hade sitt säte i Batavia, hwarest låg en Garnizon af 5000 man. Bantam, fordom Hufwudstaden på ön, men nu mycket förstödd, war belägen några mil från Angri, och hade sin särskildte Konung, hwilken i början warit högt ansedd, och haft Ambassadör i London, men nu mera icke är annat än Holländsk undersäte. Hans Serail består likwål af några hundra sätningar, hwilka endast utgöra hans betjening, allidestund manspersoner aldrig släpptes inom borggården. Förledet är skulle hans förnämsta Sultaninna födt twillingar, en hwit och en svartbrun, öfwer hwilket underwerk alle Javaniske Wise och Läkare sammankallades, för att säga honom huru dermed tillgått. Saken blef oafgjord; men Holländske Soldaterna, som ligga der i Garnizon, till ett antal af någre hundrade, uppslöste gåtan fins emellan och skrattade. Det är fuller wid lifstraff förbudet att ofreda Grustugorna. Men som Hans Maj:et af Bantam icke kan utwidga sig till alla sina Nympfer på en gång, och dessa utombeh hysa mycken aftning för Europcerne, alltså hånder det stundom, att en dristig bus stjal sig in öfwer muren. Ibland stadnar likwål försklet i gulgen; ty en Soldat, berättades mig, blef en gång gripen och hängd. Det är att dö, sade min Korporal, på årans bädd, allidestund han omkom i stormöbandet.

Jag skulle icke trott denna - Historien, om den ej blifwit bekräftad af en annan Officer, som hade sin post midt emot på Sumatralandet, och med samma ord omskrömlte saken. Den är eljest icke obegriplig; ty någre af mine reskamrater, som woro öfwerliggare i Polo-Candor för 3 a 4 år tillbaka, sade mig, att de lefde som sysskon med öns

Prinsesor, när de hade en luftflaska eller annan artig nipp att offra på dem.

När man läser Färdiska statswälfningar, och finner allestädes, så wäl i Asien som Afrika, stora talrika folkslag tråla i Europeiska bojer, underkufwade dels genom blodiga wapen, dels genom en barbarisk slafhandel, så synes mig man äger tillräcklig upplysning i Noe spädans öfwer sine tre söner och deras efterkommande: „Gud skall utbreda Japhet, han skall bo i Eems byddor, och Canaan wara hans träl.“ Detta är ju till pricks uppryldt, så snar wi medgifwe att den förstnämnda nedslagit sine pålar i Europa, medan de andre twenne sönerne besutit Asien och Afrika.

Europeerne tillrycka sig min förundran, när jag ser dem med en hand full folk lasta wäldiga Throner öfwerända; men när jag deremot betraktar alla de blodiga barbarier som sölat deras erdföringar, inledes jag nästan att tänka med Rousseau, att kyssade wettenskaper kunna göra ett folkslag mågtigare, men ingalunda bättre. Hären resa sig på hufwudet när jag läser, att en swärm smutsige Matrosar genombryta Förstars Palatser, och trampa på krönta hjeskar under fötterna.

En olycklig Konung af Madura, på ålderdomen jagad ur sitt Fädernes-Rike, flyktar på en liten båt, med det käraste han hade, Gemåter och barn, till sin Swåger, regerande Försten på Borneo; men som en Skeppare från Batavia skickas honom på spären, så köper han sig hos en Engelsk Ostindiefarare, som låg till ankars på reddan, beskydd, med en hop Juweler och ädla stenar, hwilka han tar ur dronen på sina Truntimmer, och föres om bord. Holländske Skepparen konstlar och hotar. Swad händer? Den olyckliga Monarken utlämnas med hela sin gråtande familj, smides i

bojer och släpas tillbaka, för att straffas som upp-
rorsman, derför, att han drifvit sig förswara sina
undersåtares frihet och lif mot en strdfwande swärm,
som girigheten läddat öfwer från Europa. Detta
skedde år 1755. Hvad synes eder? Männe wåre
upplyste tider ha förbättradt menniskohjertat? — Jag
wet ej, hwilken har största skammen, den som tog
honom, eller den som utlemnade honom?

K a p. 4.

Hwaruti lär komma ett eller annat ord
om Galanterier.

Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam.

Öns naturlige inbyggare äro större delen små till
wårten, men starke och muntre. Deras färg är
brunbläckig. Quinnsfolken, så många jag såg, synas
i det närmaste komma öfwerens med den före be-
skrifna Fru Korporalskan; munnen bred och utstående,
håren lika som ögonen beckswarta, näsan platt,
och tänderna sirapsröda af Betelrötter, som de tuga
ga beständigt. Huden smörja de med Coccosolja, så
att den är helt glänsande.

Emedlertid kunna de wara Gudinnor i ögonen
på en Javanisk yngling. En af våra skönheter
skulle förmodeligen göra lika så liten lycka här, som
en af deras i Sverige. Wi måle wåra djeflar
swarta. Afrikanernes äro hwita. Så mångahand-
da är tycket. Banan gör allt dragligt, ex. gr.
Korporalen och hans kusliga slafwinna.

Om en suckande Galant på Java skulle utbrista
i flagan öfwer sin grymma Herdinna i månsfenet,
så tycker jag mig se hur han skulle rulla sig i stof-
tet, beswärja naturen, och framsnyfta sin förnwisla-
de kärlek, ungsår på detta sätt:

Lia, Buby, tig! och låt mig ensam gråta;
 Håll, Papegoj! din röst mig fåjdnigt rör,
 När Thirsa dig ej mera sällskap gdr.
 Du nattens blöf, som skimrar fring det wåta,
 Hwi lyser du, när Thirsa döljer sig?
 Klåd dig i måln, om du will hugna mig.
 Hwad forl jag hör! Ack, ruska träden sagta,
 Förmåtne wind! ack, skåms att spela här,
 När jag har sorg, och Thirsa borta är.

*

*

*

Här war jag wan med henne jorden wakta.
 Här satt min wån, som morgonrådnan stån,
 Och quad om tro och ömna kärleksrdn.
 Deß fina hud med Cocosaft lackerad,
 Liksom kristal mot solen strålar flog,
 Hwars starka glans i blinken mig betog.
 Deß råcka mun med Betelrot blomerad,
 Sin like ej bland Javas döttrar fann;
 Deß minsta tand Zinoberns rödhet hann.
 Deß breda läpp så frum som Astrilds båga,
 War äfta brun, och bar en nåja opp,
 Hwars runda kluns war alla Herdars hopp.
 Men hwad war det emot den Gudalåga,
 Som lyste opp deß swarta ögonpar,
 Liksom när blirt ur midnattsmålne far:
 Snappt himlens hwalf så stolta irrbloß åger.
 Den tordönseld, som deras åffor sändt,
 Här i mitt bröst en ewig mordbrand tändt.

*

*

*

Hur tomt är nu det råcka gröna låger,
 Der fordem jag med min Herdinna låg,
 Och gll deß pragt från topp till tå besåg.
 Deß stöna bröst allt ned till medjan hängde,
 Li' moyna drufwor på sin stam,
 Att kyssa dem jag ofta stal mig fram:

Men full af skalk hon dem på skuffbran slånge,
 Och log förndid åt mitt bedragna hopp.
 Jag mins ibland, när jag min matta krepp
 Vid denna flod på mjuka gråset sänkte,
 Af hennes mer, än solens strålar, varm,
 Hur dmt hon kom och ldt mig i sin arm.
 An hon en dryck af flodens nectar skänkte,
 Den jag förtjust ur hennes gäpen drack;
 An i min mun en Betelabus hon stack,
 Som tuagad war af hennes purpurtänder.
 Uck, sålla tid! hwi är du icke mer?
 Hur kommer till, att jag ej Thirsa ser?
 Uck, swälq mig, haf — En annan Thirsa har.
 O qual! dock nej = = hon aldrig nedrig war.
 Men hon är grym; tre gånger werldens bga
 Ur bösljan trådt och åter delat sig,
 Sen Thirsa sist besökte mig.
 Tre gånger mörker täckt det hoga;
 Tre gånger jordens folk en ljuslig hwila njdt;
 Sen sömnen sist mitt matta bga ldt.
 Tre natters dagg är spädd på mina tårar;
 Uck, Thirsa! säg, rörs du af ingen ting?
 Du känner ej hwad dmma hjertan särar.
 Barbar! wälan — Du skall få fågna dig;
 Jag går att häng-häng-hänga mig.

Kap. 5.

Naturalier, samlade på Java.

Ludimus innoouis verbis.

Mart.

Korporalens käräffeliga Dulcinea borde billigen
 inrymmas i mitt moraliska djurfabinett. Men hur
 ru skall jag förwara henne? Till att inpacka hen-
 ne i smdr, som en skinka, wore mig för kostsamt,
 och att bärga henne i en flaska spiritus vini, är

ogörligt; ty änsfdnt jag kunde finna någon stor nog för en ordinär människolekamen, skulle dock hennes ofantliga bröst alltid hänga utanför, liksom twenne tiggarpöfkar. Lefwande kan hon ej heller fdras, ty ho wet om icke Jungmännen skulle bryta sig in till henne i buren?

Emellertid måste jag beundra Herr Korporalens utwalda smak för naturalier. Den öfswertygar mig, att kärleken ingalunda är blind, såsom man vrätt föregifwer; ty när han är i stånd att se himmelska tåckheter hos en Markatta, måtte han ju wara skarpsyntare än Argus.

Apor finnas här så många som trån. En wiß Auctor sätter dem i klas med menniskor, hwilket jag länge ej kunnat begripa, eller taga för allwar. Gubben satyriserar, tänkte jag, och åstundar gifwa wåre modapande språttbdkar en liten släng på pelskappan. Men, sedan jag sjelf haft tillfälle att undersefa deras natur, finner jag alltför mycket skäl deruti; ty de äro sjelfswäldige kreatur, narraktige och aldrig stilla, fullkomligen lika wåra små kruserliga Celadoner, undantagande att de gå opüdrade, och hwarlen hwisla eller tala Fransyska. Sprätta kunna de, och snusa en perfection - - - Jag äget en dylif.

En alltför artig Papegoja har jag ock. Man räknar dessa bland fogelslägtet. Men efter min tanke böra de ställas i klas med lättfinta Fruntimmer; ty wackra äro de; på två ben gå de; prata nästan oupphörligen, och tycka mycket om sig.

Sköldpaddor fingo wi till godt fdp. De äro ganska föttfulla och ge sund föda; äga för öfrigt den likhet med Sidmän, att de triswas bäst på wattnet, komma i land endast för att lägga ägg och ungar.

Ett besynnerligt slags Koffäglar märkte jag, hvilka hvar afson flögo öfver från Java till Sumatra, men kommo tillbaka om morgonen. Deras namn wet jag ej; till flykt och storlek likna de korspar. Deras moraliska odygd måtte vara oracksamhet, allidestund de äta sig måtte på främmande orter, och fara sedan derifrån, likasom en hop utlåningar fordom i Sverige, hwilke, sedan de samlat penningar, skyndade med återresan.

K a p. 6.

Om Fruktar, Nunnor, Idst lif, m. m.

Nitimur in vetitum --- Ovid.

Pisonger finnas här i myckenhet. De wåra på tråd, och hänga i klasar, som tjocka fingrar. De smaka förträffligen, men ha alldeles icke något lockande utseende; så att jag kan aldrig nog förundra mig öfver Eva, som häraf kunde förledas; ty denna tros öfwerallt vara den förbudna frukten. På wisa orter, der de wåra, tjena de till desert i Nunneklostren; men med den besynnerliga försigtighet, att de aldrig iasfickas, utan sönderklufna. Orsaken wet jag icke. Förmodeligen fruktar man, att någon helig Brigitta kunde sluka Pisongen hel. En wacker Nunna, säger en bekant Moralist, är lif den förbudna frukten; Il se trouve toujours quelqu' Adam qui en goute.

Cocostrådet är högt och bart ända upp till toppkronan, hwaruti nötterna hänga som stora hufwuden. Ingen har beskrifwit huru artigt Apor fångas deruti; den åran är min. — Javanske gofvar klättra sig upp i trådet, och slåra ett litet hål i nöten, widt i öppningen, och trångare inåt. Upan

Kommer och är nyfiken, sticker handen dit och fastnar; ty hon har den arten, att hon utbreder fingrarna, när hon skall rycka sig lös. Så går det med småtjufvar; huru länge de bruka handen, så stadnar den slutligen i handflöfswarne. En sådan nåt innehåller ofta hela stöpet med saft. Twättar man hufwudet dermed, och lägger sig sedan att sofwå några timmar i solbetton, får man ett skönt, svart och krusigt hår, tillika med en fördryckt hjerena. En främmande Quartermästare, som mera ålskade luggen än förståndet, har proberat saken, och har ännu alla märken af sitt försök både inom och utom hufwudet. Stackars tok! måtte han war sluggare än fruntimmer, hwilka för ett smalt lifs skull ändra sig förderfwade, och utsätta sig för faran att dö i barnsbörd, blott för att kunna lefwå lika en upp- och nedwänd sockertopp.

Pompelemoser är äfwen en skön och läskande frukt, gröngrula och stora som kålhufwuden. Twå sådana här jag intagit bland mina naturalier, såsom modell af Jungfrurnas bröst på Java.

Ananas, den ljusligaste föda härstädes, wärer ungefär som våra granfottar, dock mycket större. Den smakar som wällusten; har ock samma påfåljder, ty den skadar helsan.

Peppar wärer här öfwerflödigt. Holländarne hafwa ensamme slagit under sig denna handeln, både på Java och de kringgränsande dar. Stora Massor deraf uppbrännas ofta, på det warans öfwerflöd icke måtte bringa den i wanpris. — Jag kommer härwid ihåg fabeln om hunden på hötappen.

Kap. 7.

Ett skutt öfver åt China.

Contingimus portum, quo mihi cursus erat Ovid.

Med ganska små vindfullingar halade wi öf fram landen emellan, så till sågande, steg för steg. Det war ej annat än fasta och lyfta ankar, dels för stiltje skull, dels för den motkommande strömmen. Besättringen måste ständigt gå i spelet. Detta kostade på i bettan; gick alltså ganska tungt och långsamt. Men vår Kapten war fullkomligen underrättad, huru Matroser böra både styras och uppmanas. Ett warpankare förlorade wi en dag. Man gifade att det tagit fäste under någon stor sten: men sedermera erinrade wi öf, att just på detta stället en tofspundig guldkista blifwit för någon tid sedan nedsänkt af en efterjagad rymmare. Man hoppades således göra ett rikt fiskafänge. Cirigheten fördubblade Matrosernes krafter. De satte på; men till vår stora skada så hårtigt, att tåget sprang och lytet förlorades. Det ligger der ännu, andra mera lyckliga fiskare till tjenst.

Ändtilligen fick man en liten påfdrare, som hjälpte öf förbi ön Lucipara. Färvattnet är här omkring det fränligaste på hela resan. Man måste loda hela wägen fram, såsom här på somliga ställen knopp är fyra famnars watten; hwarföre öf ganska många skepp stadna på grund. Wi hade jullen ute för öf att loda och sluppo lyckligen förbi, passerades Monopin på ön Banca den 22 Augusti, sextonde dygnet efter vår ankomst inom Savahufvud. Af Bancas Tenngrufwor hade wi intet mera än den uppstigande swafweldunsten, som förorsakar här en nästan stadigwarande åska.

Barne rundt omkring äga eljest ett angenämt utseende, alla gröna och skogrika.

Så snart wi nu åter kommo i öppna sjön, blåste windarne friske. Den 27:de sågo wi Yolo-Zapata eller Låsten på Swenska, en liten bar klippa midt i stora hafwet, som war hwitmenad af oräkneliga fogelägg. Yolo-Candor hade wi fort fdrut lemnat till wenster; en d, der två Swenska skepp blifwit öfwerliggande, nemligen skeppet Kalmar år 1746, och vårt Finland 1764.

I Chinesiska sjön blåsa två ständige windar om året, nästan sex månader hwardera. Den ena hjälper oss till Canton, den andra derifrån. De förfärliga stormar, som här kallas Taifuner, infalla, när den ständiga winden skall ombytas. Den som efter September kommer hit, är osäker att hinna fram det året. Wi seglade nu med en hurtig sydväst, och hunno till Macao i Chinesiska skären den 5. September, fingo Lotsar om bord, och fastade ankar den 7:de följande wid Wampo, en plats i Cantons ålf, hwarest Europeiska skeppen blifwa liggande, medan handeln drifwes i Canton.

Den som behagar räkna ut huru många gånger jorden wänder sig på sin axel ifrån den 21 Junii till den 7 Sept., kan finna huru länge wi woro mellan Cap och Canton. Låtes man gå tillbaka till den 24:de December 1769, då wi lemnade Wings båf ur sigte, lär kunna gifas, att wi warit 8 månader och en half under resan.

Kap. 8.

Ankomst till China.

Impiger extremos currit mercator ad Indos. Horat.

Wampo, Europeernes ankarplats, ligger ungefärligen halfannan Svenskt mil ifrån Canton, och har på sidan en liten stad af samma namn. Wi funno här för oss skeppet Prius Gustaf, tillika med tretton andra, och efter oss kommo ännu nio, så att Europeiska skeppen woro inalles 24 detta året, nemligen 13 Engelska, 5 Holländska, 2 Franska, 2 Danska, och våra 3, utom ett Portugisiskt, som låg wid Macao.

Wid vår ankomst hälsade wi dessa med 8 kanonskott, och blefwo besvarade af dem alla, häller om buller, hwilket förorsakade ett angenämt åskande hela neiden omkring. Ett skepp i sin fruttröd är bland de tåcaste prospekter jag sett, besynnerligen i wacker wäder, då röken utwidgar sig småningom i runda stigande hwirflar, och går det liksom simmande i måln. Jag hade nästan funnat inbilla mig att wara midt i en sjödräffning; ty på knallande, skrikande och såkrande wor här ingen brist, hålft de Chinesiske Sampaner *), som hundra dradetals frångde fring skeppen, med båsbande rop och brådska packade sig undan inåt de sidländte Risåkrarne.

Utsgiten af så många stora och wäl bemannade skepp är rätt högwärdig. Europeerne, som hemma så gerna hårluggas, lefwa här tillhoppa såsom landsmän, och tåfla uti inbördes hedersbewisningar. Detta förtjente en lässång, om jag nu kunde åstadkomma densamma.

*) Ett slags båtar, utan köl, till utseende nästan som båtskrög, dock merendels öfvertäckte.

En släng på Jesuiterne.

Urt gifwa någon ordentlig beskrifning öfwer denna ort, är ej i min förmåga, icke eller mitt ämne. Ty hvad uträttar man med sådana försök i land, der man är ofunnig i språket, och förbuden att infomma, utom på wisa gator? Intet annat, än att kasta några öppnar osanningar mera till den ofantliga Idganmakar, som tillika med Lerportor och Thefistor redan blifwit öfwerbragt till Europa.

Man skrifwer underwerk om China. Man gör dess inbyggare till årsbarn med jorden, och deras myckenhet räknar man snart sagt efter Stjernornas. Confucius, om man skall tro Missionärer, öfwerträffar ej allenast Mahomet, utan äfwen Moses och Paulus. Romis ära, Spartas dygder och Athens wettenskaper hafwa flutit tillhopa på ett ställe i det förunderliga Peking *). Deras regering är utan lif; deras lagar gudomlige; deras seder ett mönster: Salomons wisdom, med ett ord, hwilar allenast på en rakad Chinesisk hjeska.

På hvad grund hafwa Jesuiterna byggt desse molnstoder? Jag will icke säga: på Chinesernes erfånsamma fontanter; ty huru skulle smutsiga egensnyttta werka något på deras Apostoliska själar? Men på Religionens ära förmodligen. Huru mycket utwidgas ej den genom en förmodad erdfring af ett så stort och makalöst Rejsaredöme? Hwilken aflots-handel, hwilken wälsignad St. Pers penning från det mäktiga China! Ho ser icke då, hvad wigtiga skol de haft att utbreda sig i lässänger öfwer detta land.

*) Huswudstaden i China.

Ingasunda vill jag undergräfwat trosförbildigheten af deras Resebeskrifningar. Men jag hatar en Historicus, som öfverhopar mig med lässkrifter, der jag väntar endast berättelser. Canton är den märk-wärdigaste plats i China, näst Peking. Hwi skulle jag då här icke finna åtminstone några spår af dessa så mycket beprisade härligheter, om de woro sannfärdiga; jag slutar alltså, att de heliga Jesuitiske fäder slösat deras lässånger på China, blott för att låta ett echo af deras egna bedrifter skalla så mycket starkare kring Europa; ty mindre betydande Proselyter hade ju minskat deras Apostladra.

J anledning häraf ärnar jag egentligen beskrifwa ingen ting härstädes. Men jag torde få lof att korteligen kasta fram en eller annan anmärkning öfver sakerna i allmänhet, när jag gör det beskedliga löftet, att ej påtruga någon mina tankar.

Handwerkare, Ropmän och en swärm Mandariner äro det endaste folket, som Europeer i Canton kunna åtkomma, och deras historia ldnar ej mödan att skrifwa. Bland Swenske resande har wår för flere insigter kände P. De Beæ utförligen antecknat, isynnerhet hwad som angår Chinesiska Naturalhistorien, jemte flera intressanta sanhingar; alltså hänwisar jag min allvarsamme läsare till hans bok, med det billiga witsord, att sannigen fört hans penna öfwerallt, så wida jag kan dömma.

Kap. 10.

Om fel i Abberingar.

Då resande tillägga China 60 millioner inbyggare, emellan 20 och 60 år allena, tänker jag de räkna två- och fyrbenta tillsammans. Ty huru

Skulle saken annars bli begriplig? Betrakta landets egenteliga widd, och säg mig hwar denna ofanteliga mängd skulle herbeteras? och om ni än kunde hyra dem rum, hwad wille ni föda dem med? Hela norra delen är ju berg och skog, och den öfriga kan ej wara så utomordentligen fruktbar, så framt ni ej påstår att China är ett undantag från jordens allmänna dom; de kunna wäl icke äta stenar och trä, icke eller lära Waktlar och Manna regna dem i munnen, såsom det skall hafwa händt i Moses öken? Europa, åtminstone större delen deraf, är ansenligen uppodladt, och likwäl nödsakas en del hämta näring från andra werldsdelar, antingen genom handel eller utflyttningar. Skulle då China ensam föda så många inwånare, som wåre folkmyrs lande Europeiske Stater tillsammans?

Mångfaldiga omständigheter utomdes gdra saken stridig. Deras onaturliga sinak för en wederskyggelig Sodomitisk lefnad; deras lagar, som ej förbinda mannen att besöka sin hustru mer än en gång om året, i fall han så behagar; deras rättighet att utkastat sina barn; deras fruntimmers hastiga ålderdom, som antingen sätter dem ur stånd att aflla efter trettionde året, eller ock skrämmer deras männer från deras sällskap; detta, tillika med krig och uppror, som så ofta yppas i någon af deras oflägsna Provinser, wittnar ju uppenbarligen håremot. Man kunde wäl inwända deras månggiften å ena sidan, och deras sparsamma bortflyttningar å den andra. Men dessa skäl äga ingen tillräcklig wigt, åtminstone icke det första; ty man behöfwer allenast jemnföra Europas folknummer med Österlänningarnes, för att se huru litet Polygamien befördrar släktets förökande. Männe ej Tyssland är mera befolkadt än Turket, i förhållande till Ländernas widd? När war någonsin en

Persianiska så afwessam som en Europeiska? Nej. Will ni ha er hembygd full med raske menniskor; så gif hwar quinna sin man. Ty när wi hafwe för mycket att sköta, blir det ej annat än stympas de hastwärf.

Hwad åter det senare beträffar, så är det sant, att Chinesen gärna stannar i sitt modersland; får ej eller resa derifrån, ty utflyttningar äro strångeligen förbudna. En Europeer, som behöfwer folk, kan icke winna en sådan åstundan, utan emot was derhäftig borgen, att skaffa dem alla tillbaka igen, hwar på wi hade exempel i en Engelsk Kaptan, från hwilken hela besättningen hade bortrymt. Denna wisa Statsregeln bör underhjelpa räkningen mycket, och jag skulle ta den ensam för fullgiltig, om jag ej ägde 80,000 undantag i Batavia, och för hända likså många på kusterne af Javan; ty Chineser utgåra hälften på förstnämnda stället, och handeln har läskat en myckenhet af dem på det sednare; till förtigande, att många här såsom an norstådes omkomma på sjön.

Hwad anledning kunne då wåre resande haft, att skapa så många Chinesiska warelser? Jo de fläste, gifar jag, torde fått se någre af detta Rikets ypperste städer, såsom Peking, Canton eller Nanking, och derestet dömt om des öfriga, ungefär på detta sättet: en quadrat mil uti Nanking innehåller en million menniskor; hela China består af 100 quadrat mil; ergo 100 millioner Chinesare = = = hwilken mängd af ziffror! och hwilken lycka att det ej är annat än ziffror! ty annars stode jordklotet i fara att uppslukas på en gång. Rejsarens sfbmagt tänkas till 9999 segel och på samma grund, kan jag tänka; ty huru artigt stå icke fyra nioetal tillhoppa.

Jag nekar ej, att man lätt kan bli bedragen, t. e. när man först kommer till Canton. Man binner ej förr inom Becca tiger, än landet öppnar sig i en stor widtfamnande rundel, full med små Städer, Byar och Pagoder eller Afgudahus; omgifne af täcka grönskande Fullar och slåta fruktbarande åkerfält. Ålfven, som leder till Canton, omslutar i sin framfart allehanda större och mindre dar, som likna lustgårdar, och bär så till säs-gande en hel flytande Republik, i en otalig mängd Sampaner, hwilka ligga rangerade i ordentliga gator inemot Staden. Detta ger mig ett högt begrepp om orten, och jag slutar deraf med skäl till en otrolig myckenhet menniskor. Men när jag betraktar, att Canton är nästan hela Provinsens mötceplats, dit folket strömmar från alla Kanter, såsom till en allmän marknad, under Europeernes handelstid, så förfaller underverket. Larsmågan i Göteborg får man armbåga sig fram i trångseln; men skall jag deraf dömma om Stadens verkliga folkmängd? En stor del Sampaner äro långt upp ifrån landet, och Köpmännen i Utoij, der fordom Europeer handlade, ha ju nu mera flyttat hit. Marknaden läcker svärmen tillhoppa; men när skeppen tagit afsked, finner man Cantons Försad, hwarest annars nästa rörelsen är, nog tom på folk.

Orten är emedlertid förträffligen wäl uppöklad. Och huru kan den wara annat, när man betraktar de många millioner Europeiska Piastrar, som der årligen inkomma.

Slut på Andra Delen.

Min Son på Galejan,

eller

Strödda

U n m ä r k n i n g a r

under en

Utländsk Resa.

Jacob Vallenberg

Tredje Delen.

Femte Upplagan.

Stockholm,

Elmés och Granbergs Tryckeri,

1835.

Om jag rått besinnar mig, är det just ett fånigt arbete, att göra Resebeskrifningar. Hvad behöfver jag löpa äfventyr och förstöra penningar, för att roa dem som sitta hemma mellan skål och wågg, och fråga Knäfweln efter, hwem som tar wid mig? Nej, min Gunstige Läsare!

Gratis poeniter esse probus,
säger Ovidius.

Det wore en annan sak, om jag reste på din pung. Men så länge det allena gäller min, må du icke wänta någon särdeles redebogenhet af mig. Hade jag någon förman af att dikta och skrifwa, kunde det så wara; aber, det har jag icke. Huru mycken sanning kan du wäl wänta dig för tre styfwer? sade den som gjorde Allmanackor. Likwäl om den nycken kommer på mig, att uppteckna något, så ber jag, att du icke må taga det såsom oemotfägligt. Ty så länge mina uppsatser äro obetalte, kan jag icke gifwa dem ut för sanningar.

Scriptis nulla salus! nummos et poseimus
omnes.

Helsingborg

Nämner jag allenast för det, att åskåbandet af den angränsande slogen, ur hwilken General Stensbock framtågade 1710 emot de Danske, bragte min Carolingiska själ i gäsning, och öpnade hundra versåbran i följande utbrott:

Min Son på Galejan 3:dje Delen.

3, denne sfogens barn! ewärdelige Ekar!
Hwars älderstegne stam mot tidens wälde står,
När hela slägter dö, när annat allt förwefar;

Hwi har jag icke Edra år?

På det jag kunnat se den store Stenbocks under
Och råfna Cronstedts äskedunder,

Hwars grufweliga blix, här, uti denna sfog,
En trollds grannes magt med skräck till jorden slog.

Dödelige trån! den Skånska bygdens åra;

Uck! lyftes aldrig yr mot Eder helga rot!

Om dese hjeltars hwärf, till trots för glömskans
bot,

Er hundra-åra topp skall ewigt wittne våra;

När Skalders otacksamma slågt

Med lapris ämnen brydd wid deras grafbdg tiger,

Och när det wela folk, som denna älder fläckt,

På deras byrå stoft förutan wördnad stiger.

O hwilken blygd för oss! den kärke Cronstedt dö,

Och ingen Maros hand på hjeltesträngen rdr!

Och du! den fiste gren af gamla kämpe stammen!

Hwars slugga lyser mer än många våra ljus,

Du, som med åran stod, der Dansken wäl med
skammen,

O, Stenbock! äfwen du, förstucken i ditt grus,
Som andra usla lif får ligga obefungen.

Jag tänker på ditt slut och på den store Rungen,

Som grymma händer fällde ned,

För att få herrska fritt uti en sündplig fred —

3, änglar! weten mina tårar,

Hwar gång min sorgsna själ wid detta ämnet står.

Uck, himmel, fins en Swensk, som detta fall ej
sårar,

Så wis mig endast hwar han går.

Jag skall den bofwens namn för werldens ägon
hänga,

Ett mål för allmän hän och sky —

Europas Charlatan, som fdr att synas ny,
Fdrslidar allt ditt wett, att gammal sanning wrån-
ga,

Och ofwer hafdens fält så många irrblof bår,
Voltaire, du warit stor, om du allena diktat;
Du mot wår store Carl en issken fjäder riktat,
Och efter skugga fdr, der bara solsken är.

Sjelf finner du dig wara mes,
I barnen skrifer du mot Hjeltar,
Med menssklighetens namn du dina infall såltar;
Men haren alltfdr klart i denna larswen ses.

Ett lejon stupar under lansen,
Och råttor leka sen med swansen;
Så wurmar resa sig mot Årans Majeståt.
Men hör, Voltaire, och J, som krypen i hans
fiåt,

Fdr himmel, jord och haf, hdgtidligt jag förklarar:
I åren mesar hwar och en,

Som tablen Carl den Tofstes ben.

Hwad, bdr jag räkna dem bland karar,
Som gnälla när de se en liten droppa blod?
Fdrakt och fattigdom är Eder ärestod;

När Caroliner stält på wundna fanor suswo,
Och främmadt guld med swärdet klufwo.
Nu säljer man sitt jern, är grann och dricker win;
Wi tro wår hushållskonst är ofwermåttan fin.

Men annat gjorde wåre fäder:

De smidde spjut deraf, och wunno flera städer,
An wi Ducater nu.

Åh, fåra fosterbygd! om du will blifwa rik,
Så fdr de gamlas Politik.

pulcram per vulnera mortem. - -

Virg.

Den nya stendryggan, som wid Kronprinsens
ofwerkomst år 1766 uppbyggdes wid Helsingborg,

med 25,000 Dal. S:mts omkostnad, råder snarare styfwa händer, än godt hufvud. Ofantlige hoptafade gråstenar ett stycke ut i sidn, ge mig begrep om Dalkars-armor; men swara ej på den frågan: Cui bono? ty der kunna ej engång små båtar, långt mindre skepp, ligga säkra wid åkommande storm.

En upprett minnesstod wid ändan af bryggan, wisar tillfället och årtalet då den bygdes.

Den 29 April rodde wi öfwer Sundet till

Helsingör.

Staden är wacker, något större än Gdtheborg; men kunde wara mer än den är; ty belågenheten gör honom till en nederlagsort för hela Baltiska handelen. Smuglerier drifwas der häriligen. Inrättningen med wattuledningar förtjenar uppmärksamhet: wattenet ditledes under jorden tre fjerdels mil ifrån landsbygden, och i hwart hörn finner man tillgång till watten.

Wägarna äro dålige, ända till man kalkas Hirschholm.

Utmed wägen passerade wi en nyligen anlagd hamn, med uppkastade Batterier etc. Wi wille men fingo ej bese den samma, efter wi woro Swenskar. Den är uppbyggd, såsom represalie mot Landscrona fästning, och ligger midt emot den samma. Seeland liknar för öfrigt vårt Skåne, är slätt, med flöda Boskogar.

Den sifte April anlände wi till Köpenhamn. Fästningswerken äro i godt stånd, och Wallarne så höge och dubble, att jag håpnar öfwer Carlarnes djershet, som wågat belågra dem.

A b p e n h a m n.

Det som undfågnade mitt bga allbramest i Abo-
penhamniska Konstkammaren, war följande: Cha-
cun a son gout.

Någre makalösa swarfningar efter war Sten-
bock, så fint utarbetade, att man behöfde syn-
glas, för att betrakta dem.

En taffla, hvarpå han aftagit sig sjelf, sit-
tande i sitt fångelserum och matande höns. Dul-
ce est desipere in loco. Stenbock, ifrån
att segra öfwer Rikets fiender, tuggar bröd för
kycklingar, och Carl XII kolar wälling i Deo-
motica, med samma hand, som han fullkastade
Konunga-throner.¹⁰

Bröstkilden af högstbemålde Monark, så wäl
som Carl X:des, fann jag mycket wifligen för-
stuckne i en dammig wrå, bakom en hop andra
målningar: till öfwentyras af fruktan, att de ana-
nars skolat jaga de andre kringstående Kungar ur
rummet.

Ett Dregelwerk, som spelade af sig sjelf. Men
framför allt annat en Nunna, hwilken satt och
las wid ett ljus, hwars låge skimrade så natur-
ligen i sin mörka wrå, att jag war på wägen
till att wilja blåsa det ut.¹¹

Målare-Akademien prunkade med åtskilliga,
curiosa ansigten, men intet bland dem öfwerträfs-
fode Professor Wikofs eget, en Swenssk, som
följde öf deromkring.

Hade jag warit fruntimmer, så skulle det fun-
nat roa mig, att se en lifslefswande Karl i en be-
synnerlig ställning, presentera hela sin terra in-
cognita för det målände Auditorium.

Den 2 Maji reste wi till Hirschholm, kånste

det skönaste Slott i hela Dannemarf, hwars här-
ligheter äro nöjsammare att se än att beskrifwa.
För sällsamhetens skull will jag dock nämna detta:
Man bad mig öfna en förkyld Bibel, som tycktes
ligga på en Byrå. Jag gjorde så, och fann
en nattstol; ty locket war fasonerat i form af en
Kyrko-Bibel. Jag är icke widskęplig, men jag
ryste dock wid detta Gudlösa infall.

Från Hirschholm gingo wi till Kongl. Slottet
Friedensburg, och derifrån till Friedrikeburg, bygd
af Friedric II, och fullbragt af Christian
IV. Betala Slottswaktaren, om Ni will se hwad
der är. Jag anmärker bara Riddarsalen derstädes,
hwarest man wiste öf aftagna på wäggarna, in-
tet mindre än 24 batailler, hwaruti Christian
IV, pissar på de blå Swenskarne, och under
hwilka innehället står upptecknad i en mängd Platt-
tyfska rim, likså sanslösa som sjelfwa målningarna.
Men framuti ändan på rummet grinade jag hier-
teligen, när vår platttyfske ledare wisade öf två
lediga inbuggningar, i hwilka stått två stora bil-
der af massigt Eilswer, „so die verdamten Schwe-
„den, bey ihren letzten besuch in Darnemarf weg-
„genommen und sehr unbambertzig nach Schweden
„geschlepr.“ Ha, ha, ha.

Den så kallade Normansdal i Trågårdens här-
städes, rdjer ett snille och en smak som öfwerträfs-
far allt hwad jag sett i denna delen. Dalen ska-
par en Amphitheater, på högderna kring hwilken
stå uppställt folk af begge Ednen, från alla Pro-
winser i Norrige, utbuggne i sten och ättsilde i
klådedragt och andra kånnetecken, som utwisa hwart
Låns särskilta bruk, handtering och utseende. Wid
ingången till Amphitheatern, står en Norrsk Spel-
man med sin quinna, hwilken birfilar och tycktes
uppbjuda samtelige Norrboggarne till dans.

Härifrån kommo wi till Roschilb, besågo de Kongl. Grafwarne, med mera. Sedan bar det åt till Corsder, öfver beage Bälten, genom Jutland, inåt det sköna Hollstein, förbi Apenrade, Flensburg, Rendsburg, Sleswig, och Gud wet allt hwad mera wi öfverfero. Wid Elmsborn, en fläck i Hollstein, såg jag en ung bondbrödn, under det wi bytte hästar, som bar en hop trätelnigar på ryggen, dem han ärnade sätta i jorden. Och då jag frågade honom, om han war Trädgårdsmästare, swarade han nej: men jag will gif ta mig, och här är en lag i landet, som pålägger oss plantera ett dukin trån, innan wi få gå till Prästen efter Lychningsbedeln. För hwar arfwinge wår Herre ger oss sedan, måste wi också sätta 6 eller 8. Hårlig inråttning, tänkte jag, när deremot den Swenske Bonden på sitt bröllopp, bär af ett halft dukin sina skönaste granar, för att sätta dem wid stugdörren och Kyrkeporten. Träd- och Barn-planteringen är det, som mest försummas i Sverige, och dock bäst behöfwes.

Wägarne i Danmark och Tyskland äro alltför usle. Skjutsen går dock hurtig, och kuskarne på Postwagnarne, hwilke jag måste kalla „Mine Herren Schwagers,“ blåsa på sina horn hela långa polskor och menuetter.

Nu är jag i Hamburg och ärnar bli här öfwer Pingst.

H a m b u r g

Hor utwärtens föga behag; ty man bor så trångt, och måste armbåga sig fram, på de smala och smutsiga gatorna. Folkmängden såges wara ganska ansenlig, ehuru staden är långt mindre än

Stockholm. Hufwud-Ryrkorna äro endast fem, hwars Präster, näst Påfwen och Musti, ha kanske de fetaste Pastorater i werlden. Den ännu bibehållna Wichren, indrar den wälsignade summor. Men så har ock Hamburg dräplige Lärare, fast än de synes något mycket commode deruti, att de wid Nattwarden icke bära Sacramenterna omkring, utan Communicanterne sjeltwe wandra till Altaret, att hämta Kalken. Liksom de ock wid Begravnin- gar icke beswåra sig med att fasta mull på Liket, såsom hos oss ic.

Resderna omkring Hamburg äro rätt sldna. Dansken inquarterar sig gärna i deras kostbara Trågårdar, när han behöfwer Hamburgske Riks- dalrar. Ty han wet att inwånarne då sånda hos honom hela fastager tractamenten, före än de låta förstöra sina planteringar.

Altonas grannskap är dem nog obequämt; ty som det är en fristad för Judar, skälmar och flere, så ditflyttas ansenlige summor från Ham- burg.

Lusten skulle här wara ganska osund, om icke en ständig ebb och flod bidrogo till dess rensning. Man räknar här öfwer 2000 Swenskar.

När man underrättar sig om stadens inwärtens hushållning och beskaffenhet, så finner man här en Republica elaboratissima. Man wiste mig ett stort hus, som af dess grundläggare varit ärnadt, att bli ett Aeylum för oäkta barn. Men en Prästmans otidiga nitälskan angrep den Ehriftlige instiktaren, hwars namn war Oberbeck, med en småbeskrift som hindrade hans berömliga upp- sät. Pasquillet lydde så:

Ihr Jungfern tritt hierbey,
Das Huhren steht Ihr frey.

Herr Oberbeck, der reiche Schinder
Ernehret alle Huhrenkinder.

Huset der Drottning Christina hade den beslanta Comedien med Hamburgske pöbeln, står der ännu. Folket i Hamburg är i allmänhet godt och trefligt; men Gud hjelp oss! deras seder äro alltför gammaltyske. Sannerligen är etiketten wid deras bord plågsam och pedantisk; liksom och en fattig Karl ej kan annat än swärja på det förbundsda bruket, att ge en piga och dräng så stora biråntor, hwar gång jag får en matbit hos en god wän.

Den 22 Maj gick jag på en skuta till Stade. Från den dagen måste jag suga mine egna ramar, och lefwa på egen pung. Inråttade och staten på en annan fot. Mitt pass war ställt på Göttingen; men mitt ostyriga nybegår, drog mig allt längre och längre åt söder. *Trahit sua quemque voluptas.*

Från Stade wandrade jag i sällskap med två Hebreer, till Bremevärde; och hwar och en af oss kunde säga som Philosophen: *Omnia mea mecum porto.*

Dock må ingen tro, att jag gjorde mig så gemen och gick till fots. Nej, jag spaßerade.

Nog hade jag kunnat resa med posten; men de infame wagnarne skaka så, och utom dess tyckte jag det war synd till att plåga de stackars håfsta kreaturen i hettan, med att draga mig, efter som jag icke såg mig i stånd att draga dem igen. Enfin, sedan wi den 24 passerat Weser, köpte jag ein altes Pferd, mit anderthalb Muge. Denn einen Wagen zu haben kostete allzuviel. Das arme Thier war eben kein Bucephalus nicht, doch wenigstens so gut, als der Herr Don Quichotte

sein Rosinante. Drei Dukaten bezahlte ich das für, saß auf, und die beiden Juden folgten mir, als zwey Sancho Panchas, nach. Sie barhen mir, ich sollte ihre Felleisen von hinten tragen. Ich that so, ließ mich aber für jede Meile 4 Skilling bezahlen. In dies Ekipage kam ich in Neuschang an, wo ich nun bin, und wo ich meine Rosinante für anderthalb Dukaten verkaufte.

Hade icke mine Hebraiske fotgångare pladdrat så mycket tycka, skulle jag säkert förewigat min Pelagrimsfärd, med en oödbblig skalbesång; men nu nödsakas jag öfwerlemnna densamma halfgjord.

Här sitter jag och rider, Pitebeja,
 Ut Holland det nu skrider, Silibom, bom.
 Ho kan min resa klandra? Pitebeja.
 Jag gaga will som andra. Silibom, bom.
 Herr Don Quichot af Mancha, P.
 Har haft en enda Pancha, S.
 Men jag har två tillika, P.

När man reser i Tyskland, är man hwar fjerde timma i ett främmande land; så mycket äro de fattiga jordtorfsworna fördelta emellan olika Herrskaper. Väst jag är i Bremen och Hanover, möter mig ett stycke af Danmarks tillhördigheter, såsom Oldenburg, Bartel m. m. En stund derefter finner jag mig på Preussisk botten, i Geldern och Ostfriesland; så Hanover igen, och ändteligen en socken som räknar sig till Holland. Allestädes måste jag ombyta mynt, och allestädes förlora något derpå.

Wönderne här ute äro i allmänhet usle och slafwiske. När de Swenske ha wisthus, bodar och ladugårdar, hwart och ett för sig, så ser man dem här, med bustru och barn, ore och so, får och swin bo alle tillsammans under ett tak. Ty hwar

bonde har intet mer än ett enda hus, af träwirke, sammanflistradt med ler och täckt med halm, hwaruti hela hans hushåll och egendom måste inrymmas om hwaran. *) Alltid äro kojorna fulla med råf och swårta; ty de ha ofta inga spisar, utan bränna deras torf på bara golfwet, såsom våra Lappar.

På sina ställen finner man dock goda hushålls grepp, af hwilka jag will nämna ett, som för hända är wigtigare än det synes. De hafwa sina wallbjon som följa boskapen omkring hedarne. Jag har sett desse med en skåppa under armen och en handskåfwel i näswen, hånita upp gödslen efter kreaturen, hwilka de sedermera sälja, ägande ingen annan ärsldn, än inkomsterna häraf. En god hushållare tänker alltid på ordspråket: när åkten blifwer gödd, så blir bonden född.

Ändreligen fick min näsa landkänning af Holland. Ty här luktar matrosar samt alla dess tillhörigheter, hela milarne, innan ägat får fäste på landet.

Med en sönderskafad fropp
Sänker jag mig i en fluta,
Får en stund mitt äga sluta,
Wafna sen med snufwa opp:
Men hon war mig wäl i lag,
Ty skall man i Holland resa,
Bör man resa utan näsa,
Eller snufwa ha, som jag.
Drygt betalar man sin del,
Får ändå med maten tåra

*) Här wore mycket att säga mot Swenska byggningsfättet, och det föderi af wirke, till de många wäggar och tak, som Swenske Bønders allt för många sina hus medöra. När man kan hafwa likså många rum under ett, som under tio tak, sparar det byggningswirket och är i flera hänseenden bättre.

Stank af tobak och af tjära;
 Krus är ej nationens fel.
 Utan quickhet, smak och ljus,
 Nöjde med Ducatens heder,
 Le de högt åt wett och seder,
 Wäid en pipa och ett krus.
 Liksom fiskar, strand från strand,
 Plaska de fring sina diken,
 När som folk i andra Riken
 Trifwas alldrabäst i land.

Den som sjelf icke är ore, kan icke annat än
 stöta sig öfwer Holländarnes hemseder. Jag talar
 endast om de arme Holländare eller Folkhopen; ty
 den wackra werlden har enahanda seder i Stock-
 holm, i Paris och Amsterdam. Men hwar skall
 man söka nationers characterer, utan hos allmogen.
 Och denne är i Holland ganska plump och fram-
 fusen.

Deremot hwad sjelfwa landet beträffar, måste
 man säga som Høllberg:

Jordens freds år gjord af Gud;
 Men de Nederländer,
 Deres jordplett danet ud
 Ha med egne händer.

Tellurem fecere Dii, sua littora Belgæ.

Nu är här upparbetadt; allt är fullgjordt. Och
 det på ett ställe af jordklotet, som naturen tyckes
 ämnadt, att bli ett obrukbart lår. En Swensk
 Patriot kan intet annat än ångslas, när han ser
 de trånga Holländska måsarne innehålla dubbelt så
 många wålmående menniskor, som det stora wid-
 lyftiga Swerige.

Man reser här lindrigt nog, i deras bequäm-
 liga dragslutor; ser på begge sidor om canalerne

de skönaste åkrar och ångar, samt trägårdar; nåt-
ta stenhus och planteringar; finner öfverallt fol-
ket i rörelse.

Enga gårdesgårdar äro att se i Holland; ty
när man i andra skoglösa länder omgifwer sina
ågor med lefwande häckar, har man här mellan åkrar
och ångar gräfwit breda diken, ur hwilka boskas-
pen dricker, utan att kunna öfwerstiga dem. Men
nu till min reseruta.

Den 27 Maj ankom jag till Grdningen, der
jag i twenne dagar ruflade med de skåmske stu-
denterne. Jag wille se Academien, kom dit, och
blef straxt omringad af läsljmlar, som undrade
hwad en beckbyrad Skeppare hade att gäpa på
bland dem. *) Quid Saul inter Prophetas, sade
de. Utmed Academiehuset war en rad stenar, så
naturligen målade på wäggen, att man ombjiligen
kunde märka bedrägeriet. De bödo mig sitta ned.
Jag gjorde så, och föll som-en mjölsäck på mar-
ten. Då skall tro de grinade, de boswarne; men
i harmen började jag pladdra Latin med dem, och
reciterade äfwen den ene Hebreiske wers jag kunde.
Berescht bara &c. Hwarigenom, och sedan jag
hade wisat mitt Latinska Testimonium med Consisto-
rii Gothoburgensis sigill under, wi blefwo så go-
da wänner, att de directe ledsagade mig till skå-
laren, hwarest jag måste dricka Brorskål med 13
af dem. Andra dagen förde de mig omkring i 7
Catholska Kyrkor, 5 Reformerta, 1 Luthersk och
1 Synagog. Hwarefter jag' afhöorde en af mine
nye bröder förswara sin disputation, under Profes-
sor von der Mark, blef inviterad att oponera, etc.

Tredje dagen beledsagade mig et halft dusin
af desse färnwänner ned till skutan, fyllde war

*) Auctor hade för besparning skull anlagt sådan kläde-
bonad, i ett land der den måst brukas.

Beurtman, m. m. som ej så noga kan specificeras.

Härifrån slutade jag mig fort till Windschooren, Harlingen etc. och hann ändtligen Lämmer, hvarifrån jag med Beurtman gick öfver de Sübsee 14 mil, och anlände den sista Maj till Herr Johannes Wof wid Silltornet i

Amsterdam.

Södn och härlig är den Staden.

Kyrkor, h = = hus hela raden,

Njuta här ett lika hägn.

Allting talar här om spara;

Allting blifwer här en wara,

Ända till vår Herres rågn.

Den 14 Junii följde jag skutan från Amsterdam till Harlem, der jag hörde det skönaste orgelwerk i werlden. Vidare till Delft, Haag, Rotterdam, öfver sjön till Berg-op-zoom, och sedan till Antwerpen, i det sköna Flandern.

Holländske Städerna äro som dockskåp, nätte, rene och wälbygde. Götteborg hemma kan ge oss närmaste begrepp derom. Folket der funna litet mer än gräfwa diken och meta sill. Åkrar och ångar uppstådade med sparserplatser, och trädgårdar, som öfwerträffa hwarandra, synnerligen omkring Haag.

Antwerpen, Berg-op-zoom m. m. Hwad Cosmedie jag hade der med Hennes Maj:ts Kejsarinnan Drottningens Wårfware, får ingen weta, liksom jag icke heller ärnar berätta, huru jag blef quarthållen i Peronne i Högwalten för contraband etc. Enkn, jag andades den Catholska luften med glädje, låg ett par dagar i Brùpel, hvarifrån jag

Ändtligen steg på Franssk botten i Vallencienne och Cambray.

Flandern är ett skönt och väl uppodlat land. Vid Breda hade jag tillfälle som hastigast öfver-
dgna Holländska Tropparnes mönstring, af Ståts-
hållaren. Lågret luktade åtminstone så mycket tobak,
som frutrök. Frodige, väl underhållne gäs-
sar äro dessa soldater; men att de öfwen skola wa-
ra profhålliga hjeltar, kan jag icke försäkra. Ty
de äro allt för väl lönte, till att med kallsin-
nighet kunna se döden under ögonen. Den delen af
Flandern, som tillhör Österrike, är full af väls-
mående och trefne inbyggare. I Städerne här-
städes talas Fransyska.

Från Cambray ända till Paris, äro ej många
märkvärdigheter att beundra, undantagandes de
makalösa vägarne. Dessa äro kring hela Frankrike intet
annat, än planterade spatsergångar, stenlagde midt
uti, brede och oftast alldeles snörråte. Omorgen
om deras widmakthållande är icke lämnad uti hvar
och en bondes wårdslösa händer, utan åt wiße af
Konungen bestickade Personer; hwarfdre man och
finner dem beständigt i godt stånd. Näst dessa har
jag icke sett bättre vägar än i vårt backiga Sverige.

I Saint-Denis uppehöll jag mig något för
att bese den derstädes warande sköna Kyrkan med
Konungagrifterna.

Ludwig XIV står ännu ofwan jord, blir ej-
heller nedfatt i sine Fäders grift, förr än den nu
regerande Herren fyllt den platsen, han sjelf nu
intager. Ingen ting tyckes mera förödmjuka mensk-
ligheten, än att se här den mäktige och långarmi-
ge Ludvig emellan fyra bröder.

En Fransman, som följde mig, berättade, att
Högberömdte Monark alldrig wille bo i Slottet
Saint-Germain, endast för den orsaken, att han

ej wille se skället, hwarest han skulle begrafwas, ty flockstapeln i Saint-Denis syns ända till siftnämnde Slott, hwars belägenhet mycket öfwerträffar den wid Versailles.

Som jag fick höra, att hofwet wistades der, lämnade jag Paris på sidan, och for ända dit directe.

Till att genomresa Konungens jagtparker och skogar, är något som kan kallas förträffligt. Hela milarne ser man tusentals snördragne wågar i skogen, hwilke gå in i hwarandra, utwidgade här och der i så kallade etoiles, med brunnar för jagthästar ic.

Midssommarsquällen den 24 Junii dansade jag i en Bondby, en half Swenskt mil ifrån Versailles. Om aftenen hölls Gudstienst på stora wägen omkring en eldbrasa, midt uti hwilken man hade nedfatt en grön lång björk, hwarester man sång litet i kyrkan, och sbrfogade sig så till lekstugan. Nationens artighet och munterhet, råder sig äfwen hos de sämste på landet: Hej lullu lura lulli.

Andra morgonen war jag i det namnkunniga

Versailles.

Rådflen hinner beskrifwa all ting här. Men det wet jag, att min föreställning hade bildat all ring härligare för mig, än jag sedan fann det samma. Major e longinquo reverentia. Utfrån af Versailles faller söga i dgonen. Två stora flyglar af swarta tegelhus, kantade med tålgften, öfwer hwilka en obehaglig mängd skorstenar öfwertappa hwarandra, låra aldrig kunna jemföras med Slottet i Stockholm. Man måste dock håpna öfwer widlyftheten af planen, och synnerligen öfwer Ludwigs bemiddande att kufwa en olydig natur; ty

allt är konst i Versailles. Sedan åt trädgården är
 rätt kunglig, och trädgårdarne sjelfwe öfvertröffa
 allt hwad man i denna delen kan se. Menageriet för
 djuren såg jag. Slottet innantill är wårds en
 Fransk Kung. Den 28 för jag härifrån till

Paris.

Paris beskriwas här,

O dårskap, stat mig bi; dig offerar jag min fläder;

Ty wet, ndr jag om Franska seder quäder,

Din låfsång jag tillika gör.

Men tröge Tamber bort! Er paddellika gång

Ej passar denna sång.

* * *

Ty versen här stupa med Trollhättans fart,

Arminstone kullbyttor göra;

Så framt han skall likna det slågtet i art,

Hwars yrhet jag årnar beröra.

Hwad skall nu bli bdrjan?

Jag drunknar i mdrjan,

Så taldse dårskaper mdrta mig här.

Jag kommer till Warhall *) en högtid att se,

Man fjollar, man hoppar och krusar.

Wid skimrande lampor tycks ånglar sig te, **)

Men dagsljuset gör dem till busar.

*) Warhall, en imitation af det namnfönnliga Warhal i London, är ett hus och en trädgård, der hela wackra werlden i Paris mdrtas tre gångor i wckan, att spaisera, dansa, se konst-
 eldar och illuminationer, m. m.

**) Ett ursinnigt mode gör att intet förndmt fruntimmer
 kan wisa sig utan smink och swarta lappar i synen. Härigenom
 och med tillhjelp af en wis air eller ställning, som Franska
 könet förträffligen wet att taga sig, se de wäl ut wid hus,
 men illa i dagen.

För flugor och mbnja
 Jag intet kan skdnja:
 Naturen här dränkes i lånta behag.
 På Wallen *) jag sdker en ndjdare quall.
 Här åter mig mdrdar en ändels bns gnall,
 Af tiggare, kdrngar och lyror **).
 Man fålas och fiker,
 Man super och skrifer,
 Bland kuskar och stora peruker jag quafs.
 Dtaliga narrar med upptåg och snack
 Fdrtsjens här pengar och åta.
 Kring dem stå skafeter af gapande pack, †)
 Som verkstaden hemma fdrgåta.
 Musik och Upinor,
 Spektakel och linor *)
 Se fdå åt hålfsten det stora Paris.
 Fdrtrötad och skuffad jag wandrar till slut,
 Att mig i min kammare vdsja;

*) Wallen eller Boulevarden är nästan som Djurgården i Stockholm. De förfallne Wallarne äro nu förbytte till Pdnas planterade spasergångar, och skapa en angenäm rundel kring gamla staden, och sedan hela förståder rundt omkring Bliswit tillbygde, ligger denna promenaden lifsom midt i Paris. Här famlar sig folket dageligen. Här hållas de mesta Spektakler, af Komedianter, Marionetter, Baler, Konserter, Kasspelerier.

***) Tiggare, som Hollberg säger, galonerade, finnas på ingen ort till sådan mängd, som här. Kdrningar och Lyror ic. hwar man kommer på kaffehus och spektakler, så hdr man ett rasspande af Savoyardiska quinsfolk, som flunga och slå på en guitarre eller lyra.

†) Komedianter, innan de få bypna Kådespeleu, äro fdrbundne att roa folkhoyen förut med någon farce, hvilken här kallas: saire la parade. Derigenom ser man en gråflig mängd skdder fdåas ihov ikring Bollhusgallren, som förndter eftermiddagarne med bara gapa.

*) Här äro ej mindre än tio särskilda band Komedianter, som alla spela två stycken hwar dag, utan att räkna konserter och folk som wisa rara djur, markattdansar, hundkonster, lotterier och andra tospel.

Men ack, för min synd har jag kommit hit ut,

Mig hårar af h = r = r förblja.

Jag flygtar, de blja och ropa Kopun . . .

Nu under min fall i ett hugnande skjut,

Mitt slumrande dga betäckes.

Nem skam få den skälmen, som först gjorde hjull

Uf rullande wagnar jag wäckes;

Och när det tar ända,

Så drar man, idrhända,

En lista med gnölande pipor *) förbi.

När tupparne gala och klockan slår tre,

I grannskapet munkarne wakna **)

De jäspa sitt owe, de ringa, de be.

Un måste jag nattfreden sakna.

Doct pris ske det hoga:

Nu slutas mitt dga,

Wåd wagnar och klockor och Munkar till trots.

God dag, min Herr Sagon! såg, hwar är Börsern
här?

Hwad! Börsern? svarar han, här intet Wårdsbus är,
Som har så roligt namn, ***)

Nej, såg mig, fortsfer jag, hwar Edre Abpman
råkas,

Att öfwer Wårelhwärf, om skepp och handel språkas?

Det fråket arlar sig och tiger,

Så högt hans lärdomspund ej stiger,

*) Ett Positiv eller litet Orgelwerk. Dagligen, mest om
aftnarne, ser man dylika Orgdragare belägga portarne, der
Resande gästa, och spela för några stufwer.

**) Min olwåliga stjerna hade placerat mig mellan twenne
Kloster. Klockan 2 eller 3 ringa de till Ötrefången och börja sin
andakt. När jag kommer ihog deras själamekor, påminner
jag mig Boileau, som sade:

Pour honorer les morts. Ils sont mourir les vivans.

***) Man råkar en sprätt i Paris och frågar efter Börsern,
så är det en glosa som han aldrig hört, liksom han ej heller
äger minsta begrepp om sjöfart och skepp, dem undantagne
som han torde hafwa fått af målningar,

Han menar Krog och Børs är ett.
 Och som han aldrig segel sett,
 Så tror den dumme fatan,
 Att skeppen dras i sjön, som wagnar uppå gatan.
 Till Opran för han mig: Spektafel, Porcheron *),
 Se sådant känner Herr Façon.
 Om och jag af en slump den sökte Børsen finner,
 Monn jag ett Amsterdam, monn jag ett London
 finner?

Jo pytt. Uti Paris allt efter modet går,
 Wål klådde på en Wal, men icke på en Børs.
 Uå, huru mången härlig kaka,
 Man kunde här dem armom baka,
 Med allt det sköna mjöl, som osmålt får sin graf
 I store Domperulers haf. **)

Men sådan Fransman är:
 Han älskar håldre mjölet draga
 Uti en krusad låd, än i en hungrig maga:
 Blott han en wacker klådning bår.
 I dag kan ej hans pung en nödig måltid lösa,
 Ett kaffehus han söker opp,
 Förtår en fringla och en kopp,
 Ty hwad behöfwer han att lösa.
 Se'n petar han sin tand, se'n trallar han och
 swånger:

Den skönsta kalfwestel har närt hans lådra gorn,
 Fast kalfwen, odräpt än, wid modrens juwer hänger,
 Och fast hans arma buk war aldrig mera tom.

Men håll, jag tröttnar wid att skrifwa.
 Bland sådan galenskap jag sjelf kan galen blifwa.

Enfin:

Paris all werldens Bollhus är.

*) Ställen der lekstugor och kärliga möten hållas.

**) Här pudrar sig nästan allt hwad lif och anda äger.

hwad annorstådes winns, det skall förtdras här *)
 Ödr hwarje främling hem, drif comedianter ut,
 Ödr på hwart elakt näste slut;
 hwad då? Jo, skålf Paris, du skall förgås på
 stunden!

Så nära dårskap här med allmänt wål är bunden.
 Nej, karlawulna Swenska Nörd!

Om man bland tusen land mig walet wille gifwa,
 Dig endast walde jag, du dyra moderjord!

Din barm min wagga war; den ock min graf skall
 blifwa.

Hortor amare Focos.

Virg.

Doct finnes likwål mycket godt i Paris. Till
 exempel: Fem Akademier.

1) L'Academie Françoise inrättad 1635 genom
 Cardinalen Richelieu's föranstaltande, består
 af 40 ledamöter, som sysselsätta sig allenast med
 språkets förbättring, och komma tillhopa i gamla
 Blottet eller Louvren tre gånger i veckan. En Tho-
 mas, en d'Argenson och Marmontel m. fl.
 räntas nu med största heder bland dessa Herrar.
 Richelieu war Akademiens förste beskyddare. Ser-
 kmera woro det Konungarne selske.

*) Med en folkhop af 800,000 menniskor, utan sjöfart, utan
 handel, hur skall Paris kunna nåra sig, och än mer, hur skall
 det kunna wara så rikt? Jo det blir beqvämt, när man finner
 kanske hälften af osannolika nummer wara resande, dels
 från Provinserna, dels från utrikes orter, hvilka strömma hit
 att leka hört pengar och helsa. Man räknar intet mindre än
 50,000 i köré. Så att det ej är ett paradös, om man säger,
 att Paris har att tacka låttingar och narrar för sin wälför-
 håll. Här handlas ei med annat fram, än det som tjänar att un-
 derhålla pyssighet och galenskap. Engelsmän, eburu warme
 patrioter de äro, lockas dock hit af Parisiska njuten, och jag
 tror, att hwad som bland annat påskundade sista freden, war
 ett återgå en hop förmögna Lorder, dem kriget jagat härifrån
 och hwars pengar saluades i allmänna rörelsen i Paris.

2) L'Academie des Inscriptions & des Belles Lettres, arbetar i de wadra wetenskaperna, förklarar Antiquiteterna, och förewigar Monarkiens historia, genom medaljer, inskriptioner ic. urdelar årligen twenne belöningan. Ledamöterna, samlas likaledes i Louvren Tidagar och Fredagar. Inrättningen är af år 1663.

3) L'Academie Royale des Sciences, består af 4 slags medlemmar: 12 Honorarii, 20 Pensionarii, 26 Associati, af hwilka 8 äro utslånningar, såsom d'Alembert, Linné, Haller från Göttingen och 12 så kallade Adjuncti. Professorerna Nollet i Fysiken och Natural-Historien, och Condamine i Chemien, hafwa nu för tiden stort namn om sig; såsom och en de Fouchy, Akademiens beständiga Secreterare. Sammankomsten hålles två gånger i weckan, äfwen i Louvren.

4) L'Academie Royale d'Architecture, hwars inrättning 1671 hedrar Ludvic XIV:s regering, hålles hwar Måndag i Kongl Slottet och har 32 Architecter, en Secreterare samt en Professor, hwilken undervisar i wetenskapen. En följd af detta är, att man i intet land finner byggningskonsten bragt till sådan höjd, som i Frankrike. Samma sak är det med Måleri och Bildhuggeri förmedelst

5) L'Academie Royale de Peinture & Sculpture, som Ludvic XIV. authoriserade 1648 Med ett ord: Fransman öfwerträffar i allt de wadra.

Utomdes ser man och här

L'Academie Royale de Chirurgie, inrättad 1731, hwarest Konungens förste Lifmedicus, Germain de la Martiniere presidrar.

I Kyrkan Saint-Eustache wisade man m

en hel hop, som fick namn af mästestycken. Men, me judice, finnes der icke mer än ett, och det är den namnkunnige Colberts graf. Denne Minister föreställes knåfallande på en så kallad Sarcophage af svart marmor, i sällskap med Religion och Ömnigheten. Bredvid ser man Joseph, som låter utmåta spannemål i Egypten, och Daniel Fringdelande Darii befallningar bland Persiske Satraper, alltsammans förträffligen uttänkt af Le Brun. Den som känner den store Colberts gerningar, måste tillstå, att hans character alldrig kunnat lyckligare uttryckas.

Samma snille lyser i de fleste deras målningar: t. ex. wid tillfälle då Ludvig XIV förbättrade Rättegångsverket 1667. Monarken föreställes öfverräcka åt Domhafswanderna en stark Domsförordning, hvarunder La Chicane ses fullt lastad på marken, och uppslukar hela säckar fulle med nedplumpadt papper. Likaså då samme Monark satte Financewerket i ordning 1662. En Gudom, Themis, förföljer Kronotjuftwarne, hwilka afmålas lika Harpyerne hos Virgilius och flyga undan, släppande ur klorna efter sig stora penningspåsar.

Ut pictura Poësis.

H o r a t.

Deße två stycken wisas i Versailles bland en oändlig hop andre. Hgat trötnar wid att kika på allt; men örat plågas ännu mera, när Fransman beynner upphöja det samma, och swärja, att det är divin, sans pareille, coup de maitre &c. Har han något wackerert, så gör han ock wäsende draf.

**Les François sçavent vaincre &
chanter leurs victoires.**

Volt. Henriade.

Det gamla Kongsuret dersammastådes är ett litet underverk, så mycket mera, som det blifwit förskräddigt af en Morand, hwilken dock icke war utmärkt. Hwar gång flockån slår, gala två tups par, tre gånger hwardera, och flara med wingarne. I det samma framkomma på sidorne två figures med malmsköldar i händerne, på hwilka två amourer ämsom slå quarterne med små hamrar. Midt uti framstiger en bröfbild af Ludvic XIV, och ofw wantill ses ett måln, hwatutur en Victoria nedstiger, hållandes en krona öfwer Monarkens hjässa; hwarunder man hör en angenäm carillon eller flockspel. Slutligen förswinner allt ihop och uret slår timmarne.

En wiß frammande Konung, som wistades här någon tid, har lemnat efter sig här på orten ett färt namn.

En Abbe har gjort desse verser öfwer hans härworo:

**Les Roses de l'Himen & le Throne des Rois
Ne l'ont point retenu dans leur chaine flat-
teuse.**

**Il voyage, il instruit sa raison lumineuse
Par les tableaux divers et des mœurs et des
loix.**

**Il s'arrete en ces lieux, seduit par nôtre
hommage.**

**Heureux peuple * * * * n'en soyez point
jaloux.**

Le Destin l'a formé pour regner parmi vous:
Notre art ne peut ici, que fixer son image.

Deſe verſar ſattes under hans bröſtbild.

Jag måſte tillſtå att Fransoſerna hafwa ſndlla målare. Nu nyſ ſåg jag i ett privat hus en gammal torgruka på väggen, ſå naturlig gåſpande, att det war mig ombjligt ſe henne, utan att gåſpa med. Likſå en Bouffon aftagen i en ſå ldjelig ſtällning, och med ſå toliga grimacer, att jag vågar påſtå, det en Cato ſjelf ej ſkulle kunna hålla ſig från ſkratt wid påſcendet.

Bland det, ſom beſynnerligen förſjenar en reſandes uppmärkſamhet omkring Paris, är den ſtåttliga wattuledningen, Arceuil, ſom liknar de gamle Romares bästa måſterſtycke i det ſlaget. De Broſſe har byggt den ſamma, wid bbrjan af det förſlutna tidehwarſwet, på Marie de Medecis beſällning. Den har 200 Toiſes i längden och 12 i höjden, der den är ſom högfſt, och genom 20 Arcader förer den till Paris ett klart och ſundt watten. Rapin ſkref verſer hårdſwer, ſom gifwa någorlunda begrepp här om:

Admirandi operis moles præcelſa, ſuperboſ,
Pariete perpetuo, ſublime aſſurgit in arcuſ
ſuſpenſiſque fluunt grandi ſub fornice fluctuſ
Qui curſu late exciſoſ, labuntur eodem
Per montes, ac per ſubſtructaſ aggere valleſ;
Nam parieſ quadro jungit divortia ſaxo,
Per quem magnatum curſum frenavit aquarum
Regina et totam fonteſ diviſit in urbem.

Horat. L. III.

Bredewid ſes ånnu lemningar af en gammal
hög aqueduc, hvilken förmenes wara byggd under

Kejsar Julianus. En privat man, som föpt rom-
terne, har förgäfves försökt att nedbryta stenhvalf-
wen, hwilket ger oss begrepp om de gamles karls-
wulna arbeten.

Wid Fontainebleau, bland oändligt annat märk-
wärdigt, såg jag med harm ett förs upprest till
äminnelse af Monaldeschi, den Drottning Chris-
tina låt aflifwa. Hon glömbde då, hwad hon
sjelf förut sagt i sina maximer: que le plaisir de
la vengeance, n'est pas fait pour les grands
cœurs.

Det tåka Saint Cyre, som genom Madame
Maintenons bembdande blef uppbyggt af Lu-
dovic XIV, till 250 fattiga Frdnars uppfostran
år 1685, gör denna Dame ännu älskad och hedrad.
Madamn Deshouliers prisar henne med skäll:

Tes soins ont prevenus les tristes aventures,
Où l'extreme besoin jette les jeunes cœurs.
Ah, que ces soins pieux chez les races fu-
tures,

T'attireront d'Admirateurs.

Contre la cruauté des fieres destinées,

Ils donnent, ces soins genereux,

Un asyle sacré, vaste, durable, heureux,

A d'illustres Infortunées.

Bland alla werldens torg, wet jag icke hwar
man skulle finna någre majestätligare och tåckare,
än följande:

Places des Victoires, hwarest Ludovic XIV
ses till fot, i sin kröningsdrägt, trampande på en
Cerberus; till tecken af triple-alliancen, hwardswer
han så lyckligen segrade; nedansföre ligga 4 helgfuts-
ne slafwar, bundne tillsammans med stora jernkedor

for, hwilka föreställa fyra öfwerwundna Nationer
 Husen
 omkring detta torg, emellan hwilka herrskar den an-
 gendämaste symetrie, utgåra en aflång rundel.

Place Royale, byggt i fyrkant på Romerskt
 sätt, med betäckte spatsergångar eller Portifer &
 alla sidor, prunkar med Ludvic XIII till häst,
 tillsatt af Cardinalen Richelieu. Ett owärderligt
 jernstaket skapar ett mindre torg midt uti, hwilket
 är gräsbewärdt med sköna breda twärgångar mot
 de fyra portgallren.

Place Vendome, liksåledes omgifwit af lif-
 fomiga palatser, har midt uti Ludvic XIV till
 häst. Arbetet i marmor och koppar, så här, som
 på de öfriga palatser, råjer de störste mästare; men
 påskrifterne och ideerne-deraf, som sira hans ofslu-
 ga förförljelser mot Protestanterne och öfriga fram-
 farande, förefom mig som le tombeau de bons
 sens, och en utlänning ser dem alldrig utan wdm-
 jelse. Är det icke en ursinnighet, att föreställa fy-
 ra likmåttige Monarker fastbedjade wid hans fötter,
 blott för det, att han den och den dagen slagade några
 tusende af deras soldater, mer än han sjelf förlor-
 rat. Jag skulle tåla det, om han antingen, som
 vår Gustaf Adolph, werkligen underlagt sig
 hela folkslag, eller som våre Carlar sjelf gått i
 spetsen för sine krigshäror. Men hwilketdera gjor-
 de han? . . .

Place Louis XV, som churu ännu ej färdigt,
 låter likwål se, att detta torg kan bli täckast af
 alla, förmedelst dess storlek och utstyt. Res dit,
 så får ni se den Monarken, som nu, när jag
 skrifer detta, regerar Frankrike. Gjutningen och
 Stoden är ett mästerverk, och man hoppas, att
 de icke här mörda smaken genom tofiga Inscriptio-
 ner.

Den 4. Julii såg jag en hop ceremonier wid tillfälle, att hans franska Majestät med egen hand lade grunsten till La Chapelle de l'Ecole militaire. Konungen föll på knä och läste wäl en god timma på stället. Hdytiden slutades med det, att han utdelte belöningar bland de unge Adelsmän, hwilka derstädes, 500 till antalet, uppdragas i alla wetenskaper och öfningar, som hafwa sammans hang med frigsmetten. På sådant sätt brister Frankrike alldrig fåcka Officerare, när på andra ställen

En en hårlig inrättning will jag nämna. Här är en Bureau General upprättad, genom hwilka fens föranstaltande nyfödda barn emottagas, förses med friska och renliga ammor, hälsosamma bo ningsrum och andra bequämligheter, nödiga till des sa späda lifs förwarande. Mot en dråglig afgift kunna föräldrar här inlämna deras barn, försäkrade om all möjlig omwårdnad och tillsyn.

Från den tiden barn afwändas, drö här öfwen utsedde ställen, hwarest de emottagas till vidare uppfostran; så att allt, som kan bidra till folk hopens öfande, är att tillgå härstädes, så wäl förmedelst dessa nybenämnda inrättningar, som deras förträffliga Barnhus; man riktar staten med icke mindre, än 4, till 5000 hittebarn årligen.

Religionen i Paris, bland den så kallade wackra werlden, synes wara Voltaires Philosophi. Folk hopen är rätt påfwiß, c'est à dire, tjenar war Herre efter tabulatur och wana. Monarken wisar alla tecken af så till sågandes allt för mycken, och större delen af hans frigsbußar säges hafwa antingen ingen rätt sannskyldig religion, eller också den gamla Epicuriska: ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas.

Eljest måste man tillstå, att den utvärtas beslen af Romerska Gudstjensten, är rätt Högvärddig och majestätlig, liksom deremot den Reformerta, tyckes mig wara nog naken och kall. War Evangeliska åter synes hafwa walt en lycklig medelwäg, emellan alt för mycket och alt för litet af Ceremonier. Wore dock till önskas, att man hos oss syfvelsätte sig mindre med en hop abstracta begrepp, och mera med det wärkeliga och borgerliga.

Därskaper och nöjen får man dyrt betala i Paris, men wisdom kan fås för intet. Man besöker fritt alla Collegier, Biblioteker och lärda Sällskaper; alltid bemött med höfslighet och tjenstfärdighet, när deremot Comedianter, Dansmästare och andra behageliga galenskaper icke ernås utan prompt betalning.

Ingen ting kan upptänkas förträffligare, än methoderne, att underhålla flit och tåflan bland den studerande och wettgirige ungdomen härstädes. Icke långesedan såg jag belöningar utdelas i Sorbonne bland Studenterne, hwilke utmärkt sig antingen i Swersättning, Grekiska och Latinska skrifningar, eller i Poetiska och Dratoriska småsaker. Preses i Parlamentet, hela det Högvärddiga Dom-Capitlet, Academiske Ledamöter, samt en stor hop förnämde äskådare församlade sig under en upprepad musik i stora Domsalen, hwarest Eleverne woro uppställda i behörig ordning. De ypperste bland de tåflande, och hwilke, efter föregånget bepröfwande af Academici, skulle emottaga belöningarne, framställdes för Preses, som hädertidigen satte på dem Fransar, och utdelte guldpennningar, under det han höll ett uppmuntrande loftal, m. m. De andre, bland hwilke gåfvar af 13 eller 14 år, som förtjent priserne, belöntes sedermera af Rector Magnificus på samma sätt med ett antal sedna

Wdker i Academiens namn, och nya tåflingsdämsnen uppgåfros. Alla de, som således wunnit priset, åtnjoto offentliga complimentet af hela församlingen. De woro wäl 30, som denna gången belöntes. Och på det ingen wälb må äga rum hos Professorerne, som dhmma öfwer de inkomne papperen, tillgår här på samma sätt, som wid offentliga Wetenskaps = Academier, att skrifterne skickas in utan namn, med devise . . .

Dylika uppmuntringar ser man i alla Lærohus, hwarigenom det icke är sällsynt, att finna ynglingar af 14, 15 år, öfwersätta Ober af Anacreon, stycken af Hesiodus, Virgilius o. fl. och vice versa från Fransyskan på Grekiska och Latin.

Bland Frankrikes artiga lustspel, är en sort Sjöfåktning, som jämte det den tjänar till publikens nöje, hårdar och tillskapar en hurtig och wälöfswad ungdom. Man har inhågnat en stor fyrkant af Scineströmmen, hwaromkring äro bequämlige platser för många tusende åskådare, och midt i wattenet hållas dessa Sjöfåktningar. En talrik tropp af unge Sjömän, lätt klädde och wäpnade med lansar, börja leken på löpande båtar, i det de färdta hwarannan i sjön. Sedermera rida de spår, d. ä. de äsa ned från högden af en Pharos, på en dertill inrättad timmerstock, bemiddande sig, att midt i starkaste farten fasttaga la bague, eller ringen, hwärefter de plumpa i sjön och simma i land. Wtterligare öfwa de sig att klänga i tafel och tåg. De låckaste speta upp på en i luften hängande slaklina, att nedtaga lefwande foglor, ur en i högden uppbunden frans. Det är ett nöje till att se huru de fleste pejla djupet. Allt detta förrättas under en dråpelig musil, till dess Neptunus med sine Tritoner kommer swäfwande på wattenet i en stor wagn, gjord som en snäck och

bragen af sjöbåstar, då han offentligen med wisa från åskådarne insamlade summor, belbnar dem, som i någordera wunnit priset. Jag tycker mig se det gamla Grefland. Hög tiden slutas med skott och konsteldar, som öfwerträffa all inbillning.

Ungdomen i Frankrike, som ännas att en gång hedra antingen predikstolen eller Tribunalen, öfwas tid efter annan med spelande af wackra Theaterstycken, hwarigenom, jemte det den förwårswar sig ett otwunget utwårtes behag, den öfwen hinser till en frimodighet, och en så högt angelägen konst, att genom anständiga och rörande åtbörd, twinga hjertan och föröka werkan af wåltaligheten, som utom dem förlorar halfwa sin styrka.

I den smak och renhet, som Franska Theatern nu är, kan den intet annat än wara en förträffelig Skola för seder och borgerliga dygder. Det är säkert den samme, som alstrar så store Poeter, och gör Nationen så synbart ålskanswård och beleswad, framför andra folkslag. Jag wet intet, som mera hedrar Characteren hos ett folkslag, än att se det samma, antingen le åt en Tartuffe, en Etourdi, eller gråta med en dygdig lidande Zaire, och öfwer en mordad Cesar, m. m. Med ett ord: Fransman herskar öfwer mer än halfwa werlden, genom sin smak och sine behaglige seder.

Den 14 Augusti gick jag ifrån Paris med anständig skjuts, nämligen med Apostlebåstarne. Mången gång dnskade jag åga Eliå matsäck. Men ty wårt! korpar äro, som allt annat, förwårrade, på denne werldens sista tid. De ropade sitt ohyggliga cras, cras, utan att tänka på hwad jag behöfde i dag. På wågen såg jag Kongl. Elosten Marly och Saint Germain och kände förste gången, att det som fågnar ögat föder ej alltid magen. Wårdsbus och Krogskyltar såg jag nog.

men det är i Frankrike mer än någorstådes
 sannt, att

Ipse licet venias musis comitatus,
 Homere,
 Si nihil attuleris, ibis, Homere,
 foras.

Skuggan i Trågården, eller rättare, i den store
 uppståbade sflogen, på sistnämde ställe, gaf mig
 en timmas angenäm swalka.

Ångslan, fdrorsakad af hunger, hade hos mig
 samma werkan, som kärleken hos Poeter: Hon
 öppnade versådran. Förtretad, att hbra foglarne
 sjunga när jag wille sofwa, tog jag mig det
 ndjet att hämnas med följande rim:

Fdrargelliga djur, som skrifen här i trån,
 Och smutsen på de löf som Eder skugga gifwa,
 Fdr påcker med Ert skrål, jag må hel galen
 blifwa,

Den förste sten jag får skall jaga Eder hån.

På fatet, stekte uti smör,

I nu mig kunna mer behaga.

Ly när man har en hungrig maga,

Musik förgåfwes drat rdr.

Från Saint Germain följde jag Bateletten,
 en fort dragskuta, till Rouen, der jag ändtligen
 fick äta mig mått.

Normandie är ett ffdnt land, har backar och
 flogar med djupa dälber likasom Sverige, dock in-
 ga eller få berg synliga. Folket derstädes är det
 sreffligaste och starkaste i hela Frankrike, i anseende
 till härkomstén från deras karlawulne Nordiske
 stamsfäder. Jag kallade dem landsmän och fick
 dricka hos dem en härlig Eider.

Belågen på sluttningen af Seine-strömmen, 16 Franska mil från Havre de Grace, är till widdens åtminstone efter ögnemättet icke större än Göttesborg; har dock 32 Paroishes eller Församlingar, utom Kloster; en omständighet, som tyckes röja en stor folk mängd. Den är dock icke så stor, som den kunde synas; ty i Catholska länder, finner man nästan så många andelige, som ährare.

Församlingarne äro små, fast Kyrkorna ofta stora och präktiga. Handelen florerar här, waktadt hamnen är obequäm, i så måtto, att man måste spanna ett halft dusin hästar för skutan, innan man kan få henne upp emot strömmen från Havre.

Som jag här icke träffade något skepp färdigt till England, wandrade jag till Diepe. Denna stad är bestä, mindre än Rouen, men wackerare bygd, med stora likformiga hus å begge sidor om de öppna och råta gatorna, ligger för hafwet emellan twenne branta höjder, och ingången till hamnen är ombygd på begge sidor med bergfaste murar af ofantliga tålgstenar.

Här såg jag en härlig Proceßion, som gemensamt wandrade alla gator, under musik och klockringning. Ett wärdigt Regimente af Andelige i sin fulla skrud, med tusentals sjungande människor efter sig, emellan en hane af Cadett=Corpsen.

Äfwen hade jag här tillfälle, att besöka den så kallade Repetition, hwilken består deruti, att alle Scholgåfvarne först offentligen förhöras i Latin och andra lärostycken, samt sedan agera någon Tragedie, under deras Läromästares uppsigt.

Den 18 Augusti affeglade jag med ett Engelskt fartyg till England, emot 12 Livres betalning; låg 24 timmar på sjön och hade ganska ondt af sjösjuka, innan jag landade i Brighthelmstone, 60 Engelska mil från London.

L o n d o n.

Ur den fulaste stad jag någonsin sett. Svarta hopvrakta hus, höga och låga om hvarandra; trånga, frofiga gator, betäckta med en ewinnerlig smuts, ofund och dimmig luft, samt en löjlig och oregerlig pöbel, uppväcka hos en främling mer fasa, än förundran och fögnad. Den består af tre sammansmälte städer, nemligen London för sig sjelf, Southwark på andra sidan af Themsen samt Westminster, der Kongl. Palatset är, och kan kallas den angenämaste delen af staden, såsom der äro öppna och rediga gator, med stora byggnader.

Längden af London är 6 Engelska d. å. en Swenskt mil, och bredden en tredjedel deraf. Antalet af innewånarne räknas utgåra en sjundedel af Rikets folkmångd eller en million, hwilke bo i 122,950 hus.

Det märkwärdigaste att bese är följande:

The Tower, ett gammalt Slott, hwarest wisa allahanda wilda djur och foglar, Thropheerna efter den obfwerwinnerliga Spanska Flottan, Wapen för 80,000 män af alla slag, uppsatte i en alltför konstig utsigt, Kongl Regalierne, Myntet och en hop ålderdomsmärken.

The Royal Exchange eller Börsen, byggd af Portlandskten, en ewig och ståtlig byggnad, öfwerträffar mycket den Amsterdamske och har ett torn af 178 fots höjd, med Klockspele. Uti in-

Byggningar på murarne, stå floder af Englands Kungar och Drottningar ic. Der finner man Assurance-Kontoiret, Sjö- och Maria-Billet, Auctions-Kammare, m. m.

Den namnfunniga Sanct Pauls Church är det härligaste Tempel jag nånsin lär få se. Den är bygd i kors, med en ofantelig Dome midt uppå, samt två torn wid ändan, med en owärderlig Portail. Det wille bli en Volume att nämna allt. Skada, att allt blir så svart med tiden i London. Drottning Annas stod prunkar wid den stora gäflen. Byggnaden fulländades på trettiofem år, och kostade 736,752 Pund Sterling.

The Brittish Museum, innehåller en dyrbar samling från alla werldens kanter, af Antiquiteter, Manuscripter, Naturalier, ic.

Westminster Abbey, der Konungarne frdnas, är en gammal stor Kyrka, i hwilken jag ej wandrar ett steg, utan att rödas af wördnad och förundran. Dingifwen af de döde, midt ibland gräs wårdar och ärestoder, känner man hos sig en wördnadsfull rysning, under det man wundrar de lefwandes berömliga omsorg, att förwara minnet af sine store män och lysande snillen. Englands Regenter, Englands Hjeltar och Lärde lefwa här midt i dödens hemwist, hedrade med en lär och dyrbar åminnelse, intryckt både i marmor och i de esters lefwandes hjertan. Newton, Shakespear, Milton o. fl. hwila här wid sidan af Kungar, Krigshjeltar och Patrioter. Ho skulle kunna se detta, utan att önska sig en liten wrå i deras boning.

Jag har räknat öfwer 150 sådane minneswårdar. - När man kommer dit, finner man alltid åskådare och Engelsman sjelf framför andre går dit och läser på monumenterne, högmödig i sine

bbbe landsmäns ära, och brinnande att efterbli dem.

De tre stora bryggorna öfver Themsen, nemligen London, Westminster och Newbridge, ha näp peligen sina lifar. Wattenwerken wid Londonbridge, uppsatte af en Holländare wid namn M orice 1582, att leda watten genom träpipor kring hela staden, såges öfverträffa den konstige Marly-Machinen i Frankrike. Jag har gapat på begge, dock utan att begripa dem *).

Rongl. Slottet Sanct James bdr nämnas all- drasist. Det är intet annat, än en slumprawis hops- flistrad tegelbyggning, och ser föga bättre ut, än baraquerne i Göttheborg. Hofwet wistas der förs- denskull bara om wintren; ty om sommaren delar det sig emellan Rongl. Landslottet, Hamptoncourt, Windsor, det skönaste af alla, och Richmond, hwar- est nu warande Rungen finner sitt högsta nöje. Det ligger ock helt nära London.

St. James Park är en wacker spaferoert, be- haglig genom långa med trån planterade gångar och gräfne dammar eller canaler.

Rensingtontrågärd är dock Londons wackraste promenade.

Allmänna lustbarheter äro sommartiden: Trä- gårdarne Baurhall, Ranelaug's, Mary-bone-gårdens och Sadlerswell, hwarest man kommer tillhops, att höra Concerter, se illuminationer och konstfedar, äta, dricka m. m. som man behagar.

Wintertiden har man fyra Theatrar.

Näst efter det makalösa Krigsmanshuset Mai- son des Invalides i Paris, hvars Dome ej har sin like på jordklotet, kan man sätta Greenwich och Chelsea Hospitaler i London, det förra byggt 1694, af Wilhelm III, och ärnadt till ett Kongligt

*) Den i London drifwes nu med eld.

Residence, beläget wid revieret 3 mil nedan för London, är ett asylum för utarbetade sjömän, för enkor och barn efter dem, som förlorat sitt lif i Kronans tjenst. Det artigaste är, att detta Hospitals underhåll icke hänger på Rikets Casse, utan hvar och en sjöman, så väl i Flottan, som Copsvardiefarten, contribuerar månatligen dertill 6 styfwer, efter som naturligast synes, att de, som orka förtjena penningar, understödja de orklöse, och dermed förtjena sig rätt till samma wälgerning på deras ålderdom.

Så samman med Chelsea-Hospital, i det alle tjenstgörande wid armeen, Officerare och gemene, erlägga en dags gage hwart år till dess underhåll. Det är inrättat för utleswade eller bleferade i Landts Armeen, och nårer 500 ordinära Pensionärer, samt 12,000 så kallade outpensioners, eller utomordentlige. Om någon ting råder wälbestådta Republikar, så är det dylika inrättningar. Wårt lilla Krigsmanshus i Wadstena talar om hwad wi wille; men råder tillika huru litet wi kunna.

Bedlam är Danwiken i London, och härbergerar en bedröflig hop wettlöse uslingar af begge könen, af hwilke somlige kalla sig Gud Fader, Jupiter, somlige Alexander, Carl XII, o. s. w.

Londons Hospital, Hittelharnshus, m. m. äro inrättade på en förträffelig fot. Här äro fattighus och sjukhus, som understundom nåra till 6000 olycklige.

Torn-Kyrkor räknas i London 103. Will man hoplägga alla ställen, der Gudstjenst hålles, så blir antalet inemot 300. Lutheranerne få ha torn på sina Kyrkor, men inga Ringklockor; andra Sectar kunna ej få bygga torn. Här äro fyra Lyska, en Swensk och en Dansk församling af Lutheraner. De så kallade Mätings eller mötes

platser, hvaraf Methodisterna, de nu warande bästa praktiske Christne i England, hafwa ett stort antal, finner man i hvarannan gata." Wesley är deras hufvudman, hwilken åtta gånger varit åt America, och dageligen flackar omkring, att upplifwa den praktiske Christendomen i werlden.

Engelsman är en underlig menniska. Ingen går så långt i det goda som han, och ingen drifwer heller ondskan hdyre. På intet ställe i werlden ser man menniskokärlet och ädelmod i större grad än i London; liksom man å andra sidan ingenstädes hör omtalas så grofwa utbrott af grymhet och ursinnighet. Store förmögne Lordar äro icke det bästa folket. Jäke heller kan man berömma den hdymodige och tygellöse pöbeln; men mellanforten består gemenligen af hederliga och oswileliga menniskor. Det går långsamt bland desse, att winna förtroende; men sedan man fått det samma, kan man göra sig räkning på deras trofasthet, ända till det att de uppoffra lif och egendom för en wån. Har jag en af det folket till wån, så har jag ett ryggsedd, som alldrig swiker. Hatar han mig, så hatar han mig ända in i grafwen. Har han i politiska mål fattat något parti, så kunna hwarken mutar eller hotelser rubba hans tänkesätt. Född med nitälskan för friheten är han alltid mån, att kånna Rikets lagar och fördelar. Hwarföre det icke är sällsynt, att finna en Köpman Handtwerkare, werkeligen råsonnera som en Statsman.

Strif och Tryckfriheten, som upptem fritt allt hwad som angår London, gör denna Nationen mera upp

Underlig pöbel i London.
folkmyckenheten i London, den
lets graf. Det är snart icke

någon ordning. Se de någon främling, som icke drar Engelska skärt och piska i nacken, så spotta de och slånga orenlighet efter honom. Så de ej nog pengar som de vilja, göra de uppror. Folkhopen är större, än att alle skulle kunna brukas. Deris genom tillgripas liksom näringsfång röfverier, mordgerningar, stölder, tiggerier, m. m. men med allt detta herrskar ändå bland dem något ädelt, någon smak för rättvisa. T. ex. om det händer mig, att jag blir öfverfallen eller bestulen på gatan, och ropar åt dem: Gentlemen shal you suffer a foreigner to be so handled with in your country, eller något dyligt, så slå de en ring omkring stället, utleta den brottslige och straffa honom på släcken, antingen med att doppa honom i rånsten, pumpa watten på honom och bultan, så länge han kan röra sig, eller twingan till godtgöring i penningar.

Smärre brott straffas här med pillory (skama påle), så gjord, att syndaren måste sticka fram hufvud och händer genom hålen på ett bräde. Ur nu den lidande gynnad af dem, så slå de en spetsgård kring pålen, att ingen må göra honom något ondt. Men i annat fall sjunga de smådemisor, spotta och slå den stackaren synen full med orenlighet. Jag har sett en dylig löjelig förrättning.

Annars är detta och andra blodiga och hiffeliga spektakel folkhopens—angenämaste lustbarheter. Med samma nöje, som Franske allmogon löper att grina åt en Tasspelare eller Comediant, wandra desse till galgplatsen, att klappa händerne åt dem som skola steglas eller hängas. Comedier behaga dem icke, så framt man icke mördar och halskugger på Theatern. Hu! det är en blodig nation! T. ex. De ha en sort lustspel, som jag med grufvelse sett en gång: en hop Pojskar församlas att

fakta för uppfatte besvärningar. Den som kan break most heads d. å. frosta de flesta hufvuden, blir bäst betalt. De ha trålsansar, och ingen kommer ur leken, utan fullständigt af blod och skrämor, och många skadas obotligen.

Är det icke ohyggligt, att se förnuftiga menniskor klappa händer och hita deras ungdom liksom hundar ihop, att förderfva hvarandra? Deras Lupp- och Doggfästningar förråda icke mindre deras omensfliga natur. När de se två tråta på gatan, twinga de dem att afgöra saken med knytnäfven, hwilket sker sålunda, att de riswa klådersna från sig och karas som tjurar. Quinfolken äro nästan wårre. Stockholms Rodderstor äro blott ofullkomliga copior af dem. Jag såg för några dagar sedan två konor, nakna till midjan, eländigt handtera hvarandra, och när de intet mer orkade, lågo de i ränsten och kastade hela göpnar dy på hvarandra. Om Justicen will lägga sig emellan, blir den bortsvift af mobben. Det skulle wara ett olagligt inbrott i deras dyra frihet. Så mycket bortblandas begreppen om sjelfswäld och frihet.

I andra Riften plår man finna måsta Religiosnen i hopen. Men här ser man intet spår deraf. Ingen kan neka det, att Londons Allmoge är mera upplyst än andra Länders, der Tryck- och Tankfriheten är mer inskränkt, ty här ser man en Åkare, en Kolbårare, en Gesäll likså ofta läsa deras mångfaldiga new pappers, som de dricka sitt stronobeer; hwarigenom man finner dem i stånd, att prata tåmmeligen wål om allahanda, när deras gelikar i Paris, Danmark och annorstädes, knapt weta deras Konungs namn. Men det är icke allt nyttigt. Ty jag wet ej, om det icke

skulle wåra. Sättre finna en Säckbragare och Ignorant, än Fritänkare eller Atheist.

Når jag för någre dagar sedan gick förbi en Krog, höpnade jag att höra ett fastigt sorl, och att se en mängd fryckor och tråben dansa ut genom dörren. Jag frågade hwad det betydde? då man wisade mig ett halft tjåg Liggare, som hängde hwarandra i lufwen. Jag fick ock weta, att Äfwen desse, sedan de om dagen samlat allmosor, mbtas på sine klubbar om quällarne, slå fryckorna i wäggen och sjunga wisor om Regeringen, under det de smörja strupen med porter.

London är alltså ett ställe, der man tillika finner det bästa och det sämsta i hela werlden. Der gifwes ock ingen plats, hwarest skälmar och ogeringsmän säkrare kunna gömmas, hwarföre man kan säga, att der bor utflummet af alla Nationer på jorden.

W i l k e s.

Den 24 Sept gick jag till Kings bench, att se den beryktade Wilkes, den Ministerens parti kallat Robbens Don Quichotte. Han är en lång man, af en smal wårt, nog windög, och liknar närmast i yttre åtbörder en djuptänkande Philosoph. Han sitter der begrafwen i en wäl försedd Wokkammare, och fortsätter sin North; Briton, med en långt skarpare skriffrihet, än någonsin tillfdrene.

Folkhopens nit för honom tyckes efter hand förlora sig, genom Ministerens herrskande intriger. En Swenssk har den åran att bo wägg om wägg med honom för ådragna skulder.

Jag har sett ett kopparskick, hwaruti friheten föreställes som ett wäl befästadt flott. Lord Bur e tillika med de förnämste anhängare af Ministeren,

ha bundit stora lindor kring tornet på Frihetens Slott, och bemödade sig med all magt, att draga det gamla fästet omkull; men Wilkes står, likasom en annan Atlas, emot med den ena handen, och i den andra håller han Magna Charta, till att förhindra det lutande Kastellet's fall.

Nationens smak röjer sig oändeligen mycket på Skådespelen. Shakespeare, till hvars åra England nu nyss firat ett högtidligt Jubel-år, är nu mera än nåsinn beundrat och kär, oaktadt alla de gammaldags uselheter och orimligheter han inbragt på Theatern. Nationen är i det som allt annat, enwis. Jag såg i går föreställas Hamlet, som räknas bland hans Måsterstycken. Aktörerne spelte sina Roller förträffeligen, Decoytionerne woro mångfaldiga och prägtiga, men Nationens underliga smak fäster dem beständigt wid en urmodig slåntrian, som revolterar all hon sens. Man ser ofta en Harlekins role midt uti ett sorgspel. Man ser spöken, djeflar, mord, dödgråfware m. m. dwckeligen blandas om hwarandra på Theatern, och alldrig klappas händerne mera än då Lucifer wisfar sig, eller någon blodig execution föreställes. Nöjet, det makalösa nöjet, att wid rörande föreställningar kunna gråta, hwilket alldrig undgår mig wid en Franssk Tragedie, är obekant här. Man skulle kunna säga, att en Engländer icke kan gråta. Den sundare delen af dem, hwilke sett litet mer än London, finner allt för wäl, hwad som brister; men hwarken de eller några ädlare snillen wåga bryta genom ett barbari, som folkhopens nycker gjort heligt. Galleriet herrskar på Engelska Bållhusen, derifrån hör man handklapp och hwislingar. De allena dömma: Hwarföre man och alldrig lär få se Theatern i det stånd, hwaruti den blomstrar på andra ställen. En Congreve, Len

Abdison, med flere, som sökt bringa en förnuftigare Dramatik in på Stadaplatsen, trogas att jag så må säga, under tyngden af Shakespeares oformliga ärestoder. I allmänhet kan man tillstå, att Engländerne är förträfflig i utföringen och i utarbetningen? men brist på smak gör att han sällan lyckas i dekorationerna eller utkastet: till exempel, allt hvad han arbetar i silfver, i kopparstick och gyllanterisaker, är wäl utfördt, fint och fast; men der saknas alltid snille och uppfinning. Om jag skulle ha något förträffligt, wille jag nyttja ett Fransyskt hufwud att ge planen, och Engelska händer att utarbeta den samma. Den siste Fransyske Ambassadören härstädes, öfwerbragte efter berättelse med sig tolf Granlåtsmakare, under namn af Rammartjenare, hwilke förmedelst de snillrike ideer och fasoner, som de wiste att gifwa sitt arbete, på en kort tid stulo kunderne från de insiddde Londonsboer. Franske Rockar äro i stånd, att ur ett enda kalfår sammanplocka tio wälsmakande råtter. Lika så i all annan grannlåt. Fransosen är alltid ny, alltid fintlig, älskwärd, stundom äfwen i sine dårskaper.

Det är ej underligt, att London blir så propat med folk. Eho han wära må, Turk eller Hedning, svart eller hwit, som kan bruka hufwud eller händer, och will nära sig, får der slå upp sin Boutik, drifwa sin Köpenstap och ge Skatt. En Lärare, som på intet annat ställe i werlden får öfna sin mun, kan predika på torgen härstädes, och skaffa sig en församling. Nekar Biskopen mig ett Prästgård, har jag frihet, om jag kan, bygga mig en Kyrka och genom subscriptioner samla mig åhörare, hwarpå här finnas många exempel.

Den 21 September firades Konungens Kröningsdag, med lofsande af kanoner, uppwaktning

gar wid Hofwet, eldar på gatorne, bring hwilka tusendtals oftyriga pojkar dansa. Wid samma tillfälle fick jag se de höge Kongelige Personerne med deras suite. Monarken är till anseendet en fyllig wålwuren Herre, har ett wackert ansigte, något stora läppar, och en uppsyn, som tyckes röja misnöje mera än djup sinnighet. Han lefwer merendels innesluten inom sitt hus, au sein de sa famille, och wisar sig alltför sällan midt i London. Drottningen satt och lefte med sin yngsta Prinsessa. Hon är ett smalwårt fruntimmer, snarare för litet än för stort, har ett nog litet ansigte, och ser ut som folket måst plågar, undantagandes hwad Sorgen beträffar, hwilken är så wåldanad, som det är möjligt föreställa sig den af fött och blod. Har mycken esprit och såges äga det mildaste och muntraste lynne i werlden.

Wid Academierne idkas föreläsningar större delen af året. De så kallade Tutors eller private Informatorer göra det mesta. Någre af desse, allt efter som de wunnit förtroende, ha en mängd af lärjungar, som mötas i Collegirrummet, att lära Grefiska och Latin. Strång polis hålles på de orter der ungdomen underwises, t. e. Det hån-der stundom, att en hop kärleksungar, ledsna wid London, besöka det Latinska klimatet; men i ögnablicket snappas de upp af stadens konstaplar, och hela kärleks af dem skjutas tillbaka. Ingen lös quinsperson tåles på hela den neiden, liksom ej heller Bacchanaliske klubbar få hållas, ty Informatorerne måste alltid wara med i deras nöjen. Annars är wid hwarje Pariss en schola, underhål- len af sjelfwa församlingen, hwaruti god ordning iakttages. Alle gåfar klådas der i en uniform af blått klåde, med gula strumpor. I städerna finner man och dylika scholar för flickor, der de

underwisas i Christendomen, skrifwande, brodes
rande m. m.

I England måste man lära sju år på allt,
ware sig slicka eller gåse, och efter deras förlopp
få de slå opp ett shop eller bod, och nära sig, som
de kunna.

Den sifte September steg jag om bord, för
att åter se den låra hembygden. Domi bene est.
- - - Under det wi anfrade för motwind, hade
jag tillfälle begäpa några omkringliggande platser,
bland hwilka jag anmärker en liten fästning kallad
Scherneß, hwarest är ett Kongehwärf och ankarstäl-
le för Orlogsmån. Men det jag alldrig sett för,
war sättet att bruka gamla skepp. Man har wid
högt watten satt dem i land, och så fästat dem
dels med stötter utan till, dels med ballast af ste-
nar innantill, och sedan inredt dem till bonings-
rum för Sjömansfamilier. Det är något nytt att
se en hel stad af gamla skepp presentera sig från
stranden full med folk. Två wåningar af stycke-
gluggar tjena till fönster, och ofwandeckat belagt
med taktegel, prydt med 5 a 6 skorstenar. Ett
stort skepp på samma sätt inrättadt tjena till den-
na stadens Domkyrka.

Roveret från London till Orfernes räknas 90
Engelska mil, och är mycket swårt, att komma upp
och ned. Landet på ömse sidor ser hjertans wäl
ut. Synnerligen prydas åbräddarne med wippgal-
gar, i hwilken man njuter prospektten af wäl hänge-
de Engelsmän.

U n e c d o t e r,

hbrande till

Föregående Resebeskrifning.

Tankar öfver Danska Nationen.

Fredlig snart i femti år,
 Trög och maktlig af naturen,
 Sitter Dansten hellst i Euren,
 Eller blott till Hamburg går.
 Hvarken hêflig eller plump;
 Hemma nöjd med farfars heder,
 Har han tånilligt rena seder,
 Fast de smaka nog af sump.
 Ty han älskar sömn och fred,
 Samlar förbjugg mer än pengar,
 Utan Fogden, utan slångar,
 Gör han sällan rätt besked.
 Här, som mångenstäds man hör,
 Dans på Hofvet, gråt bland hopen,
 Zwånget tyftar fuller ropen,
 Men det ingen lindring gör.

I Holland såldes med god afgång en
 löblig Kopparstickning af följande in-
 nehåll:

En stor mågball föreställdes: i den ena wigtflä-
 len lågo Luther och Calvin, Reformationens
 Hufwudmän, och i den andra Påfwen, med Sa-

tan, Belsebub, och en hel hop andre behornade swarta Anglar, hwilka alla tillsammans icke woro i stånd, att uppvåga de två förstnämde, till tecten huru litet Hans Helighet i Rom, med sitt Högwäldiga Collegium wäger emot Protestanternes öfswerwinnerliga låra.

En annan Målning.

Munkarna, som bekant är, gå wisa tider på året omkring landet, och söka fourage för Klostret, eller som det heter aller en quête pour le Couvent. En lutande släggig Munk föreställes wandrande med sin proviantskorg på armen, och på ryggen en stor halmkärfwe, i hwilken han förstuckit en ung wacker flicka, hwilkens fötter och hufwud likwål sticka fram ur ändarne på kärfwen. Le bon Compere tråkar frodig fram åt Klostret med en andåktig mine, mumlar ett ave och drar sin lefwande Munkeskost, hwaråt en frodig medbroder ur en glugg på Klostermuren, hjerteligen myser.

Optat ephippia bos - - - Horat.

Rönung Carl XII:s Karakter

Har jag knapt hört någon rättare träffa, än en Fransos, som något hetsig kom att munhuggas med mig, om Watfulls aflifwande. Sedan han medgifwit, att det efter strängaste rätt, men icke efter Christlig menflighet kunde billigas, gjorde han tillämpningen på Carl, af Taciti ord:

Fult acerrimus Legum Vindex, sine ira, sine commiseratione, tilläggande ännu:

Summum jus, summa injuria.

Det är artigt i Paris, att man kan bjuda fruntimmer in på Kaffehus, utan att folket går noter derbifver. Damer och Cavallerer kunna sitta der om hvarandra wid ett Bräde, Schackspel, eller Piket, och fördrifva en ledig timma med en taffe Kaffe, eller ett glas Limonade.

Franska Ostindiska Kompagniet

Har redan den ena foten i gräfven. Allt sedan år 1725 hafva årliga inkomsterne swåningom förminskats, och nu skulle man behöfva 60 millioners lån, för att åter sätta det samma i full styrka. Som detta swårligen står att bekomma, är förslag inlämnadt på Hofwet, att genom affkaffande af bemålte Kompagniets Privilegium exclusivum, öppna Indiska handelen för alla, såsom måst gagnande för Staten.

En stor Köpman i Marseille, som under sista friget privatim utrustade en flotta emot Engelman, har nyss gjort en banqueroutte på 20 millioner.

- - - Sic transit gloria mundi,
Non minor est virtus, quam quærere parta
tueri.

När Fransoserne ge Karakter på andra Nationer, så säga de:

L'anglois est brutal,
L'Allemand grossier,

L'Italien fourbe,
L'Espagnol hautain,
Le Suedois susceptible.

Den senare glosan är nog obegriplig; men lär betydja, att de äro varme eller hete på saken i bdrjan, men kallna snart.

Jag tillägger med mera skäl kanske

Le François est volage.

Miss Gibson i London säljer med profit ett osvikligt Läkemedel emot ofruktsamhet. För en guinee hjälper hon allom förgäfves arbetandom, to an immediate conception.

En Engelsk hög friboren Dame har i ett offentligt sändebref till den olycklige Corsicanske Hjelten, förbehållit sig hans besök i London, med anmodan, att städse få wara hans wårdinna, under des wilstande derstädes. Jag gifar dock att Paoli, nu så högt beundrad i England, får erfara sanningen af ordspråket: Major e longinquo reverentia.

En annan Dame i Amsterdam, bekant för en lycklig målerka, hade aftagit Paolis ansigte, och då hon wiste honom det samma och tillika frågade: i hwad drägt han wille föreställas? swarade han: „i skjortan: ty Hans Allbrachristeligaste Majestät har haft omsorg, att tackla af mig in på bara kroppen.“

Bland andra Ceremonier wid Påfwens Kröning ser man ock en af Officianterne swänga en slags fackla framför Hans Helighet, hwilken blesar hastigt och sloknar med dessa orden: Sancte Pater, sic transit gloria mundi. Hårlig årindran i dessa critiske tider. Hans Helighet har nyss, i ett egenhändig brev till Ludwic XV, begärt återställning af de från Ryrkostaten söndrade länder, och hwad Jesuiter-Ordens allmänna utöbände beträffar; kan det icke verkställas, säger han, utan på ett offentligt möte med alle Catholske Furstars samtycke.

Wid infallande Högtider får man höra den dräpeligaste musif i de Catholska Kyrkorna. Små hwitklädde gofar, som betjena Prästerne under måsan, blanda en fin och genomskärande röst med de gamle Sångares grofljudande stämmor, hwilka understödde af Instrumenter anfdra Concerten, dels Chorwis, dels Solo, dels alla på en gång. Förleden Söndag firades här i Notre-Dame en dylik Högtid, hwarwid två resande Tysskar från Sachsen iråkade ett lidligt äfwentyr. De woro så alldeles intagna af den södna musiken, att de förgåto på hwad ställe de stodo, och började klappa händerne, liksom de hade varit på Operan. Sachsarne fingo Consilium abeundi. Då den ene i harmen sade: „Parbleu ich dachte man würde bald den Bal öffen.“

- - - Qvis talia fando
Temperet e risu. - - -

I London har man nyss lagt första stenen till en allmän byggnad, som kommer att tjena såsom Hospital för botfärdiga kärleksungar. Fonden är upprättad af några private menniskowänner, och ins-

rättningen, enligt den uppgifna planen, bde blifva bland de vackraste saker, som äro att se i London.

Här är wäl ett dylikt hus, Madelaine kalladt, inrättadt längesedan i samma affigt. Men lärer ej kunna jemföras med ofwannående. Jag har på intet ställe i werlden sett eller hört talas om sådana inrättningar mer än i London. De behöfwas och ingenstädes heldre, efter antalet af desse uslingar skall stiga mot 70 eller 80,000. Någon kunde fråga, huru stora städer kunna wara sådana för utan?

Oblighet lyckas.

Deße dagar, då His Highness the Duc of B---, mdsstrade Sjömagten, såg man en wälklädd Dam, med ett wackert barn på armen, tränga sig fram genom Soldater och Båtsmän, med begäran att få tala med Hans Höghet. Fyra gånger blef hon af wakterna bortstöf; men hennes manliga tilltagshet öppnade henne ändteligen wägen, då hon på Hans Höghets wagnar tillspordes af en Officerare, hwad trängande ärende hon hade hos H. Höghet? Hwarpå hon swarade: Detta barn jag bär har äran wara i nära skyldskap med Hans Höghet; ty dess Fader war Admiral N. N., Hans Höghets Kusin, hwilken i umgänge med Kammar-Jungfrun N. N. lemnade efter sig denna kärleksphant. Och att densamma efter Fadrens dödd må njuta sin höga förwandtskap till godo, har jag den äran presentera det. . . . Hertigen, som tyckte sig känna igen sin döde wäns lineamenter hos sin lille föregifne slägtning, tog densamme, kysten, och räckte den

oblyga buddärerskan en sedel på 20 Pund, med löfte att sörja för moder och barn, så framt hon kunde uppte pålittiga bewis, att saken förhölle sig så, som hon föregaf.

Hvilken ädelmodighet, att offentligen för en hel werld fågna sig öfver slägtslapen med en i wårt stränga Sverige såkallad Horunge!

Engelsmannens urgamla och wällofliga mode att hånga sig, är wäl ännu ej alldeles affskaffadt; men tyckes till en del gifwit plats åt ett annat, ej mindre Engelskt, som är att taga affsed af sine anbd-riga och sedan kasta sig i Themsen. Deras melanskoliska strongbier och swärsmålta beef werkar kanske allt mest en sådan heroism. Hwar morgon jag låser deras dagpapper, finner jag sådana obyggliga hjelteprof, dock utan synnerlig anspåring att härma dem.

Carl XII:s Porträt säljes här bland andra målningar. Det är mig en öfvermåttan fågnesam syn, att se denne Hjelte med en hotande uppsyn och sina kommissstößlor stå och stöddja sin arm på en gruslig plit, midt ibland detta tidehwarfswets wäl frisjerade Monarker. Det förefommer mig liksom jag skulle se Voltaires amourer omkring en wäldig Herkules lefa med hans runpåk och darra. Jakobiterne härute toasta ännu till Swenska Hjeltens äminnelse, medan de Hannoverste med häfwand tunga kalla honom Wadman. Hela det Akademiska Oxford är i synnerhet hans wänner; hwarfbre wäl Hofwet aldrig welat derifrån hämta Informas

de unga Prinsarne, utan från Cambridge,
 nånare tänka bättre Hannoverska. På Mu-
 ser man och denne vår Hjelte placerad mellan
 Peter och August, af hwilka den ene
 verräcker honom sin Pelska Krona, medan den
 andre bjuder honom handen till fridstecken, hwil-
 ken han dock icke mottager, utan wänder ansigtet
 bort.

Om jag någonsin som stor Matador skulle föra
 stat, wille jag hämta

Wagnen från Paris,
 Hästarne från Spanien,
 Respengar från Holland,
 Lakejer från Tyskland, och
 Flickan, som skulle sitta bredwid mig, från
 England.

Men finge jag icke Kusten från Sverige, så
 frågade jag icke efter hela skjutsen.

Sverige, säger jag till slut,
 Är det bästa Gud här skapat;
 Om jag wetat det förut,
 Hade jag ej utåt gapat.
 Fattig, full med dynt och slem,
 Flyter jag på watten hem.

Slut på Tredje och sista Delen.

23

FEB 1919

